

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

XIX. 1932.

AMSTERDAM

P. A. HEMERIJCK

(A. T. KLEEREKOPER)

1932.

**Ridderorden,
Eereteekenen, Draagteekens en Penningen,
betreffende de Weermacht van Nederland
en Koloniën (1813 - heden)**

**A. RIDDERORDEN EN EERETEEKENEN VOOR
MILITAIRE VERDIENSTEN.**

Als belooning voor militaire verdiensten kunnen door de Nederlandsche c.q. Nederlandsch-Indische Regeering verleend worden:

- 1e. *Twee Ridderorden*: de Militaire Willemsorde,
de Oranje-Nassau Orde met
de zwaarden.

2e. *Eereteekenen.*

Naast de Militaire Willemsorde zijn te noemen de verschillende medailles en kruisen voor Moed en Trouw, die zich tot deze orde verhouden als de Broedermedaille tot de Orde van den Nederlandschen Leeuw en met de M.W.O. ten nauwste samenhangen wat betreft het verleenen, daarom in aansluiting aan de orde beschreven worden.

Bij de M.W.O. behoort stellig ook het eereteeken voor Eervol Vermelden, omdat dit, na de Willemsorde, onze hoogste oorlogsdecoratie, evenals deze ridderorde, bij Koninklijk Besluit verleend wordt.

De Oranje Nassau Orde, die zoowel een burgerlijke als een militaire afdeeling heeft, wordt aan militairen

verleend versierd met twee gekruiste zwaarden. Deze afdeeling alleen wordt behandeld.

In aansluiting aan de orde volgt een beschrijving van de eeremedaille, die bij deze behoort.

I. 1. Militaire Willemsorde, 1815.

Versiersel der Orde: Wit geëmailleerd kruis met acht gouden geparelde punten. Op de armen van het kruis de woorden: VOOR – MOED – BELEID – TROUW. Hier tusschen ligt het Bourgondische kruis, bestaande uit groene laurier-takken, saamverbonden door het gouden vuurslag, op de tegenzijde vervangen door een blauw geëmailleerd medaillon, waarop in het midden van een lauwerkrans een W; het geheel gedekt door een gouden koninklijke kroon.

Lint: oranje met twee smalle, donkerblauwe zijstrepn.

Door de vereeniging van de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden onder het bestuur van Koning WILLEM I, was het oude Bourgondische rijk, zij het dan zonder de vroeger daartoe behoord hebbende Fransche gewesten, als het ware hersteld.

PHILIPS DE GOEDE had als Hertog van Bourgondië en Brabant in 1430 de Orde van het Gulden Vlies gesticht, die later als twee afzonderlijke orden heeft voortbestaan in Spanje en Oostenrijk.

Een derde Orde van het Gulden Vlies in de Nederlanden zou zeker reden van bestaan hebben gehad. Deze is echter door WILLEM I niet ingesteld, maar als een herinnering aan het Bourgondische rijk heeft Z.M. het Bourgondische kruis met vuurslag in het ordeteeken opgenomen.

De orde bestaat uit:

Ridders Grootkruis of der 1e klasse,
 „ Commandeurs „ „ 2e „
 „ der 3e klasse,
 „ „ 4e „

Het teeken der onderscheiding voor de Grootkruisen is: Een zilveren ster, geborduurd op of gehecht aan den rok op de linkerborst en het juweel der orde aan een lint vier vingers breed (101 m.M.), en écharpe van den rechterschouder naar de linkerheup.

Voor de Commandeurs: Het ordeteeken geborduurd op of gehecht aan den rok op de linkerborst, gedekt door een kroon en het juweel aan een lint, drie vingers breed (55 m.M.) en sautoir om den hals.

Voor de Ridders 3e klasse: Het ordeteeken in goud aan een lint twee vingers breed (37 m.M.).

Voor de Ridders 4e klasse: Het ordeteeken in zilver aan een lint twee vingers breed.

In de beschrijving der orde worden geen standaardmaten opgegeven, zoodat men ordeteekenen van verschillende afmetingen kan aantreffen.

De ster, gedragen door Generaal Baron CHASSÉ, die bewaard wordt in het Gemeentemuseum te Tiel, heeft acht geparelde punten en is van geslagen gepareld zilver, de grootste afmeting bedraagt 90 m.M.¹⁾ Men vindt ook Grootkruisen met glad, geschubd en gestraald oppervlak der ster. Op de ster is het juweel der Orde bevestigd, zonder de kroon. De maten der sterren loopen sterk uiteen.

¹⁾ De versierselen van Ridder-Grootkruis, gedragen door luit.-generaal J. B. VAN HEUTSZ, berusten in het Legermuseum.

Het kruis, dat op het Grootkruis gedragen wordt, is vaak 48 m.M. groot, komt ook in andere afmetingen uitgevoerd voor. Het commandeurskruis op de borst meet met de kroon 65 m.M., het kruis aan den hals 48 m.M., doch men vindt ook bij deze kruisen andere maten. Een commandeurskruis met brillanten op de parels, gedragen door Generaal PEL, berust op Bronbeek.

Het kruis der 3e klasse en dat der 4e klasse is 42 m.M. groot.

Oorspronkelijk was bepaald, dat het kruis der 4e klasse kleiner zou zijn dan dat der 3e klasse. Inderdaad treft men kruisen 4e klasse van 32 m.M. in verzamelingen aan. Kruisen der 4e klasse met een zilveren vuurslag, zooals ook aanvankelijk vastgesteld was, bestaan niet. Het vuurslag is steeds van goud.

De orde werd gesticht bij de Wet van 30 April 1815 S. 33*, door Koning WILLEM I, als belooning van uitstekende daden van moed, beleid en trouw, bedreven door hen, die ter zee of te land, in welke betrekking ook en zonder onderscheid van stand of rang, Koning en Vaderland dienen.

In bijzondere gevallen kan de orde aan buitenlanders, niet in Nederlandschen dienst, verleend worden. Zoo is de eenige thans nog levende Ridder-Grootkruis de ex-keizer van Duitschland, WILHELM VON HOHENZOLLERN.

Drie vaandels van het Nederlandsch-Indische leger zijn met het kruis der M.W.O. versierd, n.l. dat van het derde en zevende bataillon Infanterie en dat van het corps Maréchaussée.

Miniaturen der Orde komen in vele afmetingen voor. Men vindt nogal eens in verzamelingen de combinatie:

M.W.O. met metalen kruis op een gouden barret bevestigd, gedragen op een lint met de kleuren van beide decoraties aaneengeweven. Opmerkelijk is, dat het medaillon en niet het vuurslag daarbij meestal zichtbaar gedragen wordt.

2. Kroon voor eervol vermelden, 1877.

Verguld zilveren kroon met speld, 23 m.M. als grootste afmeting, te dragen boven het kruis voor belangrijke krijgsverrichtingen op het lint onder de eventueel aanwezige expeditie-gespen. Voor meervoudige eervolle vermeldingen wordt een Arabisch cijfer, aangevende het aantal malen, dat den drager een eervolle vermelding te beurt viel, los onder de kroon op het lint gedragen. Men vindt het cijfer ook aan de kroon gesoldeerd. Een enkele maal schijnt ook een groote kroon, 30 m.M. in doorsnede, aan het kruis bevestigd en voorzien van een ring voor het lint, uitgereikt te zijn.

Bij K.B. van 8 September 1877, no. 20, is het eere-teeken voor eervol vermelden ingesteld. De namen van deze gedecoreerden worden bij afzonderlijke dagorders bekend gemaakt.

Aan hen, die in 1830—1831 eervol vermeld zijn in de Zuidelijke Nederlanden en vóór 1877 in Nederlandsch-Indië, is het kruis voor krijgsverrichtingen met kroontje, voor zoover zij nog in leven waren, uitgereikt, zoodat in militaire verzamelingen de combinatie: eervolle vermelding en metalen kruis een enkele maal voorkomt.

3. Penning geslagen op de instelling der M.W.O. in 1815.

Voorzijde: Borstbeeld van Koning WILLEM I, links

gewend met het omschrift: WILLEM I, KONING DER NEDERLANDEN. Onder het borstbeeld: BRAEMT F.

Keerzijde: Kruis der M.W.O. omgeven door twee saamgebonden olijftakken met omschrift: INSTELLING DER MILITAIRE WILLEMSORDE MDCCCXV.

In zilver en brons, groot 46 m.M. DIRKS, no. 40.

4. Penning geslagen op den Ridderdag te Rotterdam in 1921.

Voorzijde: Kruis der M.W.O. Door den ring loopt een lint, waarop de jaartallen 1815—1921.

Keerzijde: TER — HERINNERING — AAN DEN RIDDERDAG DER — MILITAIRE WILLEMSORDE TE — ROTTERDAM — 16 — 6 — 1921.

Ter weerszijden van het woord TER een rechthoekige horizontaal gearceerde versiering. Zilver en brons, groot 50 m.M.

Geslagen bij de Kon. BEGEER. Gegraveerde stempels door D. SCHOLTUS.

Door de Vereeniging „Ons Leger” is deze penning den ridders, aanwezig op den Ridderdag, aangeboden.

5. Medaille voor moed en trouw, 1839.

Ronde medaille met fraai gekartelden rand.

Voorzijde: het opschrift: VOOR — MOED EN TROUW — IN — NEERLANDSCH — INDIË; binnen het omschrift: UIT NAAM DES KONINGS.

Keerzijde: hetzelfde opschrift in de Javaansche of Maleische taal.

Ontworpen door P. W. VAN DER GOOR, de rand door Raden SALEH. Groot 35 m.M.

Ingesteld bij K.B. van 24 Januari 1839, no. 102, door Koning WILLEM I ter belooning van Inlandsche soldaten voor uitstekende daden in Nederlandsch-Indië verricht.

Er bestaan twee klassen, waarbij behooren de medailles in zilver of brons.

Een complete serie bevat twee medailles met Javaansch en twee met Maleisch opschrift. Het lint was oorspronkelijk blauw, sedert 1869 (K.B. van 14 Nov. no. 17) veranderd in dat der M.W.O. De medaille voor Moed en Trouw wordt toegekend door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

DIRKS 544 en 545.

6. Ruit van Bonjol, 1837.

Ruitvormige medaille, groot 45 bij 38 m.M.

Voorzijde: boven: BONJOL; beneden: 1837. Daartusschen binnen het omschrift: HET NEDERL. OOST IND. GOUVERNEMENT in vier regels VOOR MOED EN TROUW.

Keerzijde: hetzelfde opschrift in de Maleische taal met Arabische karakters.

Lint: Nassausch blauw. DIRKS 532. *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 1916, blz. 158.

Deze medaille is onmiddellijk aan de medaille voor moed en trouw voorafgegaan en hangt ten nauwste samen met het ontstaan van deze.

Generaal COCHTUS had na den val van Bonjol, die een einde maakte aan den langdurigen Padries-oorlog, eenige officieren en minderen, behorende tot het inlandsche deel van het leger, willen voordragen voor een onderscheiding.

Omdat de M.W.O. niet aan Inlandsche militairen uit-

gereikt placht te worden, werd in overleg met de Regeering in het moederland de Medaille voor Moed en Trouw ingesteld en door een foutieve uitlegging van de correspondentie dienaangaande, op de Munt te Soerabaja de Ruit van Bonjol geslagen.

Drie Inlandsche officieren ontvingen een exemplaar in zilver, twintig minderen een bronzen medaille. De met de Ruit van Bonjol gedecoreerden ontvingen ook de door den Koning ingestelde medaille voor moed en trouw, waaraan een jaarlijksche gratificatie verbonden was.

Vóór de instelling van de medaille voor moed en trouw in 1839 zijn nu en dan persoonlijke gegraveerde medailles aan Inlandsche militairen uitgereikt, waarvan zelden een exemplaar nog kan worden gevonden.

Door DIRKS worden onder no. 319—323 dergelijke medailles beschreven, die voorloopers van de Ruit van Bonjol en van de medaille voor moed en trouw genoemd kunnen worden. Zij zijn uitgereikt voor verdiensten in den oorlog op Java 1825—1830 en natuurlijk uniek.

**6a. Medaille voor Luitenant-Adjudant SINGAIN
POTTERO, 1829.**

Voorzijde: Voor — MOED — EN — TROUW — 1829; binnen het omschrift: ONLUSTEN OP JAVA.

Keerzijde: Binnen een krans van laurier- en eikebladen: aan den — luitnt — adjudant — SINGAIN — POTTERO.

Zilver, groot 35 m.M. In verz. Bat. Gen. no. 68. DIRKS 319 en *Tweede toevoegsel* p. 37.

6b. Medaille voor Luitenant SARIMAN, 1825—1830.

Voorzijde: het Nederlandsche wapen met leeuwen

als schildhouders, op een lint onder het wapen de zinspreuk *JE MAINTIENDRAI*. Als omschrift: *ONLUSTEN OP JAVA 1825—1830*.

Keerzijde: binnen een krans van laurierbladen het opschrift: aan den - 2e luitenant - *SARIMAN* - Inlandsche - Infanterie - voor - trouwe Diensten.

Goud, groot 35 m.M. In verz. Bat. Gen. no. 64. DIRKS 320 en *Tweede toevoegsel* p. 37/38.

**6c. Medaille voor Raden TOEMEUGOEUG¹⁾ ARIO
SASSRA WIENOTO, 1825—1830.**

Voorzijde: Als bij 6b.

Keerzijde: Als bij 6b, met opschrift: aan den - *RADEEN* - Toemeugoeug Ario - *Sassra Wienoto* - voor - trouwe Diensten.

Zilver, groot 35 m.M. In verz. Bat. Gen. galvano no. 65. DIRKS 321 en *Tweede toevoegsel* p. 38.

**6d. Medaille voor Raden ADIPATTIE SOCRO
ADIE NINGRAT, 1825—1830.**

Voorzijde: Als bij 6b.

Keerzijde: Als voren met opschrift: aan den - Raden *Adipattie* - *Socro* - *Adie Ningrat* - *REGENT* - van *SIDAYOE* - voor - trouwe Diensten.

Zilver, groot 35 m.M. In verz. Bat. Gen. galvano no. 66. DIRKS 322 en *Tweede toevoegsel* p. 38.

**6e. Medaille voor Kapitein Pangeran ADIE NEGORO,
1825—1830.**

Voorzijde: Als voren.

¹⁾ DIRKS heeft, ook op de afbeelding Pl. XLIII. 321 TOEMEUGOEUG, de naam luidt echter hoogstwaarschijnlijk TOEMENGGOENG.

Keerzijde: Als voren met opschrift: aan den - Kapitein - Pangerang - ADIE NEGORO - voor trouwe Diensten.

Zilver, groot 34 m.M. In verz. Bat. Gen. galvano no. 67. DIRKS 323 en *Tweede toevoegsel* p. 39.

Vervolgens beschrijft TH. M. ROEST nog onder no. LXXXVIII in het *Tweede toevoegsel* op DIRKS:

6f. Medaille voor Sergeant DELONGA, 1833.

Voorzijde: Opschrift: aan - DELONGA - AMBON: SERJANT - van het - 7e B^{ON} INFANT. Binnen het omschrift: HET NEDERLANDSCH O: I: GOUVERNEMENT.

Keerzijde: In een eike- en palmlooftak het opschrift: VOOR - MOED - en TROUW. Binnen het omschrift: OORLOG OP SUMATRA'S WESTKUST 1833.

Zilver, groot 34 m.M.

6g. Medaille voor Pangerang FERDANA MANTRIE, 1839.

Voorzijde: Het gekroonde Nederlandsche wapen met twee leeuwen als schildhouders, rustende op een lint met de spreuk: JE MAINTIENDRAI. Daaronder: KÖNIG. Omschrift: ONLUSTEN OP PALEMBANG 1839.

Keerzijde: In een lauwerkrans op zeven regels: aan den - Pangerang - Ferdana - Mantrie - van - PALEMBANG - voor - trouwe Diensten.

Goud, met brillant versierd, groot 34 m.M. In verz. Bat. Gen. galvano no. 78. DIRKS 546 en *Tweede toevoegsel* p. 52.

DIRKS en ROEST geven nog eenige penningen, aan Inlandsche vorsten vereerd, maar die zijn meer als algemeene (niet militaire) eereteekenen op te vatten,

zooals die ook na de instelling van de medaille voor moed en trouw verleend zijn.

Omdat zij echter als belooning van de trouw dier Indonesiërs tijdens oorlogen of expedities zijn uitgereikt, mogen zij hier in 't kort vermeld worden:

Eerepenning voor:

MOHAMAD ALIE, Sultan van Ternate, 1817. DIRKS *Tweede toevoegsel* LIV.

MOHAMAD THAHIR MOZAHIDIEN, Sultan van Tidor, 1817. DIRKS *Tweede toevoegsel* LV.

AERIO PRABOE PRANG WEDONO, 1821. DIRKS *Tweede toevoegsel* LXVI.

PANDJIE MANGKOE KASOEMOE, Celebes 1825. DIRKS 262 en *Tweede toevoegsel* p. 30.

TJAKRA ADININGRAT, Sultan van Madura, 1825. DIRKS 263 en *Tweede toevoegsel* p. 30.

I. F. DE FRETES, Radjah van Ema, 1829. DIRKS *Tweede toevoegsel* LXXXII.

ADAM ALWASJIK BILLAH, Sultan van Banjermassin, 1834. DIRKS 490 en *Tweede toevoegsel* p. 48.

Pangeran SJARIF HAMID ALKADRI, Bali 1850. DIRKS 705 en *Tweede toevoegsel* p. 64.

PIETER JACOBUS NANLOHY, Christen, Radja van Porto, Ceram 1860. DIRKS 836 en *Tweede toevoegsel* p. 74.

ELIE ABDUL ALIEF, Regent van Assielloeloe, Ceram 1860. DIRKS 836*.

Pangerang SOERIA WINATA, Bandjermassin 1860. DIRKS *Tweede toevoegsel* CVIII.

MOHAMAD ADIL CHILIFATOEL MOEMININ, Sultan van Koetei, Borneo 1863. DIRKS *Tweede toevoegsel* CXI.

7. Kruis voor moed en trouw, 1898.

Bij K.B. van 7 Maart 1898, no. 63, werd de medaille voor moed en trouw van 1839 vervangen door een kruis voor moed en trouw.

Een door een koninklijke kroon gedekt kruis, waarvan de vier armen gespleten zijn en verbonden worden door een krans van eikeloof en laurierbladen.

Tusschen de armen twee gekruiste klewangs. In het midden een medaillon, dat aan de voorzijde vertoont den Nederlandschen leeuw met pijlbundel en zwaard, aan de keerzijde in Javaansch of Maleisch letterschrift de woorden: KONINKLIJK HULDEBLIJK. Op de armen leest men aan de voorzijde: VOOR - MOED - EN - TROUW. Aan de keerzijde hetzelfde opschrift in Javaansch of Maleisch letterschrift. De kroon is door middel van een vuurslag aan het kruis verbonden.

Grootte van het kruis zonder kroon 41 m.M. Zilver en brons.

Lint als dat der M.W.O. Beschreven bij ZWIERZINA onder no. 1331.

Van het kruis bestaan ook miniatuur draagteekenen. Zij die met de medaille begiftigd waren, mochten deze tegen het kruis inruilen.

Bronzen kruisen met beide opschriften vindt men veel, zilveren met het Maleische opschrift een enkele maal, het zilveren kruis met Javaansch opschrift komt zeer zelden voor.

8. Medaille voor moed en trouw.

(Expeditie naar de kust van Guinea in 1869—1870).

Zeskantige bronzen medaille, ingesteld bij Koninklijke

Kabinetsbeschikking van 31 October 1870, no. 38.

Voorzijde: het Nederlandsche wapen met leeuwen als schildhouders, rustende op een versiering, waarop de zinspreuk: JE MAINTIENDRAL. Boven het wapen de woorden: MOED EN TROUW, onder het wapen: 1869—1870.

Keerzijde: de namen: COMMENDAH — ANOEMA ATJIRM — KWASSIE KROM. in drie regels, waarvan de bovenste en onderste gebogen.

Grootte 31 m.M.

Lint: rood-wit-blauw. Beschreven bij ZWIERZINA onder no. 156.

De medaille werd vervaardigd naar een model, voorgesteld door den toenmaligen Gouverneur van Guinea en uitgereikt aan zeven Afrikaansche soldaten, die zich onderscheiden hadden tijdens de expeditie naar de kust van Guinea in 1869—1870. Zij is 10 November 1870 door den Minister van Koloniën toegekend aan:

PRINS, ALEXANDER, neger-korporaal,
KOFFIE, ESSON, neger-soldaat,
KWAKOE, EKROM II, neger-soldaat,
VAN, CHAMA, PIETER, neger-sergeant,
PLANGE, JAN, neger-soldaat,
ROBBENA, KONDUU, neger-soldaat,
en den gegageerd Indischen soldaat ROBBENA, PIETER.

Doordat de expeditie in Afrika had plaats gevonden, kon aan hen de Indische medaille voor moed en trouw niet uitgereikt worden, vandaar de instelling van dit zeldzame eereteeken. De namen op de keerzijde duiden de drie plaatsen aan, die tijdens de expeditie ingenomen zijn.

II. 9. Oranje-Nassau Orde met de zwaarden, 1892.

Bij de wet van 4 April 1892, S. 55, is de orde van Oranje-Nassau ingesteld, waaraan verbonden is een afdeeling voor speciaal militaire verdiensten, die hier alleen beschreven wordt.

De orde bestaat uit 5 klassen en een eeremedaille in goud, zilver of brons.

De Ridders der eerste klasse dezer orde dragen den naam van Grootkruisen.

De Ridders der tweede klasse dezer orde dragen den naam van Groot-Officieren.

De Ridders der derde klasse dezer orde dragen den naam van Commandeurs.

De Ridders der vierde klasse dezer orde dragen den naam van Officieren.

De Ridders der vijfde klasse dezer orde dragen den naam van Ridders.

Het versiersel der orde bestaat in een kruis met acht geparelde punten, gedekt met een koninklijke kroon, goud voor de eerste vier klassen, zilver voor de vijfde; de armen van het kruis zijn wit geëmailleerd met een blauw hart; in het midden van het kruis bevindt zich een blauw geëmailleerd rond schild, omgeven door een wit geëmailleerden rand, beide met goud omlijst; aan de eene zijde op het ronde schild de leeuw, zooals die in het wapen van het Rijk voorkomt en op den rand in gouden letters de woorden: JE MAINTIENDRAI, aan de keerzijde op het ronde schild een met de gouden koninklijke kroon gedekte gouden W en op den rand in gouden letters de woorden: GOD ZIJ MET ONS.

Tusschen de armen, schuin gekruist achter het ronde

schild, twee zilveren zwaarden met gouden gevest. Het lint is oranje tusschen twee strepen van Nassausch blauw, de kleuren gescheiden door een smalle witte streep.

De Grootkruisen dragen het juweel der orde aan een 101 m.M. breed lint en écharpe van den rechterschouder naar de linkerheup. Bovendien op de linkerborst een achthoekige zilveren ster, hebbende in het midden het ronde schild met den leeuw en de woorden: JE MAINTIENDRAI, achter het schild twee gekruiste zwaarden, zilver met gouden gevest.

De Groot-Officieren dragen het versiersel aan een lint 55 m.M. breed om den hals, bovendien op de linkerborst een vierhoekige zilveren ster, hebbende in het midden het ronde schild met leeuw, opschrift en gekruiste zwaarden.

De Commandeurs dragen het versiersel om den hals aan het 55 m.M. breede lint.

De Officieren een kleiner versiersel van de orde aan een lint 37 m.M. breed, waarop een roset, te dragen op de linkerborst.

De Ridders hetzelfde versiersel van geëmailleerd zilver aan een lint zonder roset op de linkerborst.

9a. Eere-medaille van Oranje-Nassau.

De eeremedaille is rond, 26 m.M. in doorsnede, gedekt met een koninklijke kroon en vertoont aan de eene zijde het ordekrus met de zwaarden; aan de tegenzijde een W met omschrift: GOD ZIJ MET ONS. Het ordelint, waaraan zij gedragen wordt, is 27 m.M. breed. Het lint mag niet zonder den penning gedragen worden.

Van de officiers- en ridderkruisen, zoomede van de eeremedailles vindt men diverse verkleiningen in den handel.

B. EERETEEKENEN VOOR TROUWEN DIENST.

I. *Officiëren:*

10. Verguld zilveren gesp, 1844.

Op dezen gesp het cijfer, uitdrukkende het aantal dienstjaren, in het midden van een krans van olijf- en eikelooft. De krans slingert zich aan de onderzijde om twee gekruiste zwaarden. De gesp wordt gedragen op een oranje-wit-blauw gestreept lint, de banen even breed. Afmetingen: 35 bij 26 m.M. DREKS, no. 635. Ingesteld bij K.B. van 19 November 1844, no. 46, tot belooning voor eervollen, langdurigen werkelijken diensttijd van officieren. Bij de eerste uitgifte werd de diensttijd gerekend vanaf 6 December 1813. Het eere-teeken werd uitgereikt voor 15 dienstjaren. Het cijfer, dat in Romeinsche karakters is uitgevoerd, diende om de vijf jaren veranderd te worden. De gesp moest onder de ridderorden en andere eeretekenen op de linkerborst gedragen worden.

Bij K.B. van 30 December 1866 is in den vorm van het eere-teeken een verandering gebracht. Het bestaat nu in een:

11. Verguld zilveren kruis, 1866.

De horizontale armen van dit kruis zijn 28 m.M. en de verticale 30 m.M. lang, de grond is gedeeltelijk glad, gedeeltelijk mat, omgeven door een glanzenden gecanneleerden rand; in het midden een krans hoog 13, breed 17 m.M., geheel gelijk van vorm als op het eere-teeken

van 1844, waarbinnen het cijfer. ZWIERZINA, no. 78. Het wordt in de rij der ridderorden gedragen aan een oranje-wit-blauw gestreept lint, ter breedte van 33 m.M. Het lint mag niet zonder het kruis gedragen worden. Het wordt uitgereikt met het cijfer XV, na telkens vijf jaar dienst moet de rechthebbende op eigen kosten het cijfer doen vervangen door een hooger.

Krachtens K.B. van 2 December 1913, no. 5, wordt het kruis ook toegekend voor langdurigen dienst bij het Nederlandsche Leger als verlofsofficier.

Hetzelfde eereteeken wordt gedragen door de officieren der Zeemacht (K.B. 1844, no. 48) en van het Ned. Indische Leger (K.B. 1844, no. 64).

12. Zilveren kruis officieren Marine-stoomvaart-dienst, 1905.

Hetzelfde als bovenstaande, doch geheel van zilver, ook de krans met diensteijfer. Het lint is verdeeld in gelijk breede banen: blauw-wit-geel-wit-blauw.

Ingesteld bij K.B. van 10 Maart 1905, no. 40.

13. Zilveren gesp officieren schutterijen, 1851.

Bij K.B. van 5 December 1851 is voor de Schutterijen hier te lande en in de Koloniën een eereteeken voor langdurigen dienst als officier ingesteld, in vorm overeenkomende met dat van 1844, echter geheel van zilver en gedragen op een oranje lint. DIRKS, no. 723.

14. Zilveren kruis officieren schutterijen, 1866.

Bij K.B. van 30 December 1866 is het onder 13 genoemde eereteeken veranderd in een kruis, gelijk aan dat der land- en zeemacht, maar geheel van zilver,

terwijl de krans met cijfers verguld zijn, hangende aan een oranje lint. ZWIERZINA, no. 79.

Was oorspronkelijk bepaald, dat deze eereteekenen uitsluitend in de voorgeschreven grootte gedragen mochten worden, later is toegestaan ze ook in verkleinden vorm te dragen. Men vindt hiervan vele soorten, waaronder ook in goud uitgevoerd.

II. *Minderen:*

15. Medaille voor trouwen dienst, 1825.

Bij K.B. van 19 Februari 1825 is voor mindereren van de Landmacht een medaille voor trouwen dienst ingesteld. De voorzijde draagt de koninklijke mantel, waarop een W, gedekt door een kroon; de keerzijde: 's Rijkswapen, rustende op militaire zinnebeelden, met omschrift: VOOR TROUWEN DIENST.

15a. Bijzondere exemplaren.

Men vindt van bovenstaande medaille ook exemplaren met: VOOR TROUWE DIENST. De in de eerste jaren na de instelling geslagen exemplaren dragen den naam van den graveur SIMON, een latere uitgave dien van J. P. SCHOUBERG, daarna zijn zij zonder naamteekening uitgegeven, deze zijn gegraveerd door D. VAN DER KELLEN en anderen. De medaille is 37 m.M. groot, de exemplaren van SIMON 35 m.M.

Lint: oranjegeel, 37 m.M. breed. DIRKS, no. 252.

Voor 12 jaren trouwen dienst wordt een bronzen medaille verstrekt.

Voor 24 jaren trouwen dienst wordt een zilveren medaille verstrekt.

Bij de eerste uitgave werd de militaire dienst vanaf 1 Januari 1814 gerekend.

16. Gouden medaille voor zes en dertigjarigen trouwen dienst, 1859.

17. Groote gouden medaille voor vijftigjarigen trouwen dienst, 1860.

Bij K.B. van 11 Februari 1859 is voor zes en dertig jaren trouwen dienst bij het Nederlandsche Leger een gouden medaille ingesteld, groot 27 m.M.

Bij het Nederlandsch-Indische Leger is de gouden medaille ingesteld bij K.B. van 18 September 1860, no. 98, voor vijftig jaren (= 25 Indische), groot 37 m.M.

Krachtens dit besluit werden de medailles uitgereikt aan Europeanen: de bronzen na 12, de zilveren na 24, de gouden na 50 jaren dienst, waarbij een jaar dienst in de Tropen gelijk gesteld werd met twee jaar dienst in Europa.

Afrikanen, Amboineezen en Inlanders ontvingen de medailles respectievelijk na 12, 24 en 30 jaren effectieven dienst in de Tropen.

Bij A.O. van 1879, no. 43, werd bepaald, dat de medaille werd toegekend aan Europeanen na 12, 24 en 50 jaren dienst, aan Afrikanen, Amboineezen en Inlanders, na 12, 24 en 40 jaren dienst.

Bij de bronzen medaille kon een gratificatie van f 12 verleend worden, bij de gouden een van f 50. Deze medaille was van groot model. Tegenwoordig wordt in Indië verstrekt de bronzen medaille na 6, de zilveren na 12, de kleine gouden na 25 dienstjaren aan

Europeanen en daarmee gelijk gestelden, aan Inlanders de laatste na 30 jaren.

De groote gouden medaille wordt niet meer uitgereikt. (Gouvernementsbesluit van 16 Mei 1908). De gratificaties zijn: voor Europeanen f 12 bij de bronzen medaille, voor Inlanders f 12 bij de zilveren medaille, voor beiden f 50 bij de gouden medaille. Inlanders ontvangen geen gratificatie bij de bronzen medaille, Europeanen missen die bij de zilveren.

18. Bronzen en zilveren medaille klein model, 1928.

Bij K.B. van 1 Februari 1928, no. 27, is de afmeting van de bronzen en zilveren medailles teruggebracht tot 27 m.M.

18a. Bronzen en zilveren gesp landmacht, 1904.

Bij het Leger hier te lande wordt na 18 dienstjaren een bronzen gesp verstrekt, te dragen op het lint boven de bronzen medaille; na 30 jaren een zilveren.

Ingesteld bij K.B. van 18 Februari 1904, no. 30. De vorm van de gesp is rechthoekig met afgeronde zijden: 38 m.M. lang, 8 m.M. hoog, met verheven gladden rand, waarbinnen in Romeinsche karakters de cijfers XVIII of XXX op matten achtergrond. ZWIERZINA (1898-1908), no. 462.

18b. Zilveren gesp Indisch Leger, 1908.

Bij het Indische Leger is in gebruik een zilveren gesp voor 18 dienstjaren. Deze komt voor, geslagen op de stempels van de overeenkomstige Nederlandsche en in een daarvoor speciaal ontworpen vorm, begrensd door gebogen lijnen aan boven- en onderkant, terwijl de zijkanten ingenomen worden door lofwerk.

Rand, lofwerk en cijfers, verheven en glad, achtergrond horizontaal gearceerd.

Afmetingen: 40 m.M. lang, 12 m.M. als grootste, 8 m.M. als kleinste hoogte, laatste in het midden van den gesp. (Gouvernementsbesluit van 16 Mei 1908).

ZEEMACHT.

19. Bronzen en zilveren medaille, 1845.

Voorzijde: Koninklijke mantel, waarboven kroon, op den mantel een W.

Keerzijde: het Rijkswapen, geplaatst op twee overkruis liggende ankers, met het opschrift: VOOR TROUWEN DIENST boven en KONINKLIJKE MARINE onder het wapen.

Zilver en brons. DIRKS, no. 252. Komt ook voor met VOOR TROUWE DIENST. Groot 37 m.M., sedert 1928 27 m.M.

Lint: oranje. Ingesteld bij K.B. van 5 Januari 1845, no. 61.

19a. Kleine gouden medaille, 1859.

Bij K.B. van 13 April 1859, no. 67, zijn twee gouden medailles ingesteld, de kleine (27 m.M.) voor 36-jarigen dienst.

19b. Groote gouden medaille, 1859.

De groote gouden medaille, ingesteld bij voren genoemd K.B., geldt voor 50-jarigen dienst en meet 37 m.M.

De gespen, die op de linten gedragen worden, zijn als bij de Landmacht. Ook van deze medailles komen miniaturen in diverse afmetingen voor.

20 en 20a. Militaire of Marine-kustwacht, 1903. 1926.

Voorzijde: als voren.

Keerzijde: als voren, echter in plaats van de woorden: KONINKLIJKE MARINE het opschrift: MILITAIRE KUSTWACHT.

Brons, zilver en goud.

Lint: half blauw, half oranje. Ingesteld bij K.B. van 3 Juli 1903, no. 45.

Bij K.B. van 30 Maart 1926, no. 18, is de benaming MILITAIRE KUSTWACHT veranderd in MARINE-KUSTWACHT. (20a). De medaille wordt tegenwoordig in klein model van 27 m.M. verstrekt.

21. Militair loodswezen, 1903.

Als voren, inplaats van het opschrift: MILITAIRE KUSTWACHT, de woorden: MILITAIR LOODSWEZEN.

Brons, zilver, goud.

Lint: half blauw, half oranje.

De medailles voor langdurigen, eerlijken en trouwen dienst bij den Militairen Loodsdienst waren ingesteld bij K.B. van 3 Juli 1903, no. 45, en zijn ingetrokken bij K.B. van 30 Maart 1926, no. 18.

22. Marine reserve, 1906.

De medaille in 1906 ingesteld met het opschrift: MARINE RESERVE. ZWIERZINA (1898—1908), no. 679, is ingetrokken bij K.B. van 31 Januari 1925, no. 34.

Merkwaardig is, dat de medailles voor trouwen dienst niet meer met de officieele voorzijde, maar met de keerzijde zichtbaar gedragen worden. Deze wordt sinds 1904 als voorzijde beschouwd bij het Nederlandsche

Leger, sinds 1908 eveneens bij het Nederlandsch-Indische.

De Marine draagt de oorspronkelijke voorzijde zichtbaar.

Krachtens K.B. van 30 Mei 1913, no. 74, mogen de medailles ook op het lint gedragen worden.

23. Schutterij, 1851.

Een schild, waarop in verheven letters de woorden: TROUWE DIENST. Het schild geplaatst voor en gedeeltelijk bedekkend een tropee van vaandels en wapenen, waaronder, mede in verheven letters, half cirkelvormig is gesteld het woord: SCHUTTERIJ. Het geheel gevat in een krans van olijf- en eikeloof, waarboven zich een stedelijke kroon verheft.

Keerzijde: glad.

Afmetingen: 44 bij 35 m.M. Lint: oranje. DIRKS, no. 723.

Ingesteld bij K.B. van 5 December 1851, bestemd voor belooning van eervollen, langdurigen werkelijken dienst bij de schutterijen, voor onderofficieren en minderen.

Bij K.B. van 2 Juli 1886 is bepaald, dat het eere-teeken, dat voor 15 jaren trouwen dienst in zilver wordt uitgereikt, na 20 jaren dienst gedragen mag worden met vergulden ring, stedelijke kroon en krans van olijf- en eikeloof. Na 30 jaren dienst mag het geheele eere-teeken verguld zijn. Het vergulden geschiedt door de zorg en op kosten van de belanghebbenden. Miniaturen van dit draagteeken komen in diverse afmetingen voor, b.v. 11 bij 15 m.M.

Sinds de opheffing der Schutterij in 1907, zijn de eere-teekenen van dit wapen niet meer uitgereikt.

24. Medaille voor ijver en trouw, 1877.

Ter aanmoediging en belooning van langdurige, ijverige en trouwe diensten van mindere geëmployeerden, werklieden en bedienden, werkzaam bij inrichtingen van 's Rijks Zee- en Landmacht. Ingesteld bij K.B. van 14 Februari 1877.

Ovale medaille, groot 31 bij 26 m.M.

Voorzijde: het borstbeeld van Koning WILLEM III naar rechts met omschrift: WILLEM III, KONING DER NEDERLANDEN.
G.H.V.L.

Keerzijde: het opschrift: VOOR - IJVER - EN - TROUW binnen een krans van eikebladeren.

Lint: oranje.

Voor 12 jaren dienst werd uitgereikt een bronzen medaille.

Voor 24 jaren dienst werd uitgereikt een zilveren medaille van gelijken stempel.

Voor 36 jaren dienst werd uitgereikt een gouden medaille van gelijken stempel.

ZWIERZINA, no. 407.

Er komen medailles voor met de initialen van den graveur Menger (J. P. M. M.).

Miniaturen 17 bij 13 m.M. Sedert 1 Januari 1891 worden zij niet meer verstrekt aan de werklieden, die op of na dien datum bij de inrichtingen van 's Rijks Zee- en Landmacht zijn in dienst getreden. (K.B. van 16 December 1890, no. 24).

C. VELDTOCHTMEDAILLES.

Deze zijn uitgereikt voor:

- I. 1813—1814: het verdrijven der Fransche troepen uit ons land.
- II. 1815: Waterloo en den veldtocht in Noord-Frankrijk.
- III. 1830—1831: den opstand in België en tiendaagschen veldtocht.
- IV. 1832: de verdediging van de citadel van Antwerpen.
- V. 1825—1927: de Koloniale oorlogen en expedities.

I. 1813—1814.

Na de mislukking van NAPOLEON's veldtocht tegen Rusland, gevolgd door den slag bij Leipzig, begon in November 1813 ook in ons land de bevrijding van de Fransche overheersching, die in 1814 voltooid werd. Een georganiseerd leger bezat de nieuwgeboren Staat der Nederlanden niet, de bevrijders bestonden daarom voornamelijk uit burgers. Evenmin bestonden er officieele militaire eere teekenen, die hun als belooning voor hun diensten konden verleend worden, vandaar een aantal militaire medailles uit dezen tijd, onderling verschillend in stempel of graveering en draaglint. Sommige zijn door den Souvereinen Vorst verleend, andere door plaatselijke commissies en later door de Regeering erkend.

25. Eerepenning der Haagsche vrijwilligers, 1813.

Voorzijde: twee gekruiste zwaarden, omgeven door een parelrand en het omschrift: VOOR VADERLAND EN ORANJE.

Keerzijde: parelrand, waarbinnen een krans van lauwer- en eiketakken. Hierin het opschrift: XVII - NOVEMBER - MDCCCXIII. Onderaan: H. D. HEUS F.

Zilver, groot 29 m.M.

Lint: geel met zwarte zijstrepen, de oude Haagsche kleuren; de medaille werd daarom „het kanarievogeltje” genoemd. DIRKS, no. 4.

De medaille is ingesteld door de districts-commissie tot aanmoediging van den gewapenden dienst te 's-Gravenhage en uitgereikt aan hen, die op 17 November 1813 de herleving van de Nederlandsche vrijheid gewapenderhand hebben helpen bevorderen. Er moeten minstens een 400 exemplaren zijn uitgereikt.

Vergunning tot het dragen van dezen penning als een officieele militaire decoratie is bij K.B. van 11 November 1817 verleend. Bij K.B. van 12 Januari 1818 is toestemming verleend ook een miniatuur-medaille te dragen. Deze komt in drie afmetingen voor: groot 16, 14 en 11.5 m.M.

26. Eerepenning der Dordtsche vrijwilligers, 1813.

Voorzijde: Een kanon, kruislings op een scheepsnegge geplaatst, daarboven een stedelijke kroon. Omschrift: VOOR ONZE VESTEN EN HAARDSTEDEN.

Keerzijde: In een krans van lauwer- en eiketakken het opschrift: DORDRECHT - XXIV NOV. - MDCCCXIII. Daaronder: H. D. H. F.

Zilver, groot 29 m.M.

Lint: rood met breede verticale witte middenbaan, alle banen van gelijke breedte. DIRKS, no. 5.

Deze penning is in 1819 uitgereikt op last van den

Koning aan 72 burgers en vrijwilligers van Dordrecht, die geholpen hadden bij het verdrijven der Franschen uit de stad.

Een medaille in klein formaat, groot 14 m.M., komt voor.

27. Belooningspenning van Den Briel, 1813.

Voorzijde: In een door een koord omsloten veld het opschrift: VOOR — MOED — EN — VADERLANDS — LIEFDE.

Keerzijde: In een overeenkomstig veld: BRIELE — 1 DEC. 1813.

Gegraveerd, zilver, groot 40 m.M.

Lint: Vijf gelijke verticale banen: geel-wit-blauw-wit-geel, breed 31 m.M. DIRKS, no. 6.

Deze penning is door den Koning geschonken aan den luitenant der Artillerie J. H. LUX en aan 15 burgers van den Briel.

27a. Andere Brielsche penningen.

Bovendien geeft DIRKS in zijn atlas onder no. 6 een afbeelding van een penning, voorkomende in de verzameling van het Koninklijk Penningkabinet, waarvan de versiering geen koord is, maar de voorzijde een gegraveerde lauwerkrans, de keerzijde een doorlopend geslagen krulmotief vertoont, groot 41 m.M. Ook het opschrift is op een andere wijze gegraveerd dan bij de zoo juist beschreven medaille. Het is zeker, dat het een authentiek stuk is, dat moet zijn uitgereikt aan ARY POLS, een burger van den Briel, die eerst naderhand voor een onderscheiding is voorgedragen. Andere stukken hebben dezelfde afmeting als no. 27, of zijn 39 m.M. groot, maar het oog en de ring zijn op andere

wijze aan den penning bevestigd, terwijl inplaats van BRIELE de naam BRIELLE er op gegraveerd is. Dit zijn waarschijnlijk penningen, vervaardigd naar de afbeelding, die J. KONIJNENBURG geeft in zijn *Nationaal gedenkboek* 1813 en waarop de naam van de stad met een dubbele l gespeld is. Ds. PAUW, een der gedecoreerden van 1813, geeft in een brief van 1827, berustend in het Kon. Penningkabinet, een schetsje van zijn eerepenning, waarop ook BRIELE te lezen staat. Het lint door KONIJNENBURG als oranje aangegeven, is bij Ds. PAUW: oranje-wit-blauw-wit-oranje. Ook in het Rijksmuseum (collectie VAN GELDER) en in den catalogus van de veiling COUTURIER bij J. SCHULMAN te Amsterdam op 19 December 1910 gehouden, komt de penning met het opschrift BRIELE voor (laatste thans in de collectie van wijlen kolonel TIMMERS).

Gegraveerde miniatuur-medailles komen er van voor, zoo in het Kon. Penningkabinet een, groot 29 m.M.

28. Belooningspenning van Ooltgensplaat, 1813.

Voorzijde: als bij de voorgaande medaille.

Keerzijde: de woorden: DUQUESNE — 4 DEC. 1813.

Gegraveerd, zilver, groot 40 m.M.

Lint: geel-wit-blauw-wit-geel. DIRKS, no. 13.

Uit naam van den Koning bij besluit van 9 Februari 1814 uitgereikt aan verschillende militairen en burgers, waarschijnlijk in totaal 17 kustkanonniërs en 11 burgers, als belooning voor het veroveren van het fort Duquesne (thans Prins FREDERIK) te Ooltgensplaat. Ook hiervan komen kleine, gegraveerde draagpenninkjes voor, in het Kon. Penningkabinet, groot 14 m.M.

29. Belooningspenning van 's-Hertogenbosch, 1814.

Voorzijde: als bij de voorgaande medaille.

Keerzijde: de woorden: 'S HERTOGENBOSCH - 26 JAN. 1814.

Gegraveerd, zilver, groot 40 m.M.

Lint: geel-wit-blauw-wit-geel in gelijk breede banen.

DIRKS, no. 15.

Uitgereikt aan 42 burgers van den Bosch en Vught voor hun hulp bij het verdrijven der Franschen in Januari 1814. Het waren meest schippers en „kleine luiden” uit den Bosch en Vught, die het Pruisische leger onder von BÜLOW in en buiten de stad geholpen hebben deze te veroveren. De Vughtenaars dienden hierbij als gids door het overstroomde gebied rond den Bosch. Bij K.B. van 23 September 1814 is hun de medaille verleend. Gegraveerde miniaturen zijn bekend, groot 14 m.M.

De medailles van den Briel, Duquesne en 's Bosch behooren bij elkaar, zij zijn immers van gelijke grootte, vorm en graveering, ook het draaglint is bij alle drie gelijk. Het gegraveerde opschrift vertoont bij deze drie penningen dezelfde eigenaardigheden, waardoor vervalschingen te onderkennen zijn.

30. Eerepenning van Breda, 1813.

Voorzijde: Het wapen van Breda omgeven door lauwer- en eiketakken, waaromheen het opschrift: VOOR BURGERTROUW EN MOED. DEC^R MDCCCXIII.

Keerzijde: in zes regels de woorden: DE - SOUVEREINE VORST - VAN NEDERLAND - AAN DE OFFICIEREN - DER SCHUTTERIJ - VAN BREDA.

Zilver, groot 29 m.M.

Lint: rood met smalle witte verticale middenstreep.
DIRKS, no. 14.

Voor haar belangrijke militaire diensten, gedurende vijf maanden in Breda verricht, kreeg de Schutterij een Koninklijke belooning, bestaande in een gratificatie voor de onderofficieren en minderen, in een penning voor de officieren, wien bij K.B. van 5 Februari 1815, no. 12, vergund is dezen te dragen.

Twintig exemplaren van deze medaille zijn uitgereikt geworden.

Komt als miniatuur voor, groot 14 m.M.

31. Eerepenning van Breda.

Voorzijde: Doorlopende krans van lauwerbladen, waarin gegraveerd: BREDA - DEN - 10 DECEMBER - 1813.

Keerzijde: Doorlopende krans van lauwerbladen, waarin: VOOR MOED - EN - VADERLANDS-LIEFDE.

Geheel gegraveerd. Rand gekarteld. Zilver, groot 28 m.M.

Lint: rood met smalle witte middenbaan. Kon. Penningkabinet.

Het is niet bekend of dit een officieel draagteeken is. Op den 10 December 1813 zijn de kozakken, onder Generaal STAAL, Breda binnengerukt. Hierbij heeft de notaris van Werkendam, B. A. DE JONG, zich zeer verdienstelijk gemaakt. Misschien is de medaille aan hem uitgereikt.

32. Eerepenning van Naarden (zilver), 1814.

Voorzijde: In een lauwer- en palmkrans de woorden: BELEG - VAN - NAARDEN - 1814. Onderaan: H. DE - HEUS. F.

Keerzijde: In een krans van eikeloof: HULDE VAN DE - HOOFDCOMMISSIE - TE AMSTERDAM - AAN - (volgt gegraveerde naam van den gedecoreerde).

Zilver, groot 37 m.M.

Lint: breede witte middenbaan, aan weerszijden begrensd door gelijkbreede smalle zwarte en roode zijstrepen. DIRKS, no. 25.

Zooals uit het opschrift aan de keerzijde blijkt, is de penning, die oorspronkelijk niet bestemd was om gedragen te worden, door de Hoofdcommissie ter aanmoediging en ondersteuning van den gewapenden dienst in de Nederlanden uitgereikt en wel op den 15 Maart 1816.

Bij K.B. van 6 October 1816 is vergunning verleend den penning als militaire decoratie, aan het bovenschreven lint in de Amsterdamsche kleuren, te dragen.

32a. Eerepenning van Naarden (brons), 1814.

Aan de vrijwilligers is de penning in zilver verleend, aan hun plaatsvervangers in *brons*. DIRKS, no. 25c.

De omvorming tot draagpenning is op velerlei wijzen geschiedt. Men vindt stukken doorboord voor een ring, men vindt er, voorzien van oog en ring, ook met aangesoldeerden ring worden zij gevonden.

Miniaturen van de zilveren medaille komen voor groot 22, 14, 12.5 en 11.5 m.M., van de bronzen groot 11 m.M. Uitgereikt zijn aan de:

Nationale Garde van Amsterdam	790 stuks,
„ „ „ Weesp	13 „
Korps Scherpschutters van Rooseboom	
(Landstorm)	75 „
Burgerartillerie van Amsterdam	25 „

te zamen . . . 903 stuks.

De bronzen medaille komt minder vaak voor dan de zilveren. Van de laatste vindt men ook exemplaren, waarin gegraveerd is: MODEL.

II. 1815.

De penningen voor 1815 uitgegeven, bestaan in een van Regeeringswege geslagen vijfarmig zilveren kruis en uit een zestal medailles, als niet-officieele decoratie verleend. Een draagmedaille voor den slag bij Waterloo bestaat niet, immers het kruis is een belooning voor de diensten, bewezen in de jaren 1813 tot en met 1815 en van de vrijwillige jagers en flankeurs, die de niet-officieele penningen ontvangen hebben, heeft niemand den slag bij Waterloo bijgewoond. Zij hebben uitsluitend den veldtocht in Noord-Frankrijk na den 18 Juni meegemaakt. Tenslotte bestaat er voor 1815 een belooningspenning van Brussel voor haar Schutterij.

33. Zilveren kruis van 1813—1815.

Vijfarmig, de uiteinden der armen ondiep ingesneden.

Voorzijde: In een rond medaillon, dat de armen verbindt: 1813.

Keerzijde: In een rond medaillon: 1815.

De armen dragen breede gladde randen, waartusschen dieper liggend matwerk.

De cijfers in de medaillons zijn verheven en glad, de achtergrond geruit.

Grootste afmeting: 35 m.M.

Lint: oranje met smalle verticale witte zijstrepen, breed 27.5 m.M. DIRKS, no. 64.

Ingesteld bij K.B. van 10 Mei 1865, St.bl. 32, als

belooning voor hen, die in Nederlandschen dienst aan de krijgsverrichtingen in de jaren 1813—1815 ter herstelling en bevestiging van Neerlands onafhankelijkheid een werkzaam aandeel hebben gehad. Verkleinde reproducties van dit kruis komen in verschillende afmetingen voor, zooals 14, 12 en 10 m.M. Het kruis is het eerst uitgereikt ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan der Militaire Willemsorde, gevierd op den 27 Juni 1865 te Leiden, o.a. aan Prins FREDERIK. In 't geheel zijn voor de overlevenden van het ongeveer 30.000 man sterke leger van 1813—1815 een vijfduizend kruisen noodig geweest.

34. Eerepenning van Gelderland, 1815.

Voorzijde: Onder een lauwerkrans een altaar met het wapen van Gelderland. Op het altaar liggen twee gekruiste zwaarden.

Omschrift: VELDTOGT VAN MDCCCXV. In de afsnede 4 vaandels, 2 kanonnen, 1 trom en 2 laadstokken.

Keerzijde: In een mirteloofkrans in 9 regels: GELDERLANDS — DANKBARE — INGEZETENEN — AAN DE — VRIJWILLIGE — VERDEDIGERS — DER — NEDERLANDSCHE — VRIJHEID. Daaronder een kleinere mirtekrans, bestemd om den naam van den gedecoreerde in te graveeren. Daaronder: LAGEMAN F.

Zilver, groot 39 m.M. Oorspronkelijk bestemd om niet gedragen te worden; als militaire draagpenning erkend den 29 Augustus 1833.

Lint: oranje. DIRKS, no. 50.

Van 1833 dateeren ook miniatuur-draagpenningen, geteekend: MOUSSAULT F. Groot 16 m.M.

In de historische verzameling van de Schutterij te

Amsterdam berust een gegraveerde reproductie, groot 12 m.M.

Voorzijde: Als voren.

Keerzijde: In lauwerkrans: GELDERLAND.

In de verzameling van het Koninklijk Penningkabinet komt een bronzen miniatuur-draagpenning voor, groot 16 m.M. (proefslag?).

Het Geldersche contingent bestond uit 120 man.

35. Eerepenning van Rotterdam, 1815.

Voorzijde: In een mirte- en lauwerkrans: 1815 -
VRIJWILLIGE - WAPENING - TE ROTTERDAM.

Keerzijde: In een krans van eikeloof de naam van den belanghebbenden vrijwilliger gegraveerd.

Zilver, groot 37 m.M. DIRKS, no. 51.

Oorspronkelijk niet bedoeld als draagmedaille. Bij K.B. van 27 September 1833 is hiertoe vergunning verleend.

Lint: oranje. Miniatuur: geteekend: MOUSSAULT F., groot 18 m.M.

Te Rotterdam hebben zich 121 vrijwilligers voor den dienst aangemeld.

36. Eerepenning van Amsterdam, 1815.

Voorzijde: In een krans van oranje- en lauwertakken:
VELDTOGT - 1815. Daaronder: H. DE - HEUS F.

Keerzijde: In een eikeloofkrans: HULDE - VAN DE -
HOOFDCOMMISSIE - TE AMSTERDAM - AAN, waarop volgt de gegraveerde naam van den vrijwilliger.

Zilver, groot 37 m.M. DIRKS, no. 52.

Bij K.B. van 11 Juni 1833 is toestemming verleend

dezen penning als militaire medaille te dragen aan een oranje lint. Reproducties komen er van voor, groot 12 m.M., waaronder met gladde keerzijde.

Het escadron Amsterdamsche Jagers te paard is 127 man sterk geweest.

37. Medaille der Friesche Jagers, 1815.

Voorzijde: Gekroond wapenschild van Friesland.

Keerzijde: Eikeloofkrans, waarbinnen de woorden:

VOOR — KONING — EN — VADERLAND — 1815.

Zilver, groot 27 m.M.

Lint: oranje geel, aan weerszijden begrensd door breede blauwe randstrepen, het geel tweemaal zoo breed als een blauwe baan; 36 m.M. breed. DIRKS, no. 54a.

Miniatuur 16 m.M. in middellijn, lint hierbij 19 m.M. breed.

De compagnie Vrijwillige Friesche Jagers heeft, na haar terugkeer in het vaderland, den Koning verzocht bovenbeschreven medaille te mogen doen vervaardigen bij JOUVENEL te Brussel en deze te mogen dragen, als herinnering aan den veldtocht. Bij K.B. van 12 Maart 1818, no. 46, is hiertoe toestemming verleend.

Aan Z.M. den Koning zijn door de Friesche Jagers aangeboden afslagen in goud, op beide afmetingen. Deze bevinden zich in het Koninklijk Penningkabinet.

65 exemplaren van de medaille zijn uitgereikt.

38. Belooningspenning van de Compagnie Vrijwillige Jagers der Utrechtsche Studenten, 1815.

Voorzijde: Parelcirkel, waarbinnen het wapen van Utrecht, liggend op een gekroond schild.

Omschrift: KOMP^e VRIJWILLIGE JAGERS DER UTRECHTSCHER STUDENTEN.

Keerzijde: In een krans van eikeloof: VELDTOGT – 1815.

Zilver, groot 35 m.M. DIRKS, no. 53c. Miniatuur mij niet bekend.

De compagnie heeft uit 40 studenten bestaan.

39. Belooningspenning van de Compagnie Utrechtsche Vrijwillige Jagers te paard, 1815.

Voorzijde: Als boven, doch met opschrift: KOMPAGNIE VRIJWILLIGE JAGERS TE PAARD NO. 5.

Keerzijde: Als boven.

Zilver, groot 35 m.M. DIRKS, no. 53a.

Hiervan komt een draagmedaille in verkleinden vorm voor, waarbij het wapen gekroond en los is, geen parelrand. Omschrift: KOMPg. VRIJWL. JAGERS TE PAARD NO. 5. Groot 17 m.M.

De Jagers te Paard waren 42 man sterk.

De nos. 38 en 39 zijn in 1850 door den Raad van de stad Utrecht ingesteld en in zilver uitgereikt aan de vrijwilligers. De penningen waren oorspronkelijk niet bestemd om gedragen te worden, doch bij K.B. van 21 September 1851 is hiertoe vergunning verleend, waarbij bepaald is, dat de kleur van het lint oranje zou zijn. Men had aangevraagd een lint in de kleuren van Utrecht te mogen dragen. Er komen nog miniatuur-draagpenningen voor, hangende en gedragen aan het rood-witte lint der stad. Van de groote penningen bestaan afslagen in brons.

40. Eerepenning der Brusselsche schutterij van 1815.

Voorzijde: Het wapen van Brussel: de H. MICHAËL, den draak bevechtend.

Omschrift: MAGIST. BRUX. CIVIB. SUIS OB ASSERT. URB. SECUR. (De Brusselsche regeering aan hare burgers voor het verzekeren van de veiligheid der stad).

Keerzijde: In een eikeloofkrans: BELGICI - REGNI - HABENAS CAPESENTE - WILHELMO - NASSAVOEO - MDCCCXV. (WILLEM van Nassau de teugels van het Belgische rijk opnemend. 1815).

Zilver en brons, groot 34 m.M. DIRKS, no. 55.

Niet als draagmedaille uitgereikt, later gedragen aan een geel lint met groene boorden. Vandaar zijn de meeste penningen doorboord.

Er komen reproducties van voor, 24 en 16 m.M. groot.

De Schutterij van Brussel heeft in de moeilijke maanden van 1815 groote diensten aan de stad bewezen door het geregeld betrekken der militaire wachten en als belooning daarvan uit de hand van Kroonprins WILLEM de eerepenningen ontvangen.

III. 1830—1831.

41. Het metalen kruis, 1830/1831.

Vierarmig kruis, de armen verbonden door een medaillon, dat aan de voorzijde vertoont: een W, waarboven een kroon, geplaatst tusschen een lauwer- en eikelooftak.

Keerzijde: In het midden binnen een lauwer- en eikelooftak

1830
1831

Op de armen van het kruis: TROUW AAN — KONING — EN —
VADERLAND.

Brons, groot 29 m.M.

Lint: zes gelijk breede verticale strepen, afwisselend
oranje en blauw; breed 27.5 m.M. DIRKS, no. 447.

41a. Metalen kruis vrijwilligers, 1830/1831.

Hetzelfde kruis als no. 41, op den bovenarm is aan
de voorzijde het woord: VRIJWILLIG vermeld.

Brons, groot 29 m.M.

Lint: zes gelijk breede banen, afwisselend oranje en
groen. DIRKS, no. 447b.

Het kruis, ingesteld bij K.B. van 12 September 1831,
no. 70, en vervaardigd uit het metaal van twee kanonnen,
veroverd in den slag bij Hasselt op 8 Augustus 1831, is
uitgereikt aan allen, die aan de krijgsverrichtingen in
de jaren 1830 en 1831 hebben deelgenomen. Degenen,
die, zonder dienstplichtig te zijn en die zich zonder
handgeld in dienst hebben begeven, kregen het kruis,
bestemd voor vrijwilligers. Hiertoe behooren ook de
officieren der schutterijkorpsen, die, niet dienstplichtig
zijnde, zijn uitgetrokken, al hadden zij ook vroeger tot
de dienstdoende Schutterijen behoord. De militie en het
staande leger hebben het gewone kruis ontvangen.

Er komen metalen kruisen voor, versierd met een
bronzen krans, 18 bij 12 m.M. groot, beweegbaar
bevestigd in het oog. Boven aan den krans is de ring voor
het lint. De kransen moeten zijn aangebracht als een
niet-officieel teeken voor hen, die tijdens de onlusten of
den veldtocht eervol vermeld zijn. Ook treft men kruisen
aan, gedeeltelijk verguld en groen gelakt, op de wijze

der kruisen voor 1813 en 1814 door de officieren van het Oostenrijksche en Beiersche leger gedragen. Verfraaiingen, die bij missive van den Directeur van Oorlog van 2 Maart 1832, no. 22, verboden zijn.

Van het vrijwilligerskruis komen exemplaren voor, groot 29 m.M., maar dunner dan het officieele kruis, waarbij de kroon en de W aan de voorzijde, de letters der opschriften aan de keerzijde van anderen vorm zijn dan bij het voorgeschreven eereteeken. Misschien zijn deze particulier vervaardigd geworden.

Het aantal miniatuur-kruisjes is buitengewoon groot, alle verschillend in bewerking en afmetingen, wel een bewijs, dat de rechthebbenden het kruis op hoogen prijs hebben gesteld.

Het metalen kruis, gedragen door Z.M. Koning WILLEM II, is op 10 April 1849 door Prins HENDRIK gehecht aan het vaandel der Grenadiers en Jagers.

42. Penning op de instelling van het metalen kruis, 1861.

Voorzijde: Het links gewende borstbeeld van den Kroonprins in generaalsuniform, versierd met het metalen kruis.

Omschrift: WILLEM PRINS VAN ORANJE. VELDMAARSCHALK. OPPERBEVELHEBBER. Onder den linkerschouder: J. P. SCHOUBERG F.

Keerzijde: Binnen breede eikelooftakken de keerzijde van het metalen kruis, met het opschrift op de armen: TROUW AAN KONING EN VADERLAND.

Omschrift: INSTELLING VAN HET METALEN KRUIS. 12 SEPTEMBER 1831. VELDTOGT IN BELGIË.

Zilver en brons, groot 65 m.M. DIRKS, no. 446.

De penning is in 1861 geslagen aan 's Rijks Munt.

43. Eerepenning der Leidsche Jagers, 1830/1831.

Voorzijde: MINERVA, een lauwerkrans uitreikend, gehelmd en in harnas, in de linkerhand een lans.

In de afsnede: v. d. K. F. (VAN DER KELLEN fecit).

Keerzijde: In een krans van rozen: HULDE - VAN - LEIJDSCHEN JONKVROUWEN - AAN - VADERLANDSLIEFDE - EN - HELDENMOED - 1830-1831.

Zilver, groot 33 m.M. DIRKS, no. 448. Boven MINERVA vindt men den naam van den begiftigde ingestempeld.

Deze penning is op 23 September 1831 te Leiden in de St. Pieterskerk uitgereikt aan de leden der compagnie Vrijwillige Jagers der Leidsche Studenten, die 227 man sterk is geweest. Er komen ook bronzen en ijzeren exemplaren voor van dezen penning, de laatste te Berlijn gegoten.

44. Eerepenning der Utrechtsche Jagers-Studenten, 1831.

Voorzijde: Het wapen van Utrecht, omgeven door zonnestralen.

Omschrift: SOL JUSTITIAE ILLUSTRAT NOS. (Zon der Gerechtigheid verlicht ons).

Keerzijde: Een lauwerkrans, waartusschen een jagershoorn; in den krans: PATRIAE - DEFENSORIBUS - ACAD. TRAJECT. - CIVIBUS - CURATORES - MDCCCXXXI. (De curatoren aan de verdedigers van het Vaderland, burgers der Utrechtsche Academie 1831.).

Brons, groot 30 m.M. DIRKS, no. 449.

De naam van den Jager, met dezen penning vereerd, werd op den rand ingestempeld.

Het corps Vrijwillige Utrechtsche Jagers bestond uit 253 man.

Exemplaren in ijzer, te Berlijn gegoten, komen voor.

**45. Eerepenning der Groninger en Franeker Flankeurs,
1831.**

Voorzijde: Een liggende leeuw, met omschrift: REPULSO HOSTE VIGIL QUIESCIT. (Hij rust waakzaam na den vijand verdreven te hebben).

In de afsnede: V. D. K. F. (VAN DER KELLEN Fecit) en de ingestempelde naam van den Flankeur.

Keerzijde: In een krans van laurierbladen en eike-loof: PATRIAE — DEFENSORIBUS — ACAD: GRON. — CIVIBUS — CURATORES — MDCCCXXXI.

Groot 30 m.M. DIRKS, no. 450.

Zilver voor de officieren (eenige professoren hebben als luitenant bij de compagnie gediend), en voor de flankeurs; komt ook voor in brons en gegoten in ijzer.

De Groninger en Franeker studenten hebben een compagnie van 129 flankeurs gevormd.

De studenten der drie Noord-Nederlandsche Universiteiten en van het Athenaeum te Franeker hebben, in navolging van de Leidsche en Utrechtsche Jagers van 1815, vrijwilligerscorpsen opgericht. De Utrechtsche en Leidsche studenten hebben als Jagers deelgenomen aan den Tiendaagschen Veldtocht, de Groningers en Franekers als flankeurs.

IV. Citadel van Antwerpen. 1832.

**46. Medaille van aandenken aan de bezetting der Citadel
van Antwerpen.**

Voorzijde: Afbeelding van het vijfhoekige grondplan der citadel, waarin en creux de woorden: CITADEL — VAN — ANTWERPEN. Daaronder: J. P. SCHOUBERG F.

Keerzijde: Tusschen lauwertakken een gekroonde W, waaronder: DECEMBER - 1832.

Brons, groot 30 m.M.

Lint: Nassausch blauw. DIRKS, no. 475.

Miniaturen komen er van voor, 16 en 14 m.M. groot, waarbij een door MOUSSAULT.

De medaille is ingesteld bij K.B. van 31 Mei 1833, no. 122, en uitgereikt aan allen, die zich gedurende het beleg van de citadel door het Fransche leger, aldaar en op de onderhoorige forten aan het Vlaamsche Hoofd, Burght, Zwijndrecht en Austruweel hebben bevonden, alsmede op de flottielje op de Schelde voor Antwerpen.

47. Medaille der „Commissie van Erkenntenis", 1832.

Door een Commissie van Erkenntenis te Amsterdam is aan allen, die bovenbeschreven draagpenning ontvingen, een medaille uitgereikt, voorstellende aan de voorzijde: Een Romeinsch krijger, houdende in de rechterhand een gebroken zwaard, aan den linkerarm een schild, waarmede hij zich dekt tegen een viertal op hem afgeschoten pijlen, zich verdedigend aan de voeten van de puinhoopen der citadel aan de Schelde. Omschrift: WAT OOK VAL, TROUW STAAT PAL.

In de afsnede: ANTWERPEN - DECEMBER - MDCCCXXXII. Rechts in den grond, waarop de krijgsman staat: VAN DER KELLEN F.

Keerzijde: In een zwaren, dubbel gestrikten eikeloofkrans de naam van hem, aan wien de penning uitgereikt is.

Groot 51 m.M., niet bestemd om gedragen te worden. DIRKS, no. 476.

De commandant der citadel, Generaal Baron CHASSÉ,

en de commandant der Zeemacht, Vice-Admiraal KOOPMAN, ontvingen een exemplaar in goud; de officieren in zilver; de onderofficieren en minderen in brons.

Men vindt den penning ook in zilver en brons, zonder naam, doch met vijf ingestempelde rozetten op de keerzijde.

Miniaturen in brons komen er van voor, geheel als de groote penning, groot 16 m.M., verder met gladde keerzijde en voorzien van oog en ring, groot 12 m.M., terwijl in het Kon. Penningkabinet een exemplaar bewaard wordt, groot 16 m.M., dat aan de voorzijde den soldaat met schild en omschrift vertoont, aan de keerzijde den achterkant van de draagmedaille der citadel, dus met krans, gekroonde W en datum. Deze heeft ook een oog en ring. Buiten dienst schijnen deze reproducties aan een oranjelint gedragen te zijn.

De citadel-medaille, gedragen door den Generaal CHASSÉ (no. 46), is, krachtens een K.B. van 13 Juni 1857, no. 143, door den Kroonprins op 17 Juni 1857 aan het vaandel van het zevende Regiment Infanterie gehecht.

V. *De medailles der Koloniale Oorlogen en Expedities, 1825—1927.*

48. **Medaille van den oorlog op Java, 1825—1830.**

Voorzijde: Het borstbeeld van Koning WILLEM I naar links gewend, met het omschrift: WILLEM I KONING DER NEDERLANDEN. In den hals: V. D. K. (VAN DER KELLEN).

Keerzijde: Tusschen een palm- en eikeloofkrans: OORLOG — OP — JAVA — 1825 — 1830.

Brons, groot 29 m.M., achtkantig.

Lint: oranje, 30 m.M. breed. DIRKS, no. 327.

Ingesteld bij K.B. van 27 Juni 1831, no. 54, oorspronkelijk bestemd voor de Expeditionaire afdeeling van het Nederlandsche Leger, in 1826 hier te lande gevormd voor den oorlog op Java tegen DIEPO NEGORO; zij is echter uitgereikt aan alle Europeesche militairen, die dien oorlog medegemaakt hebben en van de inheemsche troepen alleen aan hen, die den officiersrang bekleedden.

De medaille werd door de officieren meestal verguld gedragen. Men vindt exemplaren met een kransje voor eervol-vermelden als bij het metalen kruis.

Verkleinde reproducties komen er van voor in afmetingen van 18, 15 en 12 m.M.

49. Eerepenning van Semarang, 1825.

Voorzijde: Onder een muurkroon een wapenschild, waarin een vrouw, haar rechterhand rustende op den kop van een liggenden leeuw, die in zijn klauw een pijlbundel houdt; haar linkerhand steunt op een anker; achter het anker: SAMARANG, onder het wapen: 1825.

Omschrift: SENATUS POPULUSQUE SAMARANGENSIS. (het bestuur en de inwoners van Samarang).

Keerzijde: Een krans, waarin gegraveerd de naam van den begiftigde en SEPT^R.

Omschrift: VRIJWILLIGERS GEDONG DEMAK - 1825.

Zilver, groot 39 m.M. DIRKS, no. 261. In de verzameling van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in tin. Catalogus door Mr. J. A. VAN DER CHILS 1896, no. 60.

Uitgereikt door de stad Semarang aan de vrijwilligers en schutters, die een naderend leger der opstandelingen bij Gedong Demak hebben tegengehouden.

Hier genoemd, omdat deze penning tijdens den Java-oorlog verleend is.

Ruit van Bonjol, zie no. 6.

50. Kruis voor krijgsverrichtingen.

Eenzijdig, vierarmig kruis, de armen verbonden door een medaillon, waarop de beeltenis van Koning WILLEM III, het medaillon omgeven door een jarretière, waarop de woorden: VOOR KRIJGSVERRICHTINGEN. Tuschen de vier armen van het kruis een krans van eikeloof, aansluitende om de jarretière. Op elk der armen een W.

Berlijnsch zilver, grootste afmeting: 38 m.M.

Geslagen op verschillende stempels te onderkennen aan het borstbeeld van den Koning.

Lint: groen met gele boorden, breed 38 m.M. DIRKS, no. 895. ZWIERZINA, no. 127.

Ingesteld bij K.B. van 19 Februari 1869, no. 13, met bepaling, dat op het lint een gesp gedragen wordt, waarop de naam en het jaartal van het krijgsbedrijf, waarvoor het eereteken wordt uitgereikt, vermeld staan.

Hij, die meer dan één krijgsbedrijf heeft bijgewoond, waarvoor het kruis wordt uitgereikt, draagt de verschillende gespen van die krijgsbedrijven, aan het lint boven elkaar.

Gesp: vierhoekig met krulversiering in de hoeken, op een mat lint het opschrift; groot 35 bij 8 m.M. Berlijnsch zilver.

Bij de uitgifte werden, met terugwerkende kracht, de volgende gespen verstrekt:

Bali 1846.

Bali 1848.

Bali 1849.

Borneo 1850—1854 (expeditie naar Borneo's Westkust).

Boni 1859.

Borneo 1859—1863 (expeditie naar Borneo's Zuid-Oostkust).

Daarna komen in chronologische volgorde:

Guinea 1869—1870 (expeditie van de Marine ter Westkust van Afrika).

Deli 1872 (Noord-Oostkust Sumatra 14 Mei—6 Nov. 1872).

Atjeh 1873—1874 (1e en 2e expeditie 5 April 1872—26 April 1874).

Atjeh 1873—1876 (na het einde der 2e expeditie voor de jaren 1874, 75, 76).

Samalangan 1877 (van 8 Augustus—20 October 1877).

Atjeh 1873—1880 (1877—1880 Atjeh en onderhoorigheden).

Atjeh 1873—1885 (1881—1885 Atjeh en onderhoorigheden).

Atjeh 1873—1890 (1886—1890 Atjeh en onderhoorigheden).

Tamiang 1893 (Tamiang-rivier op Sumatra's Oostkust van 21 Januari—11 November 1893).

Atjeh 1873—1896 (1891—1896 Atjeh en onderhoorigheden).

Atjeh 1896—1900 (tusschen 29 Maart 1896 en het einde van 1900).

Korintji 1903 (landschap Korintji van 29 Mei tot 18 September 1903).

Djambi 1901—1904 (landschap Djambi van 18 Maart 1901—26 April 1904).

Gajö en Alaslanden 1904 (van 13 Februari—23 Juli 1904).

Atjeh 1901—1905 (Atjeh en onderhoorigheden van 1901—1905).

Midden-Sumatra 1903—1907

(in Djambi van 27 April 1904—1 October 1907).

(in Korintji 18 September 1903—1 November 1907).

(in de Batang-Hari-districten, Kwantan en Indragiri van 1 October 1905—1 October 1907).

(Tapanoelische Bataklanden van 1 Januari 1905—17 Juni 1907).

(Bataklanden ter Sumatra's Oostkust van 5 September 1904—17 Juni 1907).

Zuid-Celebes 1905—1908 (Celebes 28 Juli 1905—19 Mei 1908).

Flores 1907—1908 (van 9 Augustus 1907—eind Februari 1908).

Kleine Soenda-eilanden 1906—1909

(Bali van 14 September—27 October 1906).

(Bali van 27 April—2 Mei 1908).

(Timor van 30 Augustus 1905—1 Maart 1908).

(Soemba van 10 Maart 1906—15 December 1909).

(Soembawa van 17 Februari—14 April 1908).

(Flores van 1 Maart 1908—1 October 1909).

Atjeh 1906—1910 (van 1906 tot en met 1910).

Atjeh 1911—1914 (van 1911 tot en met 1914).

W. Afd. Borneo 1912—'14 (in de residentie Westerafd. van Borneo van 1912—1914).

N. Guinea 1907—'15 (in de jaren 1907—1915).

Ceram 1915 (op het eiland Ceram van December 1914 tot eind 1915).

Timor 1911—'17 (in de residentie Timor en onderhoorigheden van 1911—1917).

W.-kust Atjeh 1925—1927

(Bakongan en Kloeët van 22 October 1925—31 December 1925).

(Zuidelijke Atjehsche landschappen van 1 Maart 1926—31 December 1927).

(Tapa Toeän van 12 September 1926—31 December 1927).

In het geheel zijn 32 gespen uitgereikt, waarvan de bij de instelling uitgereikte en die van Guinea zeer zeldzaam zijn. Bij de instelling van den gesp: Atjeh 1873—1896 zijn daarin alle vorige Atjeh-gespen opgenomen.

Miniaturen van het kruis voor krijgsverrichtingen met bijbehorende gespen, komen, zoowel in zilver als in Berlijnsch zilver, in zeer groote verscheidenheid voor.

51. Kraton-medaille, 1873—1874.

Voorzijde: Borstbeeld van Koning WILLEM III, naar rechts gewend, daaronder J. E. (J. ELION).

Omschrift: WILLEM III KONING DER NEDERLANDEN. G.H.V.L.

Keerzijde: In een krans van lauwer- en eiketakken: ATJEH - 1873 EN 1874.

Verguld brons, vervaardigd van het in Atjeh veroverde geschut. Groot 36 m.M.

Lint: Nassausch blauw. ZWIERZINA, no. 338.

Ingesteld bij K.B. van 12 Mei 1874, no. 9, en bestemd voor allen, die in de jaren 1873 en 1874 of in één der jaren deel hebben uitgemaakt van de naar Atjeh uitgezonden land- en zeemacht. Verkleinde reproducties vindt men in verschillende afmetingen. Volgens het

oorspronkelijk besluit luidde het opschrift op de keerzijde der medaille: ATCHIN – 1873 en 1874, dat echter gewijzigd is bij K.B. van 28 Augustus 1874, no. 3, in het op de medaille voorkomende opschrift.

Het lint was oorspronkelijk oranje, bij K.B. van 24 April 1875, no. 16, vervangen door Nassausch blauw.

Het vaandel van het 9e Bataljon Infanterie van het N. I. Leger is met de Kraton-medaille versierd.

52. Lombok-kruis, 1894.

Vierarmig kruis, de armen, aan beide hoeken gepareld, saamgevoegd door een cirkelvormig medaillon.

Voorzijde: In het medaillon het naar rechts gewende borstbeeld van H. M. de Koningin. Op de armen van het kruis, boven: LOMBOK, links: MATARAM, rechts: TJAKRA-NEGARA, onder: 1894.

Keerzijde: In het medaillon de Nederlandsche leeuw met kroon, zwaard en pijlbundel, omgeven door een lauwerkrans. Op de armen van het kruis, boven: HULDE – AAN, links: LEGER, onder: EN, rechts: VLOOT.

Brons van veroverde kanonnen, groot 41 m.M., vervaardigd door J. P. M. Menger.

Lint: vijf oranje, afgewisseld door vier even breede Nassausch-blauwe verticale banen. ZWIERZINA, no. 1088.

Ingesteld bij K.B. van 13 April 1895, St.bl. no. 42, ter uitreiking aan allen, zonder onderscheid van rang of graad, die tusschen 26 Juni en 24 December 1894 deel hebben uitgemaakt van de naar Lombok gezonden expeditionaire troepen of zeemacht, of die bij de expeditie in eenig burgerlijk ambt of bediening plaatselijk zijn werkzaam geweest.

Verkleiningen van het kruis in verschillende maten

zijn in den handel. Ook komen modelkruisen voor, dikker en zwaarder dan de origineele, met afwijkend portret van H. M. de Koningin; deze zijn niet-officieel geslagen.

53. Eerepenning voor de Lombokstrijders van de stad Amsterdam, 1895.

Voorzijde: In een geslagen lauwerkrans gegraveerd: HULDE - AAN DE - STRIJDE - RS - OP - LOMBOK. Daaronder in een halven cirkel: AMSTERDAM 6 JUNI 1895.

Keerzijde: In het veld gegraveerd: MATARAM - TJAKRA NEGARA.

Zilver, met oog en ring, groot 45 m.M.

Geen lint. ZWIERZINA, n°. 1173.

Bij den terugkeer van de eerste Lombok-strijders te Amsterdam werd hun een feestelijke ontvangst bereid en ontvingen zij deze niet-officieele herinnerings-medaille, die door militairen, in uniform gekleed, niet gedragen mag worden.

54. Herinneringskruis voor de oud-strijders van Lombok te Weltevreden, 1894—1919.

Het kruis is geheel van denzelfden vorm als no. 52, doch 27 m.M. groot.

Voorzijde: In het medaillon: LOMBOK. Op de armen, boven: 1894, rechts: MATARAM, links: TJAKRA NEGARA, onder: 1919.

Keerzijde: In het medaillon een zon, die over de vier armen stralen uitzendt.

Verguld brons, te dragen aan een strik van rood-wit-blauw lint.

Vervaardigd door VAN ARCKEN te Weltevreden en uitgereikt aan de overlevenden van de expeditie aldaar, door een commissie, opgericht ter viering der 25-jarige herdenking van den overval op Lombok.

D. SCHIETPRIJZEN EN VAARDIGHEIDSMEDAILLES.

Met de invoering van het percussie-geweer bij het Leger in 1842, nam de schietvaardigheid van den troep aanmerkelijk toe; het schieten naar de schijf werd meer beoefend dan vroeger en daaraan is het zeker toe te schrijven dat, volgens de daarover handelende literatuur, door de Regeering vanaf 1843 schietprijzen zijn beschikbaar gesteld. In het schietreglement van 1855 worden deze voor het eerst bij namen genoemd en wel in volgorde:

- 55. 1. Zilveren ruimnaald, 1843.
- 56. 2. Zilveren leeuwenkop, 1843.
- 57. 3. Zilveren kroon, 1843.
- 58. 4. Zilveren horloge, 1843.

uit te reiken aan de twee beste schutters per compagnie. Naam, graad, jaartal en nummer van den schietprijs, werden daarin gegraveerd.

Bij de Jagers werd, inplaats van een leeuwenkop, een:

- 58a. Zilveren hoorn, 1843.

verstrekt. Zoo vindt men in het Kon. Penningkabinet een zilveren hoorn met ketting en ruimnaald, als 2e schietprijs. (No. 56).

Opschrift op den hoorn: WILKENS. REGT. GREN. & JAG.
4E BAT. 3E C.A. 1845.

De hoorn meet 56 bij 26 m.M., de ruimnaald 10.5 centimeter, de ketting 28 centimeter. De ketting bestaat uit platte ronde ringetjes, twee bij twee aaneen gesoldeerd. De ruimnaald past in een opening in den mond van den hoorn.

59. Eereprijs voor tirailleurs, 1843.

Verder werd ingesteld een eereprijs voor tirailleurs, bestaande in twee over elkaar liggende tirailleurs-geweren, gedekt door een koninklijke kroon, in verguld metaal geslagen en op blauw (voor de Jagers op groen) laken vastgehecht, te dragen op den rechterarm. (De Tirailleurs waren met de beste geweren bewapend). De schietprijzen, bestaande in ruimnaalden, leeuwenkoppen en kronen, werden op het ledergoed gedragen.

In 1858 werd bepaald, dat de Eereprijs niet meer van metaal, maar in kemelshaar geborduurd zou zijn op laken, als boven, en buiten dienst op den rechtermouw gedragen mocht worden. Werd de Eereprijs voor de tweede maal behaald, dan werd hij in goud geborduurd. Volgens het schietreglement van 1868 mocht men, na twee maal den Eereprijs behaald te hebben, niet meer meedingen.

Over de andere schietprijzen wordt in dit reglement niet meer gesproken. Zij zijn, waarschijnlijk, even als bij het Indische Leger, in 1864 ingetrokken.

In de schietreglementen van het Nederlandsche Leger is verder niets meer over deze prijzen te vinden; in dat voor Nederlandsch-Indië van 1854 worden zij nauw-

keurig beschreven, en, vergelijkt men de beschrijvingen met de zeldzame exemplaren van het Leger hier te lande, die nog in enkele verzamelingen voorkomen, dan stemmen die daarmede geheel overeen. Zij bestonden dan in:

60. Onderscheidingsteeken 1e soort: gewone zilveren ruimnaald, 1854.
61. Onderscheidingsteeken 2e soort: zilveren leeuwenkop met een ruimnaald, 1854.
62. Onderscheidingsteeken 3e soort: zilveren leeuwenkop met één pijl en koker, 1854.
63. Onderscheidingsteeken 4e soort: zilveren leeuwenkop met twee pijlen en dubbel pijlkoker, 1854.

In de verzameling van het Kon. Penningkabinet wordt bewaard een schietprijs, bestaande in: een zilveren leeuwenkop met plaat, waarop gegraveerd: C. P. WILLEKENS 20 JUNIJ 1853. VOOR INSTRUCTIE IN DEN WAPENHANDEL, groot 41 m.M., waaraan bevestigd een zilveren ketting met pijl en een bijbehorende zilveren koker = onderscheidingsteeken van de 3e soort, verleend voor verdiensten bij het schietonderwijs. De ketting bestaat uit 27 gegroefde langwerpige schakels. De baard van de pijl is 35 m.M., de schacht 41 m.M. lang, de pijlkoker meet 62 m.M.

In de Historische Verzameling der Schutterij te Amsterdam vindt men een verguld zilveren leeuwenkop, met als opschrift op het plaatje, waarop hij bevestigd is: SERG^T. LOHMAN. 8 AUG^S. 1851. Hieraan is bevestigd een ruimnaald met ketting en bijbehorenden pijlkoker = 3e schietprijs. Afmetingen: plaat 38 m.M. in doorsnede,

waarop leeuwenkop, 27 bij 28 m.M.; ketting 19 centimeter lang, bestaande uit 31 gegroefde langwerpige schalmen; pijl 94 m.M. lang; blad 34 m.M.; naald 60 m.M.; koker 62 m.M., met twee aangesoldeerde oogen.

De leeuwenkop, ketting en pijl zijn verguld, waarschijnlijk na 1857 geschied.

Vanaf 1857 zijn n.l. vergulde leeuwenkoppen ingevoerd; het onderscheidingsteeken van de 1e soort werd daarbij ingetrokken.

Aanvankelijk werden de leeuwenkoppen en ruimnaalden op het ledergoed, dat kruislings over de borst gedragen werd, bevestigd. Toen dit verviel, werd in 1859 bepaald dat: „ter bevordering van regelmaat in het dragen der schietprijzen (is bepaald, dat) de ruimnaaldplaat of leeuwenkop met ruimnaald, met trensjes op één duim afstand van den tweeden knoop des wapenroks of der tunique geplaatst, en de pijlkoker, alsmede met trensjes zoodanig op de regterborst bevestigd moet worden, dat het bovineinde van den pijl, ter hoogte en op één palm afstand van dien knoop komt, terwijl de rigting van den pijl met de rij knopen een hoek van 30 graden maakt”. A.O. 1859, no. 14. Zooals reeds vermeld, zijn deze schietprijzen voor het Indische Leger in 1864 ingetrokken. Het Nederlandsche Leger heeft voorloopig geen onderscheidingsteekenen voor schietvaardigheid meer gedragen, behalve dan de scherpschutters-chevron en later de scherpschutters-sterren op de mouw; bij het Indische Leger zijn in 1878 weer prijzen ingevoerd, als decoratie aan een zilveren haak op de linkerborst, naast de andere eereteekenen, te dragen. Zij zijn de volgende:

64. Onderscheidingsteeken 1e soort, 1878.

Lauwerkrans, waarbinnen een W; zilver, groot 40 m.M.

65. Onderscheidingsteeken 2e soort, 1878.

Lauwerkrans, waarbinnen een W, beweegbaar bevestigd aan een sierlijk geknoopten strik; krans en strik van zilver, krans groot 40 m.M., strik 30 bij 20 m.M.

66. Onderscheidingsteeken 3e soort, 1878.

Lauwerkrans, liggende op twee gekruiste geweren, op de kruising der geweren een W, het geheel hangende aan een koninklijke kroon. Lauwerkrans en kroon bevestigd op rood laken. Zilver. Krans groot 37 m.M., geweren 48 m.M., kroon 30 bij 24 m.M.

67. Onderscheidingsteeken 4e soort, 1878.

Lauwerkrans, geweren en kroon als voren; onder aan den lauwerkrans is een ring gesoldeerd, waaraan een dubbele ketting bevestigd is, die loopt naar een plaat met leeuwenkop. Zilver. Plaat met leeuwenkop groot 28 m.M. in doorsnede.

De leeuwenkop is voorzien van een haak, werd in een der knoopsgaten van den rok gedragen, de lauwerkrans op de linkerborst.

Verwierf een schutter een volgend jaar weer een prijs, dan werd die van de 1e soort naast dien van de 4e soort gedragen; voor de achtste maal prijswinner, droeg de soldaat twee 4e schietprijzen naast elkaar, enz.

Op den duur leverde deze wijze van beloonen bezwaren op, reden waarom, bij A.O. no. 20 van 1897, nieuw-model schietprijzen zijn ingevoerd.

68. Schietprijzen voor schutters op geweer of karabijn, 1897.

Lauwerkrans, gedekt door een koninklijke kroon, op den lauwerkrans twee gekruiste geweren, op wier kruispunt een vergulde W ligt. Onder de geweren op het vereenigingspunt der lauwertakken een schildje, waarop een nummer, dat het aantal prijzen aangeeft, afneembaar bevestigd. De nummers zijn en creux, zwart gelakt. Kroon en krans bevestigd op rood laken, voorzien van een haak om het geheel aan een trensje op te hangen.

Zilver, groot 40 bij 60 m.M. in horizontale en verticale afmeting.

69. Schietprijzen voor schutters op revolver, 1897.

Lauwerkrans, gedekt door een koninklijke kroon, op den lauwerkrans twee gekruiste revolvers, waarop de vergulde W. Schild met nummer als boven.

Zilver, groot 40 bij 60 m.M.

70. Schietprijzen voor mitrailleur-schutters, 1913.

Bij A.O. 1913, no. 50, werd een schietprijs voor mitrailleur-schutters ingesteld.

Lauwerkrans, gedekt door een koninklijke kroon; op den krans kruislings twee mitrailleurs liggend, op het kruispunt daarvan een vergulde W; schild met nummer.

Zilver, groot 38 bij 62 m.M.

70a. Schietprijzen voor schutters op pistool, 1916.

Bij A.O. 1916, no. 120, werd een schietprijs voor pistool ingevoerd, geheel gelijk aan dien voor revolver.

71. Schietprijs voor geweer-mitrailleurs, 1918.

A.O. 1918, no. 1, beschrijft een schietprijs voor geweer-mitrailleurs. Schietprijs als voor geweer of karabijn, echter is op de kolven der geweren gegraveerd: G.M. Komt voor met graveering in druk- en schrijffletters.

72. Schietprijs voor karabijn-mitrailleurs, 1925.

Sedert de invoering van karabijn-mitrailleurs bij het Leger bestaat ook een schietprijs voor deze vuurwapens: als voor karabijn, echter zijn op de kolven der geweren de letters: K.M. gegraveerd. (1925).

73. Koninklijke eereprijs voor schietwedstrijden, 1902.

Voor het Leger hier te lande is bij K.B. van 5 Februari 1902 ingesteld een Koninklijke eereprijs voor Schietwedstrijden. Ronde medaille.

Voorzijde: Beeltenis van H. M. de Koningin, naar links gewend, met het omschrift: WILHELMINA KONINGIN DER NEDERLANDEN.

Keerzijde: De Nederlandsche Maagd, houdende in haar linkerhand de in breede plooiën uithangende nationale vlag met oranje wimpel en in haar rechterhand een lauwerkrans boven een rot geweren, waaraan een gordel met patroontasch hangt. De vrouwenfiguur draagt op de borst een pijlbundel. De achtergrond wordt ingenomen door de voorstelling van eenige schietbanen. Het omschrift luidt: EEREPRIJS VOOR SCHIETWEDSTRIJDEN. Onder: J. C. WIENECKE.

Goud, verguld zilver, zilver, groot 28 m.M. 's Rijks Munt.

Lint: oranje met twee verticale randstrepen in de

ationale kleuren, breed 25 m.M. ZWIERZINA (1898—1908), no. 273.

74. Gesp Koninklijke eereprijs, 1902.

Op het lint van bovenstaanden eereprijs wordt gedragen een gesp in het metaal van den schietprijs. Schild, gedekt met een koninklijke kroon. Twee takken, eik en lauwer, omsluiten aan weerszijden het schild. Op het schild gegraveerd: ALLEN — WEERBAAR. Grootste afmeting 26 m.M. ZWIERZINA (1898—1908), no. 273.

Deze prijspenning is ingesteld: „overwegende, dat het wenschelijk is de onder de bevolking toenemende zin tot vrijwillige beoefening van het schieten met handvuurwapenen aan te moedigen, ook wijl zodoende kan worden bevorderd, dat zij, die behooren tot een der onderdeelen van de levende strijdkrachten, doch niet onder de wapenen zijn, gelegenheid vinden hunne schietvaardigheid te onderhouden of te verhoogen”.

Bij K.B. van 12 April 1926 is deze prijs vervallen verklaard.

75. Eereteeken voor scherpschutters 1e klasse, 1910.

Rechthoekige medaille met afgesneden hoeken, waarop twee gekruiste geweren, onder een door een koninklijke kroon gedekte W; een en ander tegen een achtergrond, gevormd door een schoolschijf in een krans van eike-loof, terwijl een bliksemstraal het midden der schijf treft. De verbinding van de medaille met den ring stelt een gevulden patroonhouder voor.

Keerzijde: glad.

Berlijnsch zilver, groot 35 bij 28 m.M. 's Rijks Munt.

Lint: Nassausch blauw, 38 m.M. breed.

Ingesteld bij K.B. van 25 Januari 1910. Slechts weinig exemplaren zijn uitgereikt, terwijl de medaille reeds spoedig weer is ingetrokken. (K.B. van 29 October 1927, no. 52).

76. Vaardigheidsmedailles.

Alleen het Ned. Ind. Leger bezit een officieele Vaardigheidsmedaille.

Voorzijde: Athleet met overwinningspalm in de rechterhand in snelloop naar links. Achtergrond: Boomen en gebouwen. Omschrift: VOOR - VAARDIGHEID.

Keerzijde: Drie cirkels, twee boven, één onder geplaatst, waarin de letters N.I.L. (Nederlandsch Indisch Leger). De ruimten tusschen de cirkels opgevuld met arabesken.

Goud, zilver, brons. Groot 41 m.M.

De voorzijde is vervaardigd naar een opwaarts gesneden stempel van D. SCHOLTUS; de keerzijde op een gesneden stempel van W. ENDERMAN. KON. BEGEER.

Lint: drie gelijke verticale blauwe banen, afgewisseld door twee even breede gele banen, breed 39 m.M.

Ingesteld bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Ned. Indië van 17 November 1919, no. 35.

Voor het Indische Leger is een vaardigheidsproef ingesteld, die onderverdeeld wordt in:

- a. proef met eischen voor hen met leeftijd beneden 28 jaar (of 7 dienstjaren);
- b. proef met eischen voor hen met leeftijd 28 jaar tot en met 35 jaar (of 7 tot en met 14 dienstjaren);

c. proef met eischen voor hen met leeftijd 36 jaar en daarboven (of 15 dienstjaren en daarboven).

De dienstjaren worden in aanmerking genomen als de leeftijd der deelnemers niet bekend is. Voldoet iemand aan de eischen, gesteld voor de corresponderende vaardigheidsproef, dan ontvangt hij voor de eerste maal dat hij slaagt een bronzen medaille; voor de tweede maal een Arabisch cijfer 2 in brons, te dragen op het lint; voor de derde maal een zilveren medaille; voor de vierde maal een Arabisch cijfer 4 in zilver, te dragen op het lint; voor de vijfde maal een gouden medaille; zesde, zevende maal, enz. een Arabisch cijfer in goud, te dragen op het lint, dat aangeeft het aantal malen, dat de proef afgelegd is.

Militairen, beneden den rang van officier, ontvangen bovendien een gratificatie van f 25. De proeven worden éénmaal per jaar afgenomen.

Miniaturen van de draagmedaille zijn in den handel, groot 16 m.M., vervaardigd bij de Kon. BEGEER.

E. GEDACHTENIS- EN PRIJSPENNINGEN.

Behalve de beschreven eerepenningen zijn nog vele geslagen, betrekking hebbende op militaire personen, wapenfeiten, militaire instellingen, regimenten en andere onderdeelen, militaire sportfeesten en ook door militaire personen en vereenigingen ingesteld. Deze worden, zooveel mogelijk in onderling verband, hieronder beschreven.

I. *Penningen betrekking hebbende op personen van de Landmacht, Nederland en Koloniën.*

77. *Ovale draagplaat, vereerd aan ARY POLS, 1813.*

Voorzijde: Een binnenloodsboot, waaronder gegraveerd op 11 regels: DIT S(C)HIP IS HIER — TER NEERGESTELD — TOT EERE VAN ONS — OUDE HELD — WIJ BINNE LOOTSEN — VAN DEN BRIEL — VEREEREN U DIT MET — MAST EN KIEL — Den — 1 Desember — 1813.

Keerzijde: In het veld gegraveerd op 16 regels: ZIEDAAR DAN POLS — 'GLJ BRAVE HELD, — DIT STUK WORD' U — TER HAND GESTELD — VOOR UWE DEUGD — EN DAPPERHEYD — ZOO DUIDELYK TEN — TOON GELEID — WIJ BINNE LOOTSEN — VAN DEN BRIEL — WIJ GEVEN HET U MET — HART EN ZIEL — EN DAT GLJ HET NOG — LANG DRAGEN MAG — EN DRAAG HET TOT — U LAATSTE DAG.

Zilver in kabelrand, met oog, groot 75×109 m.M. DIRKS, no. 7. Kon. Penningkabinet.

ARY POLS, die „zich onder die Dapperen op een loffelijke wijze had onderscheijden, bijzonder ook, door op een oogenblik dat de Fransche Canonniërs op de markt een heevig vuur maakten, en sommige Burgers terugdeinsden, den wankelenden moed aan te vuuren en in eijgen persoon tegen die Canonniërs een stuk geschut met het beste gevolg te richten”, zooals de notulen van Burgemeesters en Vroedschappen van 3 Augustus 1814 vermelden. Hierbij moet hij, onder het wegsnijten van zijn pruik, geroepen hebben: „Zoo geen Uwer de eerste wil zijn, dan waag ik er mijn grijzen kop aan”. Hij was, bij het verdrijven der Franschen uit den Briel, 62 jaar

oud en portier van de Langepoort. Aanvankelijk was vergeten hem voor een decoratie voor te dragen. (Zie no. 27a).

**78. Eerepenning, vereerd aan A. VAN HOFTEN,
1814—1864.**

Voorzijde: Het wapen van 's-Hertogenbosch zonder kroon; daarboven het borstbeeld van Z. M. Koning WILLEM III. In plaats van de wildemannen als schildhouders, rechts een klimmende leeuw met de Nederlandse vlag in den rechtervoorpoot, links een jonge schipper met lans, waarop de vrijheidshoed. Omschrift: *Herinnering aan de bevrijding uit vreemde overheersching 26 Januari 1814. Onder de regeering van Koning Willem III 26 Januari 1864.*

Keerzijde: In een krans van oranje- en eikeloof: *De stad 's-Hertogenbosch aan haren verdienstelijken burger Adrianus van Hoften.*

Alles gegraveerd en opgelegd. Zilver, groot 68 m.M. Vervaardigd door Gebrs. VAN GEMERT te 's-Bosch. ZWIERZINA, no. 2.

Bij de verovering van den Bosch door de Pruisische troepen op de Franschen heeft ADRIAAN VAN HOFTEN (met JAN ROELAND JR.) als gids gediend van een Pruisisch bataillon, om dit in de duisternis te leiden over de pas bevroren moerasgronden rondom de stad en over de grachten van de vesting, die door het trekken der sluizen en het dagelijks loswerken door de Franschen opgehouden werden. De aanval vond plaats op de Hinthamerpoort. De brug, die voor deze poort lag, was opgetrokken. VAN HOFTEN, ROELAND en CORNELIS VAN

CALKER hakten de touwen door, zoodat de geallieerden binnenmarcheeren konden. VAN HOFTE behoorde onder de 42 gedecoreerden met de medaille, beschreven onder no. 29 en ontving bij het vijftigjarig jubileum van de overrompeling van 's-Hertogenbosch, bovenbeschreven penning, als een der hier nog aanwezige overgebleven hoofdpersonen van de saamverbonden burgers, „die, volgens oorspronkelijke bescheiden, uit dien tijd, 50 jaar geleden, met levensgevaar, het meest heeft bijgedragen tot de verlossing der stad 's-Hertogenbosch van het vreemde juk”.

**79. Gedachtenispenning van JOHANNES Graaf
VAN DEN BOSCH, 1813—1814.**

Voorzijde: Borstbeeld van voren in generaalsuniform, gehuld in een mantel, omhangen met het breede lint van het Grootkruis van den Nederlandschen Leeuw; de daarbij behorende plaque en de Militaire Willemsorde op de linkerborst. Omschrift: JOHANNES GRAAF VAN DEN BOSCH GEB. TE HERWIJNEN 2 FEBR. 1780 : OVERL. TE 'S HAGE 28 JAN. 1844.

Keerzijde: Bovenaan een hemellicht, waarin: FREDERIKS-OORD—JAVA. Daaronder: LUIT. DER GENIE 1797. — KOLONEL 1808. — JAVA VERDEDIGD 1802-1808. — NAARDEN INGESLOTEN 1813-1814. — DIRECT. DER MILYT. ZAK. VAN JAVA 1814. — GENERAAL MAJOR 1816. — DE MAATSCH. VAN WELD. GESTICHT 1818. — ADMIN. DER NAT. MIL. EN SCHUTT. 1823. — COMM. GEN. DER W. INDIËN 1827-1828. — GOUV. GEN. VAN NEERL. IND. 1829-1834. — MINISTER VAN KOLONIËN 1834-1839. — LID DER 2E KAMER 1842-1844.

Onderaan tusschen een palm- en een eikelooftak zijn familiewapen, gedekt door een kroon.

Zilver en brons, groot 52 m.M. DIRKS, no. 625.

80. Eerepenning van den Kroonprins voor Quatre-Bras, 1815.

Voorzijde: Borstbeeld bijna van voren, rechts ziende, in generaals-uniform, halsketen en ordester op de linkerborst, om den hals het Engelsche gouden oorlogskruis voor Spanje. Omschrift: WILH: FR: G: L: ARAUS. REGNI. BELGICI PRINC. HEREDITAR. (WILLEM, FREDERIK, GEORGE, LODEWIJK, VAN ORANJE, Erfprins van het Koninkrijk der Nederlanden).

Keerzijde: De gehelmde, gevleugelde overwinning, in antieke kleeding met een lauwerkrans in de uitgestrekte rechterhand en steunende met de linkerhand op een lans. Rechts en links van haar veroverde Fransche vaandels, kanonnen, geweren, sabel, bijl, helm en trom. Daarboven: VIS VIRTUTE REPRESSA. (Het geweld door dapperheid bedwongen).

In de afsnede: AD QUATRES BRAS. — D. XVI JUNII — MDCCCXV.
Op den sokkel: A. BEMME F.

Zilver, tin, groot 42 m.M. DIRKS, no. 45.

Komt meestal met stempelbreuk voor, ook in lood, zonder opschriften en krijgstuig.

81. Quatre-Bras, 1815.

Voorzijde: Borstbeeld van den Kroonprins naar links. Omschrift: GUILLELMO HEROI DILECTO. (Aan WILLEM den beminden held). Onder het borstbeeld: VAN DE GOOR F.

Keerzijde: Vier vereenigde armen als kruis geplaatst.
Bovenaan: LE 16 JUN. Beneden: 1815.

Goud, zilver, groot 10 bij 8 m.M., geslagen aan 's Rijks
Munt in 1815. DIRKS, no. 46.

82. Quatre-Bras, 1815.

Voorzijde: Duit van Gelderland met het gekroonde
wapen en omschrift: IN DEO EST SPES NOSTRA. (In God is
onze hoop).

Keerzijde: Glad geslepen en daarin gegraveerd:
A. 1815 - UNVS HOMO - NOBIS - CVNCTANDO - RESTITVIT - REM:
(Een man heeft door te talmen onze zaak gered).

Rood koper, 22 m.M. DIRKS, no. 47.

Het opschrift duidt op het niet voldoen aan het bevel
van WELLINGTON aan Generaal PERPONCHER om de stelling
bij Quatre-Bras te verlaten, welk standhouden aldaar
door den Kroonprins gehandhaafd is.

83. Plaqueette: de Kroonprins bij Waterloo, 1815.

De Prins van Oranje te paard op het slagveld gereed
voor den aanval, waarbij hij gewond door Zuid-Neder-
landsche soldaten ontzet werd, toen hij dreigde gevangen
genomen te worden, werpt hun een door hem gedragen
ridderorde toe, met de woorden: „Gij allen hebt dit
verdiend”.

Plaqueette in bas-relief naar een teekening van den
schilder ODEVAERE te Brussel vervaardigd. Zilver, 39 bij
21 c.M., uniek. Veiling A. BLUFF en R. DUPRIEZ. Brussel,
Mei 1890, no. 33.

Het bovengenoemde voorval in den slag bij Waterloo
zal wel niet historisch juist zijn; de Prins bezat op dat

oogenblik nog geen Militaire Willemsorde, maar uitsluitend buitenlandsche decoraties, die hij zijn soldaten bezwaarlijk verleen kon ¹⁾).

84. Waterloo, 1815.

Voorzijde: De Prins van Oranje te paard naar links galoppeerend. Omschrift: CROWN PRINCE OF ORANGE — HOLLANDS GLORY.

Keerzijde: Tusschen palm- en lauwertak: WATERLOO — JUNE 18 — 1815.

Koper, groot 25 m.M. DIRKS, no. 47*.

85. 1815. 1830—1831. Overlijden van Koning WILLEM II in 1849.

Voorzijde: Het naar links gewende, in een hermelijnen mantel gehulde borstbeeld in groot-tenue gekleed, met ridderorden en andere eereteekenen en de epauletten als Veldmaarschalk. Onder den geknotten arm: J. P. SCHOUBERG, F. Omschrift: WILLEM II KONING DER — NEDERL. G.H.V.L.

Keerzijde: GEBOREN 1792. — VELDTOGTEN IN SPANJE — 1811-1813. — QUATRE BRAS EN WATERLOO 1815. — HUWELIJK MET H. K. H. ANNA PAULOWNA — GROOTVORSTIN VAN RUSLAND 1816. — TIENDAAGSCHE VELDTOGT 1831. — KONING 1840. — HERMUNTING 1845-1849. — GRONDWETSHERZIENING 1848. — OVERLEDEN 1849.

Zilver, brons, groot 65 m.M. DIRKS, no. 681.

¹⁾ In het Kon. Penningkabinet bevindt zich een afgietsel in gips van het model voor de voorzijde van een niet uitgevoerden penning op het kwetsen van den Prins van Oranje in den slag bij Waterloo, beschreven bij DIRKS, no. 48.

**86. Onthulling van het standbeeld van Koning WILLEM II
te 's-Gravenhage, 1854.**

Voorzijde: Het standbeeld met voetstuk en twee der vier voetbeelden (het Gezag en de Geschiedenis). Daaronder: VERMAES SC. MENER F. Omschrift: OPTIMVS. PRINCEPS. FORTISSIMVS. BELL. DVX. (De beste vorst. De dapperste krijgsaanvoerder). Links en rechts: DEDICATVM XXIII MART. MDCCCLIV. (Onthuld 23 Maart 1854).

Keerzijde: In een krans van eike- en mirteloof, onder een vijfpuntige ster: GVILIELMO. SECUNDO — NEDERLANDIAE. REGI — GRATVS. POPVLVS — HOC. MONUMENTVM — P. I. (Het dankbare volk heeft dit gedenkteeken voor WILLEM II, Koning der Nederlanden, laten oprichten). Omschrift: NATVS. VI. DECEMB. MDCCXCH — DEFUNCT. XVII MART. MDCCCXLIX. (Geboren den 6 Dec. 1792, overleden den 17 Maart 1849).

Zilver, brons, groot 66 m.M. DIRKS, no. 758.

Dit standbeeld staat thans te Tilburg.

87. Vijftigste gedenkdag slag van Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: De Victorie reikt aan de Nederlandsche Maagd een krans toe. Rechts op den achtergrond het Waterloo-monument. Op den voorgrond antieke wapenen. Links de Nederlandsche leeuw, die zijn kluisters verbroken heeft.

Opschrift, boven: EENDRAGT MAAKT MAGT. In de afsnede: 1813-1815. Links ter zijde: S. DE VRIES. 'S HAGE.

Keerzijde: Krans van eikebladeren kruiselings met linten omwonden, waarop, boven de door ééne kroon gedekte wapens van Noord- en Zuid-Nederland, onder

dat van Nederland; rechts die van Pruisen en Saxen-Weimar, links van Groot-Brittanië en Ierland en Brunswijk. In den krans het opschrift: PR. V. ORANJE. — SAXEN-WEIMAR, PERPONCHER. — BRUNSWIJK-OELS. — UXBRIDGE. WELLINGTON. PICTON. — BÜLOW. ZIETHEN. — BLÜCHER.

Zilver, brons, 69 m.M. ZWIERZINA, no. 37.

88. Vijftigste gedenkdag slag van Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: Naar links gewend borstbeeld van Z. M. Koning WILLEM II, met lauwerkrans. Omschrift: DE HELD VAN WATERLOO. Onder, rechts: P. MANSVELT & ZOON 'S HAGE.

Keerzijde: Twee antiek gekleede krijgslieden, de een is gevallen, de ander, van zijn voorthollend paard gestegen, zet de knie op den gevallene en staat op het punt hem met een boven het hoofd geheven rotsblok te verpletteren. Op den grond wapenen, op den achtergrond banier met het Nederlandsche wapen. Opschrift boven: NEERLANDS ROEM — PLEGTIG HERDACHT.

18 JUNY 1815. 18 JUNY 1865.

In de afsnede: DE TIRANNY — VERSLAGEN.

Brons, tin, groot 36 m.M. ZWIERZINA, no. 41.

89. Vijftigste gedenkdag slag van Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: De Prins van Oranje te paard gezeten, rechts galoppeerend. Omschrift: KROONPRINS VAN ORANJE — HOLLANDS GLORIE.

Keerzijde: Tusschen twee lauwertakken in vier regels: WATERLOO — 18 JUNY — 1815 — 1865.

Tin, met oog 26 m.M. ZWIERZINA, no. 42.

Komt ook voor met omschrift: CROWN PRINCE OF ORANGE.

HOLLANDS GLORY. Paard naar links galoppeerend.
ZWIERZINA, no. 43.

90. Gedenkpenning slag van Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: De Prins van Oranje te paard, naar links galoppeerend. Omschrift: DE HELD VAN WATERLOO.

Keerzijde: In een lauwerkrans: 1815 - 18 JUNIJ - 1865.

Tin, met oog 25 m.M. ZWIERZINA, no. 44.

Komt ook voor met: JUNY: ZWIERZINA, no. 45.

91. Gedenkpenning Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: Het links gewende hoofd van den Prins van Oranje. Omschrift: DE HELD VAN WATERLOO.

Keerzijde: Het monument van Waterloo, omgeven door krijgstuig, op de voorzijde van het monument een lauwerkrans. Boven: 18 JUNY.

In de afsnede: 1815 - 1865.

Tin, met oog, 24 m.M. ZWIERZINA, no. 46.

92. Waterloopenning, 1815—1865.

Linksgewend hoofd van Z. M. Koning WILLEM II, omgeven door een dichtgegespten band, waarop: 1813 NEDERLAND IS VRIJ. 1815 'T DULDT GEEN DWINGLANDIJ.

Rechts terzijde staat ingestempeld: G.B. Op de afsnede van den hals: V. D. KELLEN F.

Ovaal, 42 × 30 m.M. Zilver op oranje rozet, waaronder strik in nationale kleuren. ZWIERZINA, no. 48.

93. Gedenkpenning Waterloo, 1815—1865.

Linksgewend hoofd van Koning WILLEM II op ovaal medaillon, rustend op vaandels; boven lint, waarop:

WATERLOO 1815. gedekt door een lauwerkrans; onder links een liggende leeuw met zwaard en pijlbundel, rechts kanon en kogels, in het midden lint met: 1865.

Zilver, 42×35 m.M. ZWIERZINA, no. 53.

94. Waterloopenning 1815—1865.

Linksgewend hoofd van Z. M. Koning WILLEM II, omgeven door saamgebonden eike- en lauwertakken. Op het lint: 18 JUNY. Daaronder vliegend lint, waarop: 1815 WATERLOO 1865.

Zilver, met gat en ring, 31×32 m.M. ZWIERZINA, no. 52.

95. Waterloopenning vijf en zeventigste gedenkdag, 1815—1890.

Voorzijde: Gelauwerd, linksgewend hoofd van Z. M. Koning WILLEM II. Omschrift: Z. K. H. PRINS VAN ORANJE, LATER Z. M. KONING WILLEM II.

Keerzijde: HET DANKBARE NAGESLACHT — AAN — DEN HELD — VAN QUATRE-BRAS — EN WATERLOO — 18 JUNI — 1815-1890.

Vervaardigd door de rijksstempelsnijders. Brons, 44 m.M. ZWIERZINA, no. 872.

96. Gedenkpenning Waterloo, 1815—1910.

Vierkante penning. In een dubbelen, gedeeltelijk gearceerden cirkel de Prins van Oranje met getrokken sabel, te paard. Links soldaten te voet, rechts een officier te paard en artilleristen met een vuurmond. Op een der raderen: E. VOET JR. FEC. Op den voorgrond gesneuvelden en een trom. Omschrift: ANNO — WATERLOO — 1815. NED. BELG. VEREENIGING DER PENNINGVRIENDEN. Boven

het wapen van Nassau, onder dat van Nederland. De beide andere hoeken en verdere ruimte van het vierkant opgevuld met versieringen.

Keerzijde: In een dubbelen, gedeeltelijk gearceerden cirkel Prins MAURITS in harnas te paard, een ruiterspistol in de uitgestrekte rechterhand. Het paard steigerend naar links. Op den achtergrond de zee met schepen en duin. Omschrift: ANNO – NIEUWPOORT – 1600. VIVAT ORANJE. Boven: IJsvogelnest met vogel aan water en rotsen. Beneden: Boei in bewogen water. Links: Een nieuwe scheut, groeiende uit een afgeknotten boomstam. Rechts: Jonge oranjeboom op een heuvel, doode eike-stam op den grond, achtergrond: zee met schip. Versieringen langs den rand.

De ijsvogel met zijn nest is een herinnering aan de zinspreuk van WILLEM den Zwijger: *Saevis tranquillius in undis*. (Rustig te midden der woeste baren).

De nieuwe scheut, opgaande uit een ouden boomstam, heeft betrekking op Prins MAURITS: *Tandem fit surculus arbor*. (Eindelijk wordt de scheut een boom).

De boei in bewogen water duidt op FREDERIK HENDRIK. Op een zeldzamen penning, ter zijner eere vervaardigd, komt dit beeld voor.

De oranjeboom naast den gevallen dooden eik wijst op den Stadhouder-Koning WILLEM III: *Pro glandibus aurea poma*. (Voor eikels oranjeappelen).

De penning is geslagen op de wijze van penningen, vervaardigd door SIMON VAN DE PAS ($\pm$ 1625), door een stempel te graveeren en hiervan een poinçon te maken, met behulp waarvan de definitieve stempel vervaardigd wordt.

Zilver en brons, groot 48.5 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 935.

97. Herdenkingspenning van den tiendaagschen veldtocht, 1831.

Ter eere van Koning WILLEM I en den Kroonprins werd deze penning geslagen.

Voorzijde: In een eikeloofkrans het rechts gewende borstbeeld, bijna van voren, van Koning WILLEM I. Daarboven een vliegend lint, waarop: DE VADER DES VADERLANDS. Daaronder een lint, waarop: GOD ZIJ MET ONS.

Keerzijde: Een eikeloofkrans, waarin het borstbeeld van den Kroonprins, voor drie-vierde van voren, naar links gewend, omgeven door wapentuig en twee vaandels, waarop men leest: links: HASSELT 8 AUGUSTUS 1831. Rechts: LEUVEN 12 AUGUSTUS 1831. Boven dit alles een vliegend lint met opschrift: DE VERDEDIGER VAN ZIJN VADERLAND. Onder de tropee: In herdenking der Tiendaagsche - VELD-TOGT in België - 1831.

Brons en tin, groot 41 m.M. DIRKS, no. 442.

98. Herdenkingspenning 1831.

Voorzijde: Het links gewend borstbeeld van Koning WILLEM I met het omschrift: WILH: I. NEERLANDIAE REX. LUXEMB: M: DUX. Onder den hals: J. P. SCHOUBERG F.

Keerzijde: Een naar rechts gewend antiek krijgsman, gehelmd, zittende op een rots, in de rechterhand een spies, waaraan twee stedekronen, waarop men leest: HASS. (ELTUM), LOVAN. (IUM) (Hasselt. Leuven), bevestigd zijn en met de linkerhand een antiek zwaard vasthoudend. Achter hem ligt de naar hem omziende Neder-

landsche leeuw, met pijlbundel in den rechterklauw.
 Omschrift: HOSTIBUS. BIS. FUSIS. PATRIAE. JURIBUS. ADSEPTIS.
 In de afsnede: DUCE. PRINC. AURIACO. AUG. MDCCCXXXI. Daar-
 onder: J. P. SCHOUBERG F.

(De vijanden tweemaal verslagen en de rechten van
 het Vaderland gehandhaafd, onder het bevel van den
 Prins van Oranje in Augustus 1831).

Zilver, brons, groot 47 m.M. DIRKS, no. 443.

Deze penning is in 1835 door Z. M. Koning WILLEM I
 vereerd aan alle Generaals, Brigadecommandanten,
 Hoofdofficieren en andere officieren, die gedurende den
 Tiendaagschen Veldtocht het commando over een korps
 of bataillon van het mobiele leger hadden gevoerd.

Penningen ter eere van Generaal Chassé (1830—1832).

**99. Herdenkingspenning bombardement van Antwerpen,
 1830.**

Voorzijde: Borstbeeld, bijna van voren, naar links
 gewend, van CHASSÉ in Generaalsuniform, met de ver-
 sierselen van commandeur in de M.W.O. en het Legioen
 van Eer. Omschrift: D. H. BAR. CHASSÉ. GENERAAL DER
 INFANTERIE, OPPERBEVELHEBBER VAN HET KASTEEL VAN ANT-
 WERPEN. Onder de linker epaulet: V. D. K. F. (VAN DER
 KELLEN. Fecit).

Keerzijde: In het veld: ANTWERPEN — OP BEVEL — VAN —
 DEN GENERAAL CHASSÉ — GEBOMBARDEERD — XXVII OCTOBER —
 MDCCCXXX. Omschrift: HIJ TUCHTIGDE HET VERRAAD EN HAND-
 HAAFDE HET WETTIG GEZAG.

Zilver, brons, groot 46 m.M. DIRKS, no. 386.

100. CHASSÉ, 1830—1832.

Eenzijdige geel koperen plaque en haut relief met het borstbeeld van CHASSÉ in Generaalsuniform met steek. Omschrift: LE GÉNÉRAL BARON CHASSÉ.

Koper, 32 bij 42 m.M. Rijksmuseum. DIRKS, no. 387.

101. CHASSÉ, 30 November—23 December 1832.

Citadel van Antwerpen.

Voorzijde: Borstbeeld bijna van voren, naar links gewend, in Generaalsuniform, versierd met het Grootkruis van de M.W.O. en andere decoraties. Omschrift: D. H. BAR. CHASSÉ, GÉNÉRAL DER INFANTERIE, OPPERBEVELHEBBER VAN HET KASTEEL VAN ANTWERPEN. Onder den geknotten arm: D. V. D. K. F. (D. VAN DER KELLEN. Fecit).

Keerzijde: Omschrift: DE CITADEL VAN ANTWERPEN HELDHAFTIG VERDEDIGD. 30 NOV.-23 DEC. MDCCCXXXII. Daarbinnen een krans van eikeloof, waarin het opschrift: ROEM — AAN HET — VADERLAND — DEN VIJAND — PUINHOOPEN.

Zilver, brons, ijzer, groot 47 m.M. DIRKS, no. 462.

102. CHASSÉ, 1832.

Voorzijde: Borstbeeld als bij no. 101 op anderen stempel. Omschrift: D. H. BARON CHASSÉ, GÉNÉRAL D'INFANTERIE, COMMANDANT DE LA CITADELLE D'ANVERS.

Keerzijde: Links het in puin geschoten bastion Toledo van de citadel en de andere wallen daarvan. Op den achtergrond de torens van Antwerpen. In de afsnede het wapen van Antwerpen, waarboven DEC. MDCCCXXXII.

Omhoog, gescheiden door een lauwer- en eikenkrans, het opschrift: VALEUREUX EN DÉFENDANT — GÉNÉREUX EN ÉPARGNANT.

Goud, zilver, brons, tin, groot 49 m.M. DIRKS, no. 463.

In Januari 1833 zijn van dezen penning aan den Generaal CHASSÉ afslagen in goud, zilver en brons aangeboden door 126 ingezetenen van Antwerpen, als hulde voor de wijze, waarop hij gedurende het beleg der citadel de stad gespaard heeft.

De Hoofd-officiëren der citadel ontvingen een bronzen exemplaar, de inschrijvers, tevens aanbieders, zilveren en bronzen medailles.

103. CHASSÉ, 1832.

Voorzijde: Borstbeeld als op den voorgaanden penning, andere stempel. Omschrift: DAV. HENR. BARO. CHASSÉ. Onderaan: M. C. DE VRIES JR. F.

Keerzijde: Het grondplan der citadel en van haar lunetten. Daaronder: ARX, ANTVERPIAE - MDCCCXXXII. (Kasteel van Antwerpen 1832). Omschrift: ACREM DEFENSIONEM MIRATA EST EUROPA. (Europa heeft de krachtige verdediging bewonderd).

Zilver, brons, ijzer, geslagen aan 's Rijks Munt in 1833, groot 48 m.M. DIRKS, no. 464.

Komt ook voor met als voorzijde het links gewende borstbeeld van Koning WILLEM I, daaronder: J. P. SCHOUBERG F. Omschrift: GUILIELMUS I BELGARUM REX.

Bronsen en ijzer, groot 48 m.M. DIRKS, no. 464a.

104. CHASSÉ, 1832.

Koper vergulde knoop, waarop het naar voren gewende borstbeeld in uniform van CHASSÉ. Omschrift: GENERAL CHASSÉ.

Engelsch maaksel. Boven en onder het oog op de keerzijde: FINE QUALIT.

Groot 12 m.M.

105. CHASSÉ, 1832.

Voorzijde: Plattegrond van de citadel van Antwerpen met de lunetten.

Keerzijde: In een lauwerkrans: ARX — ANTVERPIENS — CONTRA — INJUSTISSIMAM — AGGRESSIONEM — VIRTUTE BATAVA — DVCE CHASSÉ — FORT. DEFENSA — M. DECEMBRI — MDCCCXXXII. (Het kasteel van Antwerpen tegen een zeer onrechtvaardigen aanval door Hollandsche dapperheid onder het bevel van CHASSÉ krachtig verdedigd in de maand December 1832).

Te Berlijn door Loos in 1833 geslagen.

Zilver, brons, 40 m.M. DIRKS, no. 465.

DAVID HENDRIKUS CHASSÉ werd te Tiel den 18 Maart 1765 geboren en overleed te Breda den 2 Mei 1849, werd in 1810 door LODEWIJK NAPOLEON, Koning van Holland, tot Baron verheven, is vooral bekend als aanvoerder der Hollandsche troepen in Spanje en heeft later, als Nederlandsch Generaal te Waterloo en tijdens het beleg van de citadel van Antwerpen grooten roem verworven.

106. Penning ter eere van Jhr. Dr. PH. F. B. VON SIEBOLD, 1896.

Voorzijde: Borstbeeld bijna van voren, met als omschrift op twee regels: PHILIPP FRANZ VON SIEBOLD * ERFORSCHER JAPANS * — GEB. Z. WÜRZBURG 17 FEB. 1796. GEST. Z. MÜNCHEN 18 AUG. 1866. Onder het borstbeeld: SCHWERTNER.

Keerzijde: Een rijzende zon, waarin twee Japansche letterteekens (Nippon) boven een kabbelend watervlak. Omschrift: ZUR ERINNERUNG AN DIE 100 JÄHRIGE GEBURTSTAGE * 1896 *.

Brons, groot 49 m.M. Kon. Penningkabinet.

107. Penning ter eere van Jhr. Dr. PH. F. B. VON SIEBOLD, 1932.

Voorzijde: Borstbeeld bijna van voren, in uniform van Majoor bij het Ned. Indische Leger, omhangen met een opwaaienden mantel. Omschrift: JHR. DR. PH. F. B. VON SIEBOLD. * 1832-1932 *.

Keerzijde: Acertakje (een der Japansche planten, die VON SIEBOLD naar hier overbracht).

Modellé JAC. J. VAN GOOR. Kon. BEGEER.

Zilver, brons, groot 50 m.M.

Jhr. Dr. PHILIPP FRANZ BALTHASAR VON SIEBOLD, geboren 17 Februari 1796 te Würzburg, werd na zijn studie in de medicijnen lijfarts van Koning WILLEM I en vertrok in 1822 als chirurgijn majoor bij het Ned. Indische Leger naar Java. In 1823 vestigde hij zich te Decima in Japan, waar hij zijn praktijk uitoefende en zich op ethnologie, geologie en botanie van dat land toedeed.

Om politieke redenen gevangen genomen, werd hij in 1830 uit Japan verbannen, vestigde zich te Leiden en stichtte aldaar in 1832 zijn proeftuin voor Japansche planten.

In 1846 verhuisde hij naar Bonn. In 1854 werd zijn verbanning opgeheven, hij ging voor de Nederlandsche Regeering weer naar Japan, tot hij in 1863 als Generaal-

Majoor bij den Generalen Staf van het Indische Leger gepensionneerd werd. Hij overleed 18 October 1866 te München. Het portret op den penning dateert uit den tijd van zijn tweede verblijf in Japan. Hij verzamelde en beschreef Japansche en Chineesche munten.

Van 4 tot 8 Mei 1932 is een herdenkingstentoonstelling te Leiden gehouden door de Afdeeling Leiden van de Kon. Ned. Mij. van Tuinbouw en Plantkunde.

**108. Gedachtenispenning van E. W. VAN DAM
VAN ISSELT, 1860.**

Voorzijde: Borstbeeld van VAN DAM v. ISSELT van voren, gehuld in een Romeinsche toga. Links daarvan: K. WIENER SCULP. 1861. Paretrand.

Keerzijde: HULDE — AAN DE NAGEDACHTENIS — VAN — E. W. VAN DAM VAN ISSELT. GEBOREN — TE BREDA 20 FEBRUARY 1796 — OVERLEDEN — GELDERMALSEN 9 FEBRUARY — 1860. MOED — VADERLANDSLIEFDE — GENIE. Daarbeneden: Een ondergrond, omstrengeld door een eike- en oranjelooflak, waarop zijn familiewapen, rustende op een gelauwerd zwaard, een lier, een helm, een maçonnieken hamer en winkelhaak en een bundel redevoeringen te herkennen aan het opschrift: ORATOR, bestraald door een brandende lamp.

Zilver, brons, groot 62 m.M. DIRKS, no. 822.

VAN DAM VAN ISSELT heeft als militair na 1813 gediend bij de compagnie Vrijwillige Jagers te Paard no. 5 van Utrecht, is daarbij opperwachtmeester geweest (1815) en, tijdens den Tiendaagschen Veldtocht, als Majoor-titulair, commandant van het Korps Jagers van VAN DAM.

109. Eerepenning van den Luitenant-Generaal
K. VAN DER HEIJDEN, 1881.

Voorzijde: Borstbeeld van voren van den Luitenant-Generaal in uniform. Daaronder: J. P. Menger. F. Omschrift op matten rand: LUIT-GEN. KAREL VAN DER HEYDEN. ADJ. D. K. GOUV. MIL. BEVELH. VAN ATJEH. Onder: 1877 - 1881.

Keerzijde: De Generaal te paard, met een verband om het linkeroog, wijst met de rechterhand naar een vijandelijke benting links, waarop de Nederlandsche driekleur is geplant en waarheen de troepen, komende uit een palmbosch, oprukken.

In de afsnede: SAMALANGAN. 26 AUG. 1877. Omschrift op matten rand: HULDE AAN DEN DAPPEREN EN BELEIDVOLLEN VELDHEER. Onder: Samengestrikte lauwer- en eiketakken, rechts tegen den rand: J. P. M. F. (J. P. Menger Fecit).

Brons, groot 66 m.M. ZWIERZINA, no. 544.

Deze penning werd den Generaal tijdens zijn verlof in Nederland, in 1881, vergezeld van een kapitaal, aangeboden door Mr. J. HEEMSKERK AZN., voorzitter der daartoe gevormde hoofdcommissie, namens een groot aantal dankbare landgenooten.

VAN DER HEIJDEN werd te Batavia op 12 Januari 1826 geboren, trad als soldaat hier te lande in dienst en klom bij het Indische Leger, via de onderofficiersrangen, op tot luitenant-generaal. Als onderofficier verwierf hij de M.W.O. 4e klasse op Bali, maakte de eerste Atjeh-expeditie mee en werd, als kolonel, in 1877 militair en civiel bevelhebber van Atjeh. Tijdens de expeditie naar Samalangan verloor hij een oog en werd commandeur der M.W.O. 1880 luitenant-generaal. 1887 commandant

van het Kon. Koloniaal Invalidenhuis op het landgoed Bronbeek, alwaar hij op 26 Januari 1900 overleed.

**110. Penningplaat van THEODOOR JOHAN ARNOLD
VAN ZIJLL DE JONG, als commandant van het
Nederlandsch-Indische Leger, 1889—1914.**

Borstbeeld bijna van voren, iets rechts gewend, van VAN ZIJLL DE JONG, in groot uniform van luitenant-generaal bij het Ned. Indische Leger, met decoraties, waaronder de Militaire Willemsorde en Nederlandsche Leeuw; van linker schouder naar rechter heup het breede lint van ridder 1e klasse in de Orde van Sint Anna van Rusland, op de rechter borst de Ster van deze Orde.

Bronzen penningplaat, rond, in 1914 vervaardigd in de ateliers van GUSTAAF VAN KALCKEN te Haarlem, groot 95 m.M., uniek.

Afgietsel in gips in Kon. Penningkabinet.

VAN ZIJLL DE JONG werd den 31 Maart 1836 te Velp geboren, 1855 2e luitenant der Artillerie in Oost-Indië, doorliep de verschillende rangen bij dat wapen en den Generalen Staf, werd in 1889 luitenant-generaal, commandant van het N. I. Leger, ging 5 April 1893 met pensioen, overleed 28 Mei 1917 te 's-Gravenhage, was begiftigd met de M.W.O. 4e klasse, eervolle vermelding en eeresabel.

**111. Penning ter eere van Generaal VETTER,
den held van Lombok, 1894.**

Voorzijde: Borstbeeld, iets naar rechts gewend, in generaalsuniform met eereteekenen. Omschrift: GENERAAL J. A. VETTER, DE HELD VAN LOMBOK.

Keerzijde: Krans van eikebladeren.

Verguld en verzilverd koper, met oog en ring, groot 28 m.M. ZWIERZINA, no. 1091.

Komt ook voor met als keerzijde: het afgietsel van een gulden.

Tin met oog, 28 m.M., gegoten. ZWIERZINA, no. 1092.

112. Ter eere van Generaal VETTER, 1894.

Voorzijde: Borstbeeld in generaalsuniform met eere-teekenen. Omschrift binnen parelrand: GENERAAL-MAJOOR J. A. VETTER.

Keerzijde: Parelrand, waarbinnen om- en opschrift: DE HELD VAN LOMBOK IN 1894.

Verguld koper, groot 21 m.M.

JACOBUS AUGUSTINUS VETTER is geboren te 's-Gravenhage 2 December 1837, werd benoemd tot 2en luitenant der Infanterie op 28 December 1859. Een jaar later overgeplaatst bij het Indische Leger, is hij opgeklommen tot den rang van luitenant-generaal en werd commandant van dat Leger 19 Juni 1895. Was leider der Lombok-expeditie in 1894, overleed te 's-Gravenhage den 2 December 1907.

113. Penning door de burgerij van Deventer vereerd aan C. ROGGE, 1894.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Deventer, daaronder: J. P. M. (J. P. MENDER).

Keerzijde: Binnen een lauwerkrans gegraveerd: DEVENTER'S BURGERIJ AAN DS. C. ROGGE — VELDPREDIKER — LOMBOK 1894.

Goud, 50 m.M. ZWIERZINA, no. 1093.

CORNELIS ROGGE werd te Deventer geboren 14 October 1844, studeerde te Utrecht Theologie en werd in 1871 predikant, eerst hier te lande, sinds 1881 in Nederlandsch Indië. In 1894 vergezelde hij als veldprediker de expeditie naar Lombok, waar hij zich onderscheidde in de bediening van zijn ambt tijdens de meest hachelijke oogenblikken. Hij overleed te Deventer 14 Maart 1906.

114. Penning ter eere van A. KOOL, 1909.

Voorzijde: Het naar links gewend borstbeeld van den luitenant-generaal A. Kool in uniform. In de afgesneden schouder: *P. Pander*.

Keerzijde: Op een sierlijk omgekruld en ingesneden perkament het opschrift: TER — HERINNERING — AAN 50 JARIGEN OFFICERSDIENST — DEN — LUITENANT-GENERAAL — A. KOOL — COMMANDANT VAN HET VELDLEGER — AANGEBODEN DOOR OFFICIEREN — VAN HET NEDERLANDSCHE LEGER — 4 JULI 1909. C. J. BEGEER UTRECHT.

Brons, 90 m.M., uitgevoerd door BEGEER, Utrecht. *Penningen*, BEGEER, no. 853.

Aangeboden in een fraai bewerkte cassette, waarop in het midden de voorzijde van den penning op het honderdjarig jubileum der Rijdende Artillerie is aangebracht, geflankeerd rechts door het familiewapen van den generaal, links door het Rijkswapen. Om de medailles attributen der Rijdende Artillerie.

Namens H. M. de Koningin werd door den generaal Baron van Voorst tot Voorst aan den commandant van het veldleger A. Kool het officierskruis met het cijfer L, versierd met brillanten, uitgereikt.

ARTHUR KOOL werd op 21 Februari 1841 te Maastricht

geboren, begon zijn loopbaan bij de Rijdende Artillerie op 4 Juli 1859, was werkzaam bij den Generalen Staf, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Minister van Oorlog in 1901, Adjudant in B.D. van H. M. de Koningin en commandant van het veldleger van 1907—1909. Overleed te 's-Gravenhage den 24 Maart 1914.

115. Penning ter eere van Dr. P. C. TH. LENS, 1909.

Voorzijde: Links gewend borstbeeld van den officier van gezondheid 1e klasse (kapitein) LENS in uniform. Omschrift: DR. PETER CARL THEOD^r LENS. Daarnaast: TOON DUPUIS.

Keerzijde: Naar rechts zeilende driemaster (uit het wapen van West-Indië). Omschrift: CURAÇAO AAN ZIJN HOOGGESCHATTEN MEDICUS. In de afsnede: ANNO - 1909., waaronder twee palmtakjes. Boven: BEGEER UTRECHT.

Modellé voorzijde van TOON DUPUIS, keerzijde van J. J. VAN GOOR.

Goud, zilver en brons, 60 m.M. *Penningen*, BEGEER, no. 875.

Dr. LENS werd geboren den 6 Februari 1864 te Wiesbaden, benoemd tot officier van gezondheid bij het Ned. Indische Leger Augustus 1890, gedetacheerd bij de Landmacht in West-Indië van Maart 1891 tot Maart 1894. In November 1894 geplaatst te Curaçao en in 1898 overgegaan bij de Landmacht aldaar, vertrok hij in November 1909 vandaar, bij welke gelegenheid de Curaçaosche bevolking hem een bronzen cassette ver-eerde, waarin bovenomschreven penning in goud, zilver en brons.

In April 1912 is Dr. LENS gepensionneerd.

116. Penning ter eere van W. H. PIEPERS, 1911.

Voorzijde: Rechts gewend borstbeeld als luitenant-kolonel der Huzaren. Naast het hoofd links monogram v. G. (VAN GOOR).

Keerzijde: AAN — LUITENANT-KOLONEL — W. H. PIEPERS — IN 1895 SECRETARIS — SEDERT 1905 VOORZITTER — DER — MILITAIRE SPORTVEREENIGING — 1886-1911 — APRIL 1911 — DONATEURS EN LEDEN. Naast de data lauwertakjes, onder het opschrift een versiering.

Modellé van J. J. VAN GOOR.

Brons, gegoten, 87 m.M. *Penningen*, BEGEER, no. 959.

WILLEM HENDRIK PIEPERS, geboren te 's-Gravenhage 6 Augustus 1858, trad op 9 Augustus 1874 in dienst als volontair bij het 3e Regiment Huzaren, 2e luitenant bij het 2e Regiment Huzaren 1 December 1878. Generaal-Majoor, Inspecteur der Cavalerie 28 Mei 1914. 4 Augustus 1914 Commandant der gemobiliseerde Cavalerie-brigade. Gepensionneerd 11 Maart 1918. Luitenant-Generaal 27 Augustus 1921.

117. Penning ter eere van A. E. J. G. d'HAMECOURT, 1918.

Voorzijde: In lauwerkrans een klimmende leeuw, met den linkervoorpoot rustend op het wapen van d'HAMECOURT, in den rechter een vlag, waarop de kaart der Hollandsche waterlinie, daaronder een lint met het opschrift: NOVEMBER 1913-MAART 1918.

Keerzijde: Omschrift: GENERAAL-MAJOOR A. E. J. G. D'HAMECOURT. COMMANDANT NIEUWE HOLLANDSCHE WATERLINIE. Opschrift: BIJ ZIJN VERTREK AANGEBODEN DOOR DE OFFICIEREN VAN HET LINIE-HOOFDKWARTIER.

Modellé van J. J. VAN GOOR, naar het ontwerp van den Kapitein der Artillerie H. J. A. VAN SON.

Zilver, uniek, groot 75 m.M. *Penningen*. BEGEER, no. 1292.

ALEXANDER EUGÈNE JULES GUILLAUME D'HAMECOURT werd den 3 April 1857 te Amsterdam geboren, 2e luitenant der Artillerie den 6 Juli 1878, bracht een gedeelte van zijn dienstdtijd door bij den Generalen Staf en was Commandant van de Nieuwe Hollandsche Waterlinie van 1914—1918, toen hij den 6 Maart gepensionneerd werd.

118. Penning ter eere van **FRANS DUNKLER**, 1926.

Voorzijde: Borstbeeld van voren van DUNKLER in uniform van kapitein, directeur der Kon. Militaire Kapel der Grenadiers en Jagers. Omschrift: FRANS DUNKLER 1816-1878.

Keerzijde: Wapen van 's-Gravenhage met kroon, waaromheen een dubbele cirkel, waarbinnen het omschrift: AANGEBODEN DOOR DE HAAGSCHE BURGERIJ. Daaromheen hartvormige in elkaar grijpende schildjes, waarin de namen der Directeuren van de Kapel, met daaronder het jaar van benoeming:

F. DUNKLER SR,	F. DUNKLER JR,	J. H. VÖLLMAR,	W. V. D. LINDEN,
1829.	1849.	1878.	1888.

N. A. BOUWMAN,	C. L. BOER.
1897.	1920.

Daaromheen als omschrift: KONINKLIJKE MILITAIRE KAPEL 1876 - 3 AUGUSTUS - 1926.

Brons, 60 m.M.

In Augustus 1926 werd op feestelijke wijze herdacht, dat de Kapel der Grenadiers en Jagers vóór 50 jaren tot Koninklijke verheven werd. De Haagsche Burgerij bood daarbij den leden van de Kon. Militaire Kapel dezen penning aan, gemodelleerd door wijlen CHARLES VAN WIJK, naar een ontwerp van den juwelier W. K. POULUS.

FRANÇOIS DUNKLER JR. is geboren te Namen 24 Februari 1816, trad in dienst bij het Muziekcors der Grenadiers, waarvan zijn vader FRANÇOIS DUNKLER SR. sinds de oprichting in 1829 Kapelmeester was. Na de pensionneering van zijn vader volgde de zoon hem op (12 April 1849). Onder zijn leiding kwam de Kapel tot grooten bloei. In 1861 werd hij benoemd tot 2en luitenant, in 1864 tot 1en luitenant, in 1871 tot kapitein. 3 Augustus 1876 werd de Kapel tot Koninklijke Militaire Kapel verheven en werd DUNKLER inspecteur van de Muziekcorsen en van de Tamboers en Hoornblazers der Infanterie, in 1877 ook van de Kapel der Kon. Ned. Marine. 16 September 1878 is DUNKLER overleden.

119. Penning ter eere van den gepensionneerden Luit.-Generaal W. COOL, op diens 80sten verjaardag, 1928.

Voorzijde: Het naar rechts gewende borstbeeld van den generaal in uniform; links in het veld de initialen van den ontwerper.

Keerzijde: Opschrift: TER HERINNERING — AAN DEN — 80STEN VERJAARDAG — VAN ONZEN VADER — WOUTER COOL — LID VAN DEN RAAD VAN STATE — GEP. LUIT. GENERAAL DER GENIE — EN — MINISTER VAN OORLOG — GEB. — 26 MEI 1848.

Gegoten, brons, groot 85 m.M., modellé JAC. J. VAN GOOR, door KON. BEGEER.

WOUTER COOL werd den 26 Mei 1848 te 's-Gravenhage geboren, begon zijn officiersloopbaan in 1869 als 2e luitenant der Genie, bezocht de Stafschool, was van 1877—1882 geplaatst in Ned. Indië, daarna werkzaam bij de K.M.A. en Hoogere Krijgsschool, waarvan hij ook Directeur geweest is. Verder bekleedde hij het ambt van Inspecteur van het Militair Onderwijs, was Minister van Oorlog. 1 Juni 1911 gepensionneerd als luitenant-Generaal. 1913—1928 Lid van den Raad van State. Overleed op 20 November 1928 te 's-Gravenhage.

Van zijn hand zijn vele geschriften op militair gebied, ook betreffende Indië, verschenen.

De gedenkpenning is den Generaal door zijn kinderen op 26 Mei 1928 aangeboden en is afgebeeld in de levensschets door W. E. VAN DAM VAN ISSELT.

120. Penningplaat met borstbeeld van den oud-Luitenant-Generaal L. F. DUYMAER VAN TWIST, 1931.

Het naar rechts gewende borstbeeld van den Generaal in burgerkleeding. Omschrift: LUITENANT — GENERAAL L. F. DUYMAER VAN TWIST. Onder het borstbeeld: 7 NOVEMBER — 1931. In het veld links naast het hoofd het monogram van den beeldhouwer A. TERMOTÉ (A. T.).

Brons, rechthoekig, eenzijdig, 80 bij 60 m.M.

Geslagen door H. HANNOTTE, Utrecht. Kon. Penningkabinet.

LODEWIJK FRANCISCUS DUYMAER VAN TWIST werd den 9 November 1865 te 's-Gravenhage geboren, begon zijn militairen loopbaan in 1889 als 2e luitenant der

Infanterie, is sinds 1901 lid van de 2e Kamer der Staten-Generaal, doorliep als zoodanig de verschillende titulaire hoofdofficiersrangen, verliet als Generaal-majoor-tit. het leger en werd in 1930 benoemd tot Luitenant-Generaal-titulair, is voorzitter van de Nationale Landstormcommissie vanaf haar oprichting.

Toen deze commissie 12½ jaar bestond, is op den 7en November 1931, den dag, waarop de commissie voor 12½ jaar in werking trad, door de leden van den bijzonderen vrijwilligen Landstorm deze penning aan Generaal DUYMAER VAN TWIST vereerd.

**121. Penning ter eere van den Generaal C. J. SNIJDERS,
oud-Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht,
op diens 80sten verjaardag, 1932.**

Voorzijde: Borstbeeld in uniform als opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, links gewend. Omschrift:
CORNELIS JACOBUS SNIJDERS. ^{29 1852}
IX 1932. In het veld rechts
naast het bostbeeld: TOON DUPUIS.

Keerzijde: Opschrift: OPPER — BEVELHEBBER — VAN
LAND- EN ZEEMACHT. — HIJ WAAKTE VAN — AUGUSTUS 1914 —
TOT — NOVEMBER 1918 — VOOR 'S LANDS — VEILIGHEID.

Modellé van TOON DUPUIS, door Kon. BEGEER.

Goud, zilver, brons, groot 60 m.M.

**121a. Penning ter eere van den Generaal C. J. SNIJDERS,
oud-Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht,
op diens 80sten verjaardag, 1932.**

Als voren.

Gietpenning; zilver, brons, groot 100 m.M. Door Kon.
BEGEER.

Door het Huldigingscomité „Generaal SNIJDERS” te 's-Gravenhage zijn den Generaal op zijn 80sten verjaardag aangeboden: de kleine medaille in goud, de gietpenning in zilver en brons, terwijl beide penningen verkoopbaar zijn gesteld ten bate van het fonds voor oud-militairen, de eerste in zilver à f 15, in brons à f 3; de gietpenning in brons à f 15.

CORNELIS JACOBUS SNIJDERS werd geboren den 29 September 1852 te Nieuwe Tonge; 1872 2e luitenant der Genie; 1873—1875 gedetacheerd bij het Leger in Ned. Indië; 1908 Generaal-majoor, sous-chef van den Generalen Staf; 1910 Luitenant-Generaal, Chef van den Generalen Staf; 1 Augustus 1914 Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht; 9 Augustus 1914 Generaal; 9 November 1918 eervol ontslagen. Ridder 4e kl. M.W.O. Drager der Kraton-medaille. Heeft verschillende werken over versterkingskunst en den wereld-oorlog geschreven.

122. Prijspenning van de Stichting „Het Generaal Snijders-Fonds”, bij den 80sten verjaardag van den oud-Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht C. J. SNIJDERS, 1932.

Voorzijde: Borstbeeld van Generaal SNIJDERS in burgerkleeding, rechts gewend. Omschrift: GENERAAL. C. J. SNIJDERS. 1852. 29 SEPT. 1932. Op de afsnede van het portret: JAC. J. VAN GOOR.

Keerzijde: HET GENERAAL SNIJDERS FONDS — VOOR VERDIENSTEN OP — LUCHTVAARTGEBIED — op drie regels evenwijdig aan den rand van den penning als omschrift in de bovenste helft van de medaille. In het midden: AAN.

Modellé van JAC. J. VAN GOOR. DOOF KON. BEGEER.

Goud, brons, groot 60 m.M.

De penning wordt door het Generaal SNIJDERS Fonds om de 3 jaar toegekend voor verdiensten op luchtvaart-gebied.

Den eersten penning in goud ontving Generaal SNIJDERS den 19 October 1932 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Kon. Ned. Ver. voor Luchtvaart en van zijn 80sten verjaardag als waardeering van zijn groote verdiensten voor de luchtvaart.

II. *Penningen, betrekking hebbende op personen van de Marine.*

123. Ter eere van J. C. J. VAN SPEYK, 1831.

Voorzijde: De onstuimige Schelde, waarop de kanonneerboot no. 2 in de lucht springt. Daarboven een engel met de Nederlandsche vlag, die ongeschonden is gebleven. Omschrift: DE VINDICE CELSIOR IGNE. (hooger dan het wrekende vuur, n.l. de vlag).

In de afsnede: AD ANTVERPIAM — V FEBR. MDCCCXXXI. Daaronder: D. VAN DER KELLEN. F.

Keerzijde: Binnen een eikenkrans, onder een vijf-puntige ster: J. C. J. VAN SPEYK — AD TUENDUM — BATAVI NOMINIS — ET — APLUSTRIS DECUS — ULTRO — INCENSA NAVE — MORTEM OPPETENS. (J. C. J. VAN SPEYK kiest vrijwillig den dood door zijn schip in brand te steken om Neerlands roem en der voorvaderen vlag te handhaven).

Zilver, brons, groot 46 m.M. DIRKS, no. 401.

124. Ter eere van J. C. J. VAN SPEYK, 1831.

Voorzijde: Nederland, voorgesteld als een treurende vrouw, met de linkerhand leunende op een uitgedoofden fakkel, legt met de rechterhand een krans op een graf-

tombe, waarop het in de lucht springen van de kanonneerboot is voorgesteld en waartegen het Nederlandsche wapenschild rust. Omschrift: DE ONSTERFELIJKHEID IS ZIJN DEEL.

In de afsnede: VAN DER KELLEN F.

Keerzijde: In een mirtekrans het opschrift: JAN — CAREL JOSEPHUS — VAN SPEYK — HANDHAYER — DER HOLLANDSCHE VLAG — 5 FEBRUARY — MDCCCXXXI.

Zilver, brons, koper, groot 44 m.M. DIRKS, no. 402.

125. Ter eere van J. C. J. VAN SPEYK, 1831.

Penningplaat met het borstbeeld van VAN SPEYK, bijna van voren, links gewend, in uniform. Omschrift: J. C. J. VAN SPEYK.

Verguld koper, groot 50 m.M. DIRKS, no. 403.

Diende als deksel van een doosje.

126. Ter eere van J. C. J. VAN SPEYK, 1831.

Knoopdeksel, waarop in lauwerkrans het portret van VAN SPEYK van voren, links gewend en omschrift: J. C. J. VAN SPEYK.

Koper, 20 m.M. DIRKS, no. 404.

127. Ter eere van J. C. J. VAN SPEYK, 1831.

Voorzijde: Borstbeeld van voren, het hoofd iets naar links gewend. Van achter het borstbeeld aan weerszijden een lauwertak; rand gearceerd.

Keerzijde: Omschrift: J. C. J. VAN SPEYK. GES. 5 FEB. 1831., daarbinnen zijn kanonneerboot, terwijl deze in de lucht vliegt.

Zilver met oog, groot 15 m.M. Amst. Hist. Museum.

127a. Ter eere van J. C. J. VAN SPEYK, 1831.

Als voren. De arceering en de lauwerkrans aan de voorzijde ontbreken.

Zilver met oog, groot 15 m.M. Amst. Hist. Museum.

128. Ter eere van J. C. J. VAN SPEYK, 1831—1931.

Voorzijde: Borstbeeld van VAN SPEYK, bijna van voren, links gewend, in de uniform van luitenant ter zee 2e klasse, dragend de M.W.O. Omschrift: JAN. CAREL, JOSEPHUS. VAN. SPEYK — 1831-1931. Onder de armafsnede ingesneden: *Jac. J. van Goor*.

Keerzijde: De kanonneerboot no. 2 op de reede van Antwerpen, waarvan men eenige huizen en torens ziet. Omschrift: KANONNEERBOOT NO. 2 VOOR ANTWERPEN.

In de afsnede: 5 FEBRUARI 1831. Daaronder: P. K. (het merkteeken der Vereeniging voor Penningkunst).

Zilver, brons, groot 60 m.M., gemodelleerd door JAC. J. VAN GOOR, geslagen bij de Koninklijke BEGEER.

Uitgegeven als no. 1 van de penningen voor het 6e vereenigingsjaar 1931 van de Vereeniging voor Penningkunst.

J. C. J. VAN SPEYK werd te Amsterdam den 31 Januari 1802 geboren, opgevoed in het Burgerweeshuis aldaar en daarna opgeleid voor den Marinedienst, verwierf in Indië de M.W.O. en liet den 5 Februari 1831 voor Antwerpen vrijwillig het leven als luitenant ter zee 2e klasse¹⁾.

¹⁾ In *Dutch Naval Medals*, bij *Admiral the Marquess of MILFORD HAVEN* (Prince LOUIS OF BATTENBERG until 1917) wordt op blz. 355, no. 645, beschreven en afgebeeld een 15 m.M. groot zilveren doosje, op het deksel (gestempeld) het in de lucht vliegen van VAN SPEYK's schip

129. Penning ter eere van JACOB HOBEIJN, 1831.

Voorzijde: In een parelrand: ZIJNE TROUW WIJKT VOOR WATER, NOCH VUUR. als omschrift. Daaronder: links het fort Philippine, van welks borstweringen de Belgische soldaten vuren op HOBEIJN, die naar een bootje zwemt, dat de Nederlandsche vlag voert. Rechts, aan den oever van de Wester-Schelde, Nederlandsche soldaten en matrozen en kinderen. Op den achtergrond oorlogschepen. In de afsnede: links: L. ROYER. DEL., rechts: J. C. BENDORP. SCULP.

Keerzijde: In een parelrand het opschrift: DE STAD - 'S GRAVENHAGE - AAN HAREN MEDEBURGER - DEN RIDDER - JACOB HOBEIJN - VOOR DE TROUW, KLOEKMOEDIGHEID - EN ZELFOPOFFERING, - WAAR MEDE HIJ, - OP DEN - XIX MAART MDCCCXXXI, - VOOR HET FORT PHILIPPINE, IN - HET MIDDEN DER GOLVEN, ZIJNE - BOOT REDDE EN HARE - VLAG BEHIELD.

Zilver, geheel gegraveerd, groot 88 m.M.

Het was verboden aan de Vlaamsche visschers op de Wester-Schelde hun beroep uit te oefenen, uit vrees voor spionage. Den 19 Maart 1831 werden in den Braaksman bij Biervliet eenige visschers gesignaleerd, die niet wilden bijdraaien. Een gewapende sloep, die hen wilde aanhouden, geraakte aan lager wal en moest door het vuur van het fort Philippine verlaten worden door de bemanning. HOBEIJN, een Nederlandsch matroos, bemerkte, dat de vlag op de sloep achtergelaten was en den Belgen in handen zou vallen. Hij zwom, onder het

met omschrift: I. C. J. VAN SPEYK GESN 5 FEB. 1831. Op den bodem (gegraveerd) de letters R. M. C. tusschen twee palmtakken. Het doosje bevat een stukje laken van VAN SPEYK'S jas.

(Verzameling A. O. VAN KERKWIJK).

vuur der Belgen, naar de sloep en redde de vlag, waarvoor hij benoemd werd tot ridder 4e klasse der M.W.O. en van den Raad der stad 's-Gravenhage den bovenbeschreven penning ontving met een jaargeld van een gouden tienguldenstuk, elken 19den Maart te voldoen.

De penning en de op perkament geschreven oorkonde, d.d. 12 Augustus 1831, berusten in het Koninklijk Penningkabinet, als een geschenk van HOBELJN'S schoon-zoon, A. IN 'T VELDT.

130. Ter eere van Prins HENDRIK der Nederlanden, 1879.

Voorzijde: Rechtsgewend hoofd van den Prins, onder den hals: J. P. Menger. F. Omschrift: HENRICVS. PRINCEPS. NEERLANDIÆ. NATVS. ID. JUNIIS. MDCCXX.

Keerzijde: Een monument, prijkende met het Nederlandsche wapen, rustende op gekruiste scepter en anker, waarop door een gesluierde vrouw een lauwerkrans gelegd wordt. Op het monument een vaas, waarover een sluier hangt, die tevens gedeeltelijk het naast het monument geplaatste Nederlandsche wapen en een omgekeerde toorts bedekt. In de afsnede: OBIT. ID. JANVARIIS. — MDCCCLXXIX. Omschrift: QVIS. DESIDERIO. SIT. PVDOR. AVT. MODVS. TAM. CARL. CAPITIS (Wie zou zich schamen (voor zijn tranen) of zijn droefheid inhouden bij het verlies van zoo'n dierbaar leven).

Zilver en brons, 50 m.M. ZWIERZINA, no. 477.

131. Ter eere van Prins HENDRIK der Nederlanden, 1879.

Voorzijde: Aanzienend borstbeeld van den Prins in Admiraalsuniform, daaronder: J. F. V. D. HORST & CO. Omschrift: WILLEM FREDERIK HENDRIK PRINS DER NEDERLANDEN.

Keerzijde: In het veld in een parelcirkel:

DE VLOOT, HET LEGER, 'T VOLK,
DE HANDEL EN 'T VERTIER
WEENT BIJ PRINS HENDRIKS GRAF
EN KROONT HET MET LAURIER.

(Woorden van J. P. HAZEBROEK).

Omschrift: GEBOREN TE SOESTDIJK 13 JUNI 1820, OVERLEDEN TE WALFERDANGE 13 JANUARI 1879.

Zilver, brons, 46 m.M. ZWIERZINA, no. 478.

Prins HENDRIK was de tweede zoon van Koning WILLEM II en trad in dienst bij de Nederlandsche Marine, werd in 1850 daarbij luitenant-admiraal. Hij stichtte het tehuis voor oude zeelieden te Egmond aan Zee en overleed als Stadhouder van Luxemburg op het kasteel Walferdange.

132. Penning vereerd aan J. C. DE RUIJTER DE WILDT, 1894.

Bij de eerste steenlegging van het standbeeld voor M. A. DE RUIJTER te Vlissingen werd deze penning aangeboden.

Voorzijde: Twee samengestrikte lauwertakken. Opschrift: AAN – *den HoogEdel – Gestrengen Heer* – J. C. DE RUIJTER DE WILDT – *Kapitein ter Zee – Inspecteur van het Loodswezen te VLISSINGEN.*

Keerzijde: Opschrift: TER HERINNERING – *Aangeboden – Bij het leggen van den – EERSTEN STEEN – aan het voetstuk van het Standbeeld – van – M. A. DE RUIJTER – bij gelegenheid – zijner verplaatsing* – OP – 10 JULI 1894.

Zilver, 50 m.M., gegraveerd door J. M. VAN KEMPEN & Zonen te Voorschoten. ZWIERZINA, no. 1097.

Het standbeeld van DE RUIJTER, dat eerst met den rug naar zee, binnen de wallen van Vlissingen geplaatst was, is overgebracht naar de rotonde van den zeeboulevard. Een afstammeling van den Admiraal, de Kapitein ter Zee DE RUIJTER DE WILDT, verrichtte de eerste-steenlegging en werd vereerd met dezen penning.

III. *Penningen, betrekking hebbende op personen van de Schutterij.*

133. Ter eere van J. D. C. C. W. Baron D'ABLAING VAN GIESSENBURG, 1834.

Voorzijde: Het naar rechts gewende borstbeeld van D'ABLAING VAN GIESSENBURG als Kolonel der Schutterij. Op zijn uniform het metalen kruis, de M.W.O., het kruis der Orde van den Nederlandschen Leeuw en het Lint van het Grootkruis der Eikenkroon met Ster. Onder den rechterschouder: V. D. K. (VAN DER KELLEN). Omschrift: J. D. C. C. W. BAR. D'ABLAING VAN GIESSENBURG.

Keerzijde: Een tropee van wapens en vaandels, twee kanonnen, trom, kogelstapel, trompet, tromstokken. Vóór de tropee een metalen kruis. Omschrift: DE OFFICIEREN VAN DE AFD. MOB. UTRECHTSCHER SCHUTTERIJ AAN HUNNEN KOLONEL 1830-1834.

Zilver, brons, groot 47 m.M. DIRKS, no. 487.

De Kolonel D'ABLAING voerde in de jaren 1830—1834 het bevel over drie bataillons der 3e brigade, van de 1e afdeeling, Reserve-Divisie.

134. Ter eere van H. W. ROELANTS, 1864.

Aangeboden ter gelegenheid van zijn 50-jarigen dienst. Voorzijde: Het wapen van het geslacht ROELANTS met

helm en dekkleeden. Omschrift: 18 April 1814 – 18 April 1864.

Keerzijde: Tusschen een saamgebonden lauwer- en eikelooftak: AAN – DEN HOOGED. – GESTRENGEN HEER – H. W. ROELANTS – LT-KOLONEL KOMMANDANT – DER DIENST-DOENDE – SCHUTTERY TE SCHIEDAM, – BIJ GELEGENHEID ZYNER – VIJFTIGJARIGE SCHUTTERLYKE – DIENSTVERVULLING, DOOR – DE ONDEROFFICIEREN – EN KORPORAALS – ALS BLIJK VAN – HOOGACHTING – AANGEBODEN.

Goud, zilver, brons, groot 46 m.M. Vervaardigd door W. PAUWELS & Zoon. ZWIERZINA, no. 6.

H. W. ROELANTS werd geboren te Schiedam 1 Januari 1796, heeft als kapitein der Mobiele Zuid-Hollandsche Schutterij (2e bataillon 2e afdeeling) den Tiendaagschen Veldtocht meegemaakt en tot in hoogen ouderdom bij de Schutterij gediend, droeg op zijn officierskruis het cijfer LXV! Hij overleed 28 Mei 1880.

De penning, hem aangeboden, was van goud, eenige familieleden ontvingen een zilveren exemplaar.

135. Gedenkpenning van J. STAATS BOONEN VAN WIJNGAARDEN, 1866.

Voorzijde: In een lauwerkrans: BEWIJS VAN ACHTING – AAN MIJNE GETROUWE ONDEROFFICIEREN – DER SERJANTEN MAJOORS VEREENIGING – VAN HET REG^T SCHUTTERIJ – TE AMSTERDAM – 1866.

Keerzijde: In een lauwerkrans: GEDACHTENIS – VAN DEN – GENERAAL MAJOR – J. STAATS BOONEN – VAN WIJNGAARDEN – ADJUDANT DES KONINGS – OUD KOLONEL KOMMANDANT – VAN HET REG^T SCHUTTERIJ – TE AMSTERDAM – APRIL 1866.

Verzilverd koper, groot 85 m.M.

**136. Gedenkpenning van J. STAATS BOONEN VAN
WIJNGAARDEN, 1866.**

Voorzijde: Als bij het voorgaande nummer, alleen inplaats van: DER SERJANTEN MAJOORS VEREENIGING staat hier: DER ONDEROFFIC^s SOCIETEIT – EENSGEZINDHEID.

Keerzijde: Als bij het voorgaande nummer.

Verzilverd koper, groot 85 m.M.

JACOB STAATS BOONEN werd den 25 Februari 1794 te Dordrecht geboren, maakte als luitenant der Cavalerie de veldslagen bij Jauer, Hochkirk en Leipzig mede en werd als staatsgevangene in de vesting Aire opgesloten. In 1815 maakte hij den veldtocht mee, was niet bij Waterloo tegenwoordig. Hij werd 25 October 1833 Majoor bij de Schutterij te Amsterdam, luitenant-Kolonel 18 September 1842, Kolonel 11 April 1848. Den 30 Januari 1866 werd hij eervol ontslagen met den rang van Generaal-Majoor, was sinds 1848 Adjudant des Konings in buitengewonen dienst.

IV. Draagpenningen van Marketentsters, Waschvrouwen, enz.

**137. Draagpenning voor de marketentster van het
Bataillon Infanterie No. 14, Landmilitie, Compagnie No. 9,
1814.**

Voorzijde: *14de Bataillon – Infanterie – Land Milietie
– Compagnie No. 9 – 1814.*

Keerzijde: Glad.

Geelkoper, doorboord, gegraveerd, groot 70 m.M.
DIRKS, no. 43.

**138. Draagpenning voor de marketenster van het
Bataillon Artillerie No. 2, 3e Cie van linie, 1815.**

Voorzijde: Parelrand, waarbinnen het opschrift:
*Bataillon – Artillerie No. 2 – 3eme Compagnie – Van
lienie.*, daaronder twee gekruiste kanonnen.

Keerzijde: Lauwerkrans, waarin: *Koninklijk – Neder-
landech – Leger.*

Krans en parelrand geslagen, overigens gegraveerd.
Zilver, doorboord, groot 31 m.M. Kon. Penningkabinet.

Het bataillon no. 2 stond in den slag bij Waterloo
onder den lateren Generaal DE LA SARRAZ, werd bij
reorganisatie het 2e bataillon Veldartillerie.

**139. Draagpenning van de marketenster van de
16e Afdeeling Nationale Infanterie, 3e Bataillon,
2e Compagnie, 1815.**

Voorzijde: VROUW – VAN LIER.

Keerzijde: 16^E – AFD^E NAT^E INF^E – 3E BAT^N 2E KOMP^B,
waaronder twee takken.

Koper, doorboord, gegraveerd, groot 49 m.M. Kon.
Penningkabinet. DIRKS, no. 44.

**140. Draagpenning van de waschvrouw der 7e Afdeeling
Infanterie, 1e Bataillon, 2e Compagnie, 1830—1831.**

Voorzijde: In gearceerden rand het omschrift:
7 AFD. – INF. Opschrift: 1 BAT. 2 KOMP. – *Waschvrouw.*
Daaronder lauwertak.

Keerzijde: In gearceerden rand een lauwerkrans,
waarbinnen een gekroonde W, daaronder *Leger te –
Velde.*

Koper, met oog en ring, gegraveerd, groot 41 m.M.
DIRKS, no. 398.

**141. Draagpenning van de waschvrouw der 9e Afdeeling
Infanterie, 3e Bataillon, 1e Compagnie, 1830—1831.**

Voorzijde: In fraaien rand tusschen olijfladen het opschrift: 1E KOMP. — WASCHVROUW.

Keerzijde: In fraaien rand tusschen olijfladen het opschrift: 9E AFDEELING. 3E BATTM.

Geelkoper, gegraveerd met oog, 42 m.M.

**142. Draagpenning van de waschvrouw der 10e Afdeeling
Infanterie, 3e Bataillon, 1e Compagnie, 1830—1831.**

Voorzijde: In verhoogden rand als omschrift: 10 AFD.
INF., daaronder kruisje met krul en opschrift: 2 BAT.
3 KOMP. — WASCHVROUW. Hieronder twee takjes.

Keerzijde: In het veld in doorloopenden, langwerpigen
krans: CIT: ANTW., waaronder een krul en 1830 en 1831.

Zilver, met oog, gegraveerd, groot 46 m.M.

**143. Draagpenning van vrouw VAN DEN HEUVEL,
13e Afdeeling Infanterie, 3e Bataillon, 2e Compagnie,
1830—1831.**

Voorzijde: Binnen een dubbelen cirkel: VROUW — VAN
DEN — HEUVEL. Omschrift: 13 AFD. 3 BON. 2 KOMP. 1831.

Keerzijde: Glad.

Geelkoper, met oog, gegraveerd, groot 50 m.M. DIRKS,
no. 416.

**144. Draagpenning der waschvrouw van het 2e Regiment
Infanterie, 3e Bataillon, 3e Compagnie, 1842?**

Voorzijde: Lauwerkrans, waarbinnen: 2. REG^T. INF^{IE}
3. BATT^{ON}.

Keerzijde: 3E KOMP^{IE} — WASCHVROUW.

Zilver, met koord. In het Legermuseum (mededeeling).

**145. Draagpenning van CARLINA DE GIDTS,
4e Afdeeling Zuid-Hollandsche Schutterij, 2e Bataillon,
5e Compagnie, 1830—1831.**

Voorzijde: Een gekroonde, door stralen omgeven, W,
waaronder het opschrift: WASCHVROUW, — CARLINA DE GIDTS.
en eenige krullen.

Keerzijde: Opschrift: 4DE AFD: — ZUID HOLL: — SCHUTTERIJ,
— 2DE BATT: — 5DE COMP:, waaronder een krul.

Geelkoper, met oog, gegraveerd, groot 40 m.M. DIRKS,
no. 417.

**146. Draagpenning van de waschvrouw der 2e Afdeeling,
2e Bataillon, 5e Compagnie Mobiele Overijselsche Schutterij,
1830—1831.**

Voorzijde: Binnen een opstaanden rand een gekroon-
de W, waaronder als omschrift: WASCHVROUW.

Keerzijde: Opschrift: 2 AF^D 2 BAT^T — 5 COMP. MOBI. —
OVER^{IJ} SCHUT^{RIJ}.

Zilver, met oog en ring, gegraveerd, 43 m.M. In ver-
zameling Krijgsgeschiedkundig Archief v. d. Generalen
Staf.

147. **Draagpenning van de waschvrouw der 6e Compagnie, 2e Afdeeling, 2e Bataillon Mobiele Overijsselsche Schutterij, 1830—1831.**

Voorzijde: Als bij no. 146.

Keerzijde: Opschrift: 2^E AFD. 2 BATT. — 6 COMP. MOBILE — OVER^{RIJ} SCHUT^{RIJ}.

Bevindt zich in de verzameling van het Nederl. Legermuseum (mededeeling).

148. **Draagpenning der waschvrouw van het 1e Bataillon, 1e Compagnie Drentsche Schutterij, 1830—1831.**

Voorzijde: Opschrift: VROUW LAKENBERG — WASVROUW.

Keerzijde: Opschrift: 1E BATTALJON — 1E KOMPAGNIE — DRENTSE SCHUTTERIJ.

Zilver, met oog, aan koordje. Nederl. Legermuseum (mededeeling).

149. **Draagpenning voor vrouw SCHOUTEN, Afdeeling Kurassiers No. 3, Staf, 1830—1831.**

Voorzijde: Omschrift: AFD KURASSIERS, opschrift: No. 3 — Staf. — Schouten. Daaronder twee takken.

Keerzijde: Cirkels als versiering.

Geelkoper, doorboord, gegraveerd, groot 50 m.M. DIRKS, no. 418.

150. **Penning van de marketentster Wed. UITERMERK der Utrechtsche Schutterij, 1881.**

Voorzijde: In een lauwerkrans het opschrift: TROUW — AAN KONING — EN — VADERLAND.

Keerzijde: WED^e UITERMERK - 1831 - 1881 - MARKETENT-STER.

Wit metaal, oog, ring en oranje lint, groot 39 m.M. Lint 44 m.M. breed. In de Historische Verzameling der Schutterij te Amsterdam.

Wed. UITERMERK, wier meisjesnaam TRUI OCKELOEN was, maakte in 1812 als „aide-cantinière” den veldtocht naar Rusland mede en zag haar vader in de Berezina omkomen. In 1815 woonde zij, als marketentster bij de Karabiniers, den slag van Waterloo bij en trok in 1830 met het bataillon Utrechtsche Schutters naar het Leger te Velde. In 1881 werd haar de penning door de officieren der Schutterij te Utrecht, ter gelegenheid van de vijftigjarige herdenking van den Tiendaagschen Veldtocht, vereerd. Zij overleed in 1888.

In den catalogus van de veiling van de verzameling van wijlen W. C. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, gepensionneerd luitenant-Kolonel bij den Generalen Staf, op 13 September 1847 en volgende dagen door W. P. VAN STOCKUM te 's-Gravenhage, komen voor de volgende marketentsters- of waschvrouw-penningen:

- No. 626. 1815. 16e Afd. Nat. Inf. 3e Bat. 2e Comp.
Koper, verkocht voor f 0.50. (mijn no. 139).
- No. 630. 1831. 1e Afd. 2e Bat. Zuid-Hollandsche
Schutterij, aan oranje lint. Koper,
verkocht voor f 2.50.
- No. 631. 1831. 1e Bat. 1e Comp. Drentsche Schutterij.
Zilver, verkocht voor f 1.90. (mijn no. 148).

No. 632. 1831. 2e Afd. 2e Bat. 5e Comp. Overijselsche Schutterij. Zilver, verkocht voor f 2.—. (mijn no. 146).

De penningen voor de waschvrouwen bij de Landmacht, zijn vanaf December 1831 verplicht gesteld door den Koning. Bij de „corps d'élite" werden zij aan een zilveren kettinkje om den hals gedragen, bij de andere troepen-onderdeelen aan een koord. Zij dienden als identiteitsbewijs.

V. Penningen, vervaardigd ter herinnering aan militaire Expedities, Veldslagen en andere feiten.

151. Amsterdams bevrijding met de hulp van Rusland, 1813—1836.

Voorzijde: Czaar ALEXANDER, getooid met den oud-Russischen helm, in maliënkolder met speer en schild, waarop vechtende soldaten, de Russische adelaar en: LEIPZIG 1813. Omschrift: DE RODOMYSL (welgezinde) DER NEGENTIENDE EEUW.

Keerzijde: Russische krijger in antieke wapenrusting, de Amsterdamsche Stedemaagd met zijn schild beschermend en den ter aarde liggenden Franschen overheerscher met zijn zwaard bedreigend. Omschrift: BEVRIJDING VAN AMSTERDAM. In de afsnede: MEDAILLE VAN GRAAF TOLSTOI. GESNEDEN DOOR A. KLEINKOFF 1836. — 1813. Alle op- en omschriften in de Russische taal.

Brons, groot 65 m.M. DIRKS, no. 10.

152. Penning op de plundering van Woerden door de Fransche troepen, 1813—1838.

Voorzijde: Het wapenschild van Woerden, gedeeltelijk omsluiërd, rustend tegen een cypres, aan welks voet een rookende oorlogsfakkel en een zwaard liggen. In de afsnede: WOERDEN — XXIV NOV. — MDCCCXIII.

Keerzijde: In een cypresseloof-krans: XXV — JAAR-KRING — DER RAMP — GODSDIENSTIG — HERDACHT — XXV NOV. — MDCCCXXXVIII.

Zilver, brons, groot 38 m.M., door D. VAN DER KELLEN. DIRKS, no. 542.

153. Penning op het binnenrukken der Kozakken te Utrecht, 1813—1863.

Voorzijde: Het wapen van de gemeente Utrecht, hangende en bevestigd aan een lans, die gemonteerd is met den Vrijheidshoed. Onder dien hoed een wimpel, waarop: 1813-1863. Links en rechts van het wapen oranjetakken.

Keerzijde: Binnen een krans van vijftig sterren, omschrift: GESLAGEN AAN 'S RIJKS MUNT 28 NOVEMBER 1863. In het veld: 28 — NOVEMBER — 1813., waaronder het Utrechtsche muntteeken, de Mercuriusstaf.

Brons, groot 34 m.M. DIRKS, no. 898.

153a. Penning op het binnenrukken der Kozakken te Utrecht, 1813—1863.

Voorzijde: Gelijk no. 153, doch: 1813-1863 onder het wapen.

Keerzijde: Geen sterrenkrans en het muntteeken in

den buitenrand; gearceerde cirkelrand tusschen om- en opschrift.

Brons, groot 29 m.M. DIRKS, no. 899.

154. Penning op de capitulatie van Gorinchem, 1814.

Voorzijde: Links gewende Victorie, vliegend met zwaard en lauwerkrans in de handen. Omschrift: GOTT SEGNETE DIE VEREINIGTEN HEERE.

Keerzijde: DURCH — CAPITULATION — GORKUM — EINGENOMMEN — VON — ZIELINKSKY — D. 20 FEB. — 1814.

Zilver, met oög, groot 15 m.M. DIRKS, no. 16.

155. Penning op het halve eeuwfeest van Neerlands onafhankelijkheid, 1813—1863.

Voorzijde: Nederland, voorgesteld als een onder een oranjeboom staande vrouw in antieke kleding, getooid met diadeem. Haar linkerhand rust op een leeuw, die het wapenschild der Nederlanden en een pijlbundel vasthoudt. In haar rechterarm, op een kolom steunende, rust de koninklijke scepter. De Muse der Geschiedenis ter zijde van haar geknielt, grift een L in de kolom, terwijl zij met haar linkerhand een opengeslagen boek vasthoudt, waarin men leest: V. HOGENDORP — V. D. DUYN — V. LIMB. STIR. Onderschrift in de afsnede: MENSE NOVEMBRI — MDCCCXIII — MDCCCLXIII. (In de maand November 1813—1863). en J. P. MENDER. F. Omschrift: IVGO PEREGRINI EXCVSSO — AURIACI SVB TEGMINE TVTA. (na het juk van den vreemdeling te hebben afgeworpen is Nederland veilig onder de bescherming van Oranje).

Keerzijde: Drie medaillons, omgeven door lauwer- en

eikeloof, gedekt door een koninklijke kroon en in het midden een lint, waarop: JE MAINTIENDRAI. In het bovenste medaillon het rechtsgewende borstbeeld van Koning WILLEM III, met omschrift: GVIL. III NEERL. REX. LVXEMB. M. D. In het linksche, onder, het links gewende borstbeeld van Koning WILLEM II, met omschrift: GVIL. II. NEERL. REX. LVXEMB. M. D. In het rechtsche, onder, het rechts gewende borstbeeld van Koning WILLEM I, met het omschrift: GVIL. I. NEERL. REX. LVXEMB. M. D.

Zilver, brons, groot 73 m.M. DIRKS, no. 900.

156. Herdenkingspenning, 1813—1863.

Voorzijde: De drie bustes van Koning WILLEM I, II en III, elkander gedeeltelijk bedekkende, daaronder: S. DE VRIES 'S HAGE. Omschrift:

ORANJE, IN VOOR- EN NAGESLACHT

NEERLANDS REDDERS, ROEM EN KRACHT.

Keerzijde: De Vrijheid, in de rechterhand de met den vrijheidshoed gedekte speer, de linkerhand steunend op 's Rijks wapenschild. Achter haar de leeuw. Links oorlogsattributen, rechts vredesvoorwerpen, als zinnebeelden van nijverheid, handel en scheepvaart. Omschrift: HET DANKBARE NEDERLAND. In de afsnede: 1813-1863. Links: E. LACOMBLÉ INV. Rechts: S. DE VRIES F.

Zilver en brons, groot 71 m.M. DIRKS, no. 901.

157. Herdenkingspenning, 1813—1863.

Voorzijde: De Nederlandsche Maagd, zittende op een troon. Voor haar een altaar, waarop een kroon en scepter op een kussen liggen. Aan de voorzijde van het altaar in een eiken- en lauwerkrans: V. HOGENDORP - V. D. DUIN - V. MAASDAM - V. LIMBURG-STIRUM. Om het alaar

de Wijsheid met pijlenbundel en hoorn des overvloeds, de Vrijheid met speer en vrijheidshoed, terzijde afgewend Mars, in de rechterhand een zwaard, aan den linkerarm een schild, waarop pijlenbundel en de jaartallen 1813-1863. Aan zijn voeten een afgebroken keizerlijke adelaar, gebroken zwaard en boeien. Omschrift: VAN VREEMDEN DWANG BEVRIJD HERDACHT NA VYFTIG JAAR. Daaronder: OPENB. IX, v. 11. JES. LXIII. v. 4. In de afsnede: NOVEMBER MDCCCXIII — NOVEMBER MDCCCLXIII. Daaronder: M. C. DE VRIES JR. INV. ET FEC.

Keerzijde: De Muze der geschiedenis, met de boven haar hoofd zwevende vijfpuntige ster der onsterfelijkheid, wijst met de opgeheven linkerhand naar een aan een gegroefde zuil gehechten band, waarop men leest: ORANJE — BOVEN. Daaronder een plaat, waarop tusschen versieringen de gekroonde naamcijfers van Koning WILLEM I, WILLEM II, WILLEM III. In de rechterhand houdt zij een lint, waarop: JE MAINTIENDRAI. Tegen de zuil op een rotspartij rechts het Nederlandsche wapen, waarnaast zinnebeelden van handel, kunst, landbouw, wetenschap. Links een zeilend schip. Omschrift: ORANJE, EEN STERKE ZUIL, STAAT VAST OP NÉERLANDS GROND. In de afsnede: BESCHERM, O GOD — HET VADERLAND. Onder den sokkel: M. C. D. V. JR. — 1863.

Zilver, zilver verguld, brons, groot 78 m.M. DIRKS, no. 902.

158. Oranje-penning van 's-Gravenhage, 1813—1863.

Voorzijde: De rechts gewende busten van onze drie Koningen accolés in een cirkel. Omschrift: GOD ZIJ MET ONS. Onder twee lauwertakjes.

Keerzijde: Omschrift: NEÊRLANDS ONAFHANKELIJKHEID.
Opschrift: 1813 - HERDACHT - NOVEMBER - 1863. W F & Z.
(W. PAUWELS en Zoon).

Zilver, verguld koper, brons, tin, groot 19 m.M.
DIRKS, no. 905.

159. Gedenkpenning onafhankelijkheid, 1813—1863.

Voorzijde: De Nederlandsche Maagd vertoont in de opgeheven rechterhand de verbroken ketenen; de linkerhand steunt op 's Rijks schild. Een lang lint fladdert achter haar, waarop men leest: ORANJE EN NEDERLAND. Links ligt de Nederlandsche leeuw met pijlbundel, daarachter een zeilend schip. Rechts naast het schild: Mercuriusstaf, kamrad en bijenkorf met vliegende bijen. Boven: 1813. In de afsnede: P. MANSVELT EN ZON.

Keerzijde: In een eikeloofkrans: HERINNERING - AAN HET HALVE - EEUWFEEST - VAN - NEDERLAND'S ONAFHANKELIJKHEID - NOVEMBER - 1863.

Tin, groot 37 m.M. DIRKS, no. 908.

160. Gedenkpenning onafhankelijkheid, 1813—1863.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Nederland, rustend op vier Nederlandsche vlaggen. Op een tip van een der vaandels: 50 en A. L. S. (A. L. SNOEK). Omschrift: GOD BESCHERME NEDERLAND EN ORANJE.

Keerzijde: In een lauwerkrans: 1813 - NOVEMBER - 1863. Omschrift: NEÊRLANDS ONAFHANKELIJKHEID. A. L. SNOEK. - AMST.:

Tin, groot 35 m.M. DIRKS, no. 909.

Komt ook voor in koper, alleen met keerzijde, groot 32 m.M.

161. Penning van Den Briel, 1813—1863.

Voorzijde: In kabelrand het wapen van Brielle, gekroond en vastgehouden door een watergeus met een vlag achter hem liggend. Daaronder: LIBERTATIS — PRIMITIAE. (De eerstelingen der vrijheid). Omschrift: TER EERE VAN ORANJE. DE INGEZETENEN VAN BRIELLE.

Keerzijde: In kabelrand het omschrift: NEERLANDS ONAFHANKELYKHEID; in het veld: GEVIERD — DOOR — VERSCHILLENDE — CORPORATIEN — DER — STAD BRIELLE — 1 DEC. — 1863.

Lood, 27 m.M. DIRKS, no. 912. Uitgereikt o.a. aan de oud-bevrijders van den Briel van 1 December 1813: J. H. LUX en A. H. VAN KRUYNE.

Verder zijn op het afschudden van het Fransche juk in 1813 nog enkele draagteekens vervaardigd, beschreven bij DIRKS onder nos. 906, 907, 911.

162. Schilden van de Handboogschutterij van St. Sebastiaan te Breda, 1814.

Twee schilden, den 24 Augustus 1814 door J. H. ISING aan het Schuttersgilde van St. Sebastiaan aangeboden ter herinnering aan de bevrijding van het Fransche juk.

A. Opschrift: DE EDELE HANDBOOGSCHUTTERIJ — TE BREDA — 24TE Augustus MDCCCXIV. In het midden het gekroonde wapen van Prins WILLEM van Oranje als soeverein vorst.

B. Opschrift in 26 regels:

„Toen het Vaderland, na 19 Jaren rouw en vertwijfeling, onder den verderfelijken invloed en de Schandelijke overheersching van Frankrijk, had gekwynd en alles, tot Zijnen naam toe, welke bij alle volkeren der Aarde,

met zoo-veel Roems, bekend was, had verloren; zag het zich door de Edelmoedige en Vereenigde pogingen van *Engeland, Rusland, Oostenrijk en Pruissen*, uit de banden der Slavernij gered, en onder het Weldadig Bestuur van het Huis van Oranje, waardoor het zoo Roemvol was groot geworden, teruggebracht. En toen *Prins Willem van Oranje Nassau*, Zoon van wijlen den Doorlugtigen Prins Willem den Yde, de eerste Souvereine Vorst van Nederland, Hoogstdeszelfs 42ste Jaar was ingetreden, werdt die heuchelijke dag, door de Stad Breda in het algemeen, en door het Schutters Gilde van St. Sebastiaan in het bijzonder, gevierd. Ter gedachtenis aan deze belangrijke gebeurtenis werdt door *Jan Hendrik Ising*, Commissaris van Zijne Koninklijke Hoogheid den Souvereine Vorst van het Arrondissement Breda, die op dien dag den Vogel schoot, en tot Koning van het Gilde werdt uitgeroepen, dit Schild aan de Edele Schutterij geschonken".

Zilver, gegraveerd, gevat in koperen lijst met parelrand, groot 115 m.M. zonder, 145 m.M. met lijst.

Cat. J. SCHULMAN 11 October 1921, no. 283. Prov. Noord-Brabantsch Genootschap te 's-Hertogenbosch.

163. Bevrijding van Deventer van het Fransche juk na 50 jaren herdacht, 1814—1864.

Voorzijde: Op een verhevenheid, waarop: DAVENTRIA en waaruit een oranjeboom omhoog schiet, staat de Nederlandsche Leeuw, met den rechterachterpoot zijn boeien vertredende, met de voorpooten een ovaal schild houdende, waarop het gekroonde wapen van Deventer en de Nederlandsche vlag, op de middenbaan de

woorden: VRIJHEID MET ORANJE. Op den achtergrond rechts: opgaande zon; links: gezicht op Deventer met vlag op den toren der groote kerk. Onder: XXVI APRIL — MDCCCLXIV.

Keerzijde: In een lauwerkrans: DE GEMEENTE — DEVENTER — TER HERINNERING — AAN HARE VERLOSSING — UIT DE MAGT — DER FRANSCHEN — OP — DEN XXVI APRIL — MDCCCLXIV.

Zilver, brons, 38 m.M. ZWIERZINA, no. 7.

164. Deventer's bevrijding, 1814—1864.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van het genootschap Demosthenes (de letter D op een veld, gedeeld zilver en rood). Omschrift: LETTERLIEVEND GENOOTSCHAP — DEMOSTHENES. DEVENTER.

Keerzijde: In het veld de gekroonde arend van het wapen van Deventer, ter weerszijden een versiering boven: 26 APRIL 1814; beneden: 26 APRIL 1864.

Tin, 35 m.M. ZWIERZINA, no. 8.

165. Deventer's bevrijding, 1814—1864.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Deventer, tusschen het jaartal: 1814.

Keerzijde: Onder twee kruiselings geplaatste palmtakken: BOUWKUNDIGE — VEREENIGING — 1864.

Tin, 42 m.M. ZWIERZINA, no. 9.

166. Beleg van Doornik, Maart 1814.

Voorzijde: Het oude wapen van Doornik met het omschrift: LA VILLE DE TOURNAY RECONNOISSANTE. In de afsnede vier lijnen, bestemd voor het ingraveeren van een naam.

Keerzijde: Binnen een cirkel een tropee van antiek wapentuig: helm en kuras, vaandels, veldteekens, schild, lictorenbundel, zwaard.

Koper, groot 41 m.M. DIRKS, *Suppl.* I.

Waarschijnlijk is dit een belooningspenning van de stad Doornik, geschonken aan de verdedigers tegen de Fransche aanvallen in 1814.

167. Penning op de onthulling van het monument 1813 te 's-Gravenhage, 1813—1869.

Voorzijde: De voorzijde van het monument. Omschrift: FREDERIK PRINS DER NEDERLANDEN. TER HERINNERING:. In de afsnede: AAN: 17 NOV. 1863-69.

Keerzijde: De afbeelding van de achterzijde van het monument. In de afsnede: November — 1813. Rechts: J. P. M. F. (J. P. Menger. Fecit).

Goud, brons, groot 61 m.M. ZWIERZINA, no. 144.

Het monument is ontworpen door de Heeren v. d. WAALJEN PIETERSZEN en KOELMAN te 's-Gravenhage. Het beeldhouwwerk is van 'SIMONS. In 1863 zijn comités opgericht tot inzameling van gelden voor het standbeeld. De leden dezer comités ontvingen van Prins FREDERIK der Nederlanden hiervoor een:

168. Draagpenninkje, 1813—1863—1869.

Voorzijde: In krans van eike- en lauwerbladeren: NATIONAAL — GEDENKTEEKEN — 1813.

Keerzijde: In gelijken krans: 17 — NOVEMBER — 'S GRAVENHAGE — 1863/1869.

Zilver, groot 18 bij 12 m.M. Vervaardigd aan 's Rijks Munt.

Lint: Wit met twee oranje strepen, 1 centimeter breed.
ZWIERZINA, no. 145.

Verder bestaan als herinnering aan de onthulling van het monument twee draagpenninkjes, beschreven bij ZWIERZINA onder nos. 146 en 147.

**169. Penning van de Koninklijke Vereeniging van
Nederlandsche Scherpschutters, 1913.**

Het monument te 's-Gravenhage komt ook op dezen penning voor.

Voorzijde: Het monument 1813. Omschrift: LOOSDUINEN 1813 – 1913. In de afsnede: K. V. V. N. S.

Keerzijde: Het Nederlandsche wapen met leeuwen als schildhouders en bandspreuk, waaronder: C. J. BEGEER – UTRECHT. Omschrift: KON: VEREENIGING VAN NED: SCHERP-SCHUTTERS. Schietschijfje.

Brons, 32.5 m.M. Ook met keerzijde: Krans. Brons, 32.5 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1063.

**170. Officieele penning op het eeuwfeest van Neerland's
onafhankelijkheid, 1813—1913.**

Voorzijde: Een jonge man plant een oranjeboom in den vernielden Hollandschen tuin, die vol onkruid is (distels) en waarin links een omvergeworpen paal met den Franschen adelaar ligt. In de lucht onweerswolken. In de afsnede op een versierden achtergrond een cartouche, waarin het Schip van Staat, met de koningskroon op het gespannen zeil, de ketenen van de tyrannie stukzeilt. Terzijde van het schip, links: 18, rechts: 13.

Keerzijde: Het Nederlandsche wapen met schildhouders en bandspreuk. Daaronder op een rechthoekig

veld: EERSTE — EEUWFEEST — VAN HET — HERSTEL VAN —
NEERLAND'S — ONAFHANKELIJKHEID — MCMXIII., geflankeerd
door brandende flambouwen en oranjetakken met appels,
de flambouwen verbonden door een gewonden, dubbel-
gestrikten lauwerkrans.

Zilver, brons, 66 m.M. Vervaardigd aan 's Rijks
Munt door J. C. WIENECKE.

171. Penning op het eeuwfeest, 1813—1913.

Voorzijde: De Nederlandsche Leeuw (rechts) in
gevecht met den Franschen adelaar (links), binnen den
Hollandschen tuin.

Keerzijde: Langs den rand palm- en oranjetak, waar-
binnen stralende vijfpuntige ster. Daaronder: NEDERLAND
— HERSTELD — DOOR — PRINS WILLEM VI — VAN ORANJE NASSAU —
1813-1913. Daaronder: Het gekroonde wapen van den
Souverainen Vorst, met een lint, waarop: JE MAINTIENDRAI.

Wit metaal, met oog en ring, groot 29 m.M. Door
J. J. A. GERRITSEN.

Verder zijn er nog andere penningen in 1913 op het
Eeuwfeest geslagen, die niet direct betrekking hebben
op het militaire deel der omwenteling.

172. Waterloo, 1815.

Gegraveerde eenzijdige penninkjes, waarop: Waterloo —
June. 1815, benevens een tropee van oorlogstuig.

Koper, groot 24 en 21 m.M.

Jaarverslag Kon. Penningkabinet 1910.

173. Schilden van de Handboogschutterij van St. Sebastiaan te Breda, 1815.

Twee schilden, den 25 Augustus 1815 door M. J. F.

VAN TETS aan het Schutters Gilde van St. Sebastiaan aangeboden ter herinnering aan den slag bij Waterloo.

A. Opschrift: DE EDELE HANDBOOGSCHUTTERIJ — TE BREDA. In het midden het gekroonde wapen van het Koninkrijk der Nederlanden in verguld zilver.

B. Opschrift in 21 regels:

Ter Viering van den Geboorte dag van onze Dierbaare Koning. Ter gedagtenis aan de Weldadige Regering van hoogst deszelfs Doorlugtige Voorouders uit het Edele Huis van Orange & Nassau. Heeren & Baronne van Breda. Stigters & Beschermers der Nederlandse Vryheid. Tot hulden aan de Nederlandse Dapperheid onder aanvoering van den Koninglijke Erfprins van Orange Nassau in den *Slag bij Waterloo* op den 18 Juny 1815 de op nieuws belaagde onafhankelijkheid & Voorspoed van het Vaderland bevestigende. Door de Schutters van St. Js. Sebastiaan de Oudste Broederschap te Breda op den 25 Augustus 1815 volgens het oud gebruik Plegtig ter aandenking aan die voor het Vaderland zo heugelijken dag na den Vogel geschooten werdende door *M. I. F. van Tets, Raad der Stad Breda & Ontfanger Particulier van het Zelve Arrondissement* als Overdeeken bij die gelegenheid de Vogel afgeschooten en tot Koning van het Gilde Uitgeroepen en door hem tot eene aandenken aan die Plegtige dag dit Schild aan de Broederschap van den Edelen Handboog Vereert.

Zilver, gegraveerd, gevat in koperen lijst met parelrand, groot 115 m.M. zonder, 145 m.M. met lijst.

Cat. J. SCHULMAN 11 October 1921, no. 284. Prov. Noord-Brabantsch Genootschap te 's-Hertogenbosch.

174. Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: Tropee, bestaande uit een antieke helm, waarop de Nederlandsche Leeuw is gegraveerd, antiek zwaard en lauwertak, bestraald door een hemellicht. Daaronder op een lint ingestempeld: 16 - 18 JUNY 1815. Opschrift: boven: WATERLOO, onder: MDCCCLXV.

Keerzijde: In een lauwerkrans: DE STRIK - IS GEBROKEN, - EN WIJ ZIJN - ONTKOMEN - PS. CXXIV v^s 7. Gegraveerd door D. VAN DER KELLEN.

Brons, 37 m.M. ZWIERZINA, no. 38.

175. Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: De Victorie reikt de Nederlandsche maagd een krans toe. Rechts op den achtergrond het Waterloo-monument, op den voorgrond antieke wapenen. Links de Nederlandsche Leeuw, die zijn kluisters verbroken heeft. In de afsnede: S. DE VRIES 'S HAGE.

Keerzijde: Het Waterloo-monument, waaronder: 1815. Omschrift: HERINNERING AAN HET HALVE EEUWFEEST 18 JUNY 1865. * WATERLOO * .

Tin, 40 m.M., met oog en ring. ZWIERZINA, no. 37.

176. Waterloo, 1815—1865.

Voorzijde: De leeuw van Waterloo op vierkant voetstuk, waarop: XVIII JUNY - MDCCCXV., omgeven door zes vlaggen, trom, kanon en twee stapels kogels. Opschrift: WATERLOO - 1815. 1865.

Keerzijde: Het gekroonde wapen van Nederland, waartegen leunen, rechts: ongekroond wapen van Pruisen, links: het door den kouseband met het opschrift: HONI SOIT QUI MAL Y PENSE omgeven wapen van

Groot-Brittannië en Ierland. Onder deze wapens slingert zich door eenig lofwerk een lint, waarop: JE MAINTIENDRAI. Omschrift: TER HERINNE^G AAN DE ROEMRIJKE DAGEN VAN 1815.

Tin, 32 m.M. ZWIERZINA, no. 40.

Verder bestaan, als herinnering aan den slag bij Waterloo, draagteekens, meestal als feestinsigne gedragen, beschreven door ZWIERZINA onder de nos. 47, 49, 50 en 51 en verschillende buitenlandsche penningen, waarop echter geen melding gemaakt wordt van het aandeel van ons leger in den slag.

177. Penning op de oprichting van het Waterloo-monument in 1824.

Voorzijde: Borstbeeld van Koning WILLEM I. naar rechts met omschrift: GUILMUS I. BELGARUM REX. Onder den hals: BRAEMT FECIT.

Keerzijde: De leeuw van Waterloo op den heuvel. Omschrift: MONUMENTUM WATERLOEUM. Onder den leeuw: ERECTUM — MDCCCXXIV. (het monument van Waterloo opgericht 1824.). Op het monument: XVIII JUNI — MDCCCXV. Opschrift onder den heuvel: VAN DER STRAETE DIR. VAN GEEL. SCULP. BRAEMT INC.

Zilver en brons, 50 m.M. DIRKS, no. 240.

178. Penning op het Waterloo-monument, 1824.

Voorzijde: Borstbeeld, rechts gewend, met omschrift: WILLEM I, KONING DER NEDERLANDEN. Onder den hals: BRAEMT F.

Keerzijde: De leeuw op zijn voetstuk op een heuvel. Daaronder: WATERLOO. Op het voetstuk: XVIII JUNI MDCCCXV. Zilver en brons, 27 m.M. DIRKS, no. 241.

179. Penning op het Waterloo-monument, 1824.

Voorzijde: Het monument in cirkelrand. Gegoten door COCQUEREL te Seraing.

Lood, eenzijdig, 27 m.M. DIRKS, no. 242.

180. Penning op het Waterloo-monument, 1824.

Voorzijde: Het monument op een heuvel. Omschrift: CHAMP DE BATAILLE DE WATERLOO.

Keerzijde: In een eikeloofkrans: SOUVENIR -- DE -- BELGIQUE, waaronder een gestyleerde bloem.

Geelkoper, verguld of verzilverd, met oog, groot 30 m.M. DIRKS, no. 243.

181. Penning op de tuchting van Algiers, 1816.

Voorzijde: Het rechtsgewende borstbeeld van den bevelhebber der Britsche vloot. Omschrift: ADMIRAL LORD EXMOUTH. Onder het borstbeeld: LOUIS. BR. F. (LOUIS BRENET Fecit) MUDIE. D.

Keerzijde: Neptunus een zeemonster met zijn drietand bedwingend. In de afsnede: ALGIERS AUGUST -- 1816. Rechts en links: GERARD. S. J. MUDIE D.

Zilver, brons, ijzer, uitgegeven door J. MUDIE, groot 40 m.M. DIRKS, no. 96.

Tot tuchting van de Algerijnsche zeeroovers is een gecombineerde Engelsch-Nederlandsche vloot uitgezeld onder Lord EXMOUTH en Baron v. D. CAPELLEN en heeft op 27 Augustus 1816 Algiers gebombardeerd. Een Nederlandsche penning op de tuchting van Algiers bestaat niet.

182. Verovering van Palembang, 1821.

Voorzijde: De links gewende buste van Koning WILLEM I. Omschrift: WILH: NASS: BELG: REX. LUXEMB: M: DUX: In den geknotten hals: MICHAUT.

Keerzijde: Een bijna naakt krijgsman in antieken Homerischen stijl en kleeding, met helm op het hoofd, een ovaal schild aan den linkerarm, een kort zwaard voor zijn lijf en met den opgeheven rechterarm een spies werpende. Zijn mantel fladdert achter hem, zijn linker-voet staat op den voorsteven van een antiek schip, steunend tegen de snebbe. Boven zijn hoofd vliegt de Victorie met een krans in de uitgestrekte rechterhand en een palmtak in de linkerhand. In de afsnede: AD PALEMBANG — D. XXIV JUN. MDCCCXXI — BRAEMT F. (bij Palembang den 24 Juni 1821.). Omschrift: HOSTIUM. MUNIMENTIS. EXPEGNATIS. SATRAPE. CAPTO. BELLO. CONFECTO. (De versterkingen der vijanden vermeesterd, de sultan gevangen genomen, de oorlog beëindigd.).

Goud, zilver, brons, ijzer, groot 42 m.M. DIRKS, no. 179.

Daartoe aangezet door RAFFLES, die na de teruggave der Koloniën aan Nederland, als luitenant-generaal van Benkoelen, Sumatra voor Engeland trachtte te behouden, haalde de Sultan van Palembang zijn Rijksgrooten over zich aan het Nederlandsch gezag te onttrekken. Een expeditie tegen hem in 1819 richtte niets uit. In 1821 ondernam Generaal-majoor DE KOCK een tweede expeditie, die op den 24 Juni bekroond werd door de verovering van het eiland Gombora en van Pladjoe. De Sultan werd naar Ternate verbannen.

**183. Penning op de Algemeene Wapening in
Noord-Nederland, 1830—1831.**

Voorzijde: Borstbeeld van Koning WILLEM I naar links, waaronder: VAN DER KELLEN F. Omschrift: WILLEM I. KONING DER NEDERLANDEN.

Keerzijde: Een jong krijgsman in antieke kleeding, met helm, schild en speer, giet een beker olie uit op een brandend altaar. Op het altaar: VOOR — VADERLAND — EN KONING. Op het schild: een pijlbundel, waaromheen: EENDRAGT MAAKT MAGT. Omschrift: MET GOD TROK ELK TEN STRIJDE. Rechts: VAN DER KELLEN F. In de afsnede: ALGEMEENE WAPENING — 1830 — 1831.

Zilver, brons, ijzer, groot 52 m.M. DIRKS, no. 441.

**184. Lint ter herdenking van den Tiendaagschen
Veldtocht, 1831.**

Driekleurig lint, waarin geweven met zwarte letters op oranje grond: LEUVEN — TWAALF — AUGUSTUS — 1831; BAUTERSSEN — TWAALF — AUGUSTUS — 1831; HASSELT — ACHT — AUGUSTUS — 1831.

**185. Lint ter herdenking van den Tiendaagschen
Veldtocht, 1831.**

Driekleurig lint, waarin geweven met zwarte letters op oranje grond: LEUVEN — TWALEF — AUGUSTUS — 1831 en: HASSELT — ACHT — AUGUSTUS — 1831.

Cat. van SYPESTEYN, p. 74, no. 24. Jaarverslag Kon. Penningkabinet 1912.

**186. Penning op de onthulling van het monument,
1830—1831 te Amsterdam, 1831—1856.**

Voorzijde: Buste van den Koning, rechts gewend, waaronder: S. C. ELION F. Omschrift: WILLEM III KONING DER NED. G.H.V.L.

Keerzijde: Het monument, van de voorzijde genomen, waarop men leest: boven: HULDE — AAN — NEDERLANDS — KRIJGSMAGT — DOOR — VORST EN VOLK. Onder: AAN — DEN VOLKSGEEST — VAN 1830-1831. Omschrift: IN TEGENWOORDIGHEID DES KONINGS ONTHULD DEN 27 AUGUSTUS 1856.

Zilver, brons, groot 75 m.M. DIRKS, no. 782.

Het monument is in den loop der jaren vervallen, zoodat het in 1914, van den Dam, waar het opgericht was, verwijderd is.

In 1854 is in den Parktuin te Amsterdam door Amstels Mannenkoor een feest, waaraan 200' zangers medewerkten, ter herinnering van den Tiendaagschen Veldtocht gehouden. De opbrengst strekte ten bate van het op te richten nationaal gedenkteken 1830—1831.

**187. Zwart gutha percha draagteeken Amstels
Mannenkoor, 1854.**

Bij bovenstaand feest in den Parktuin, droegen de zangers een zwart gutha-percha draagteeken, aan oranje lint.

Voorzijde: In een naar beneden gericht eiken- en lauwerkrans, die den rand van het draagteeken vormen, het metalen kruis, waaronder: 1831.

Keerzijde: In denzelfden rand, omschrift: TIEND^{SCHE} VELDTOGT. METALEN KRUIS. Opschrift: AMSTELS — MANNENKOOR — 14 AUGUSTUS — 1854.

Groot 50 bij 38 m.M. Historisch Museum, Amsterdam.

**188. Herdenkingspenning van de verdediging der
Citadel van Antwerpen, 1832—1857.**

Voorzijde: Omschrift: 25-JARIG — HERINNERINGSFEEST —
aan de — VERDEDIGING — van de — CITADEL — van — ANTWERPEN
— gevierd — TE — AMSTERDAM — OP 30 NOV: 1857.

Keerzijde: De plattegrond der citadel. Omschrift:
HOE DAN OOK, NIET ELK — ZIET CORINTHEN. Onder den
platten grond: ANTWERPENS BURG — NOV. 1832.

Koper, gegraveerd, groot 39 m.M. DIRKS, no. 796.

189. Penning op de teruggave van Venlo, 1839.

Voorzijde: Het wapen van Venlo, met ridders als
schildhouders. Omschrift: WILLEM I KONING DER NEDER-
LANDEN. In de afsnede: J. WIENER FEC.

Keerzijde: Opschrift: DEN XXII JUNY — MDCCCXXXIX —
WERD DE STAD VENLO — ONDER HET WETTIG GEZAG — AAN Z. M.
DEN KONING DER — NEDERLANDEN TERUGGEBRACHT. — DE XVIII AFD.
INF. — NAM DEZE STAD — IN BEZIT.

Zilver, brons, groot 27 m.M. DIRKS, no. 551.

**190. Penning op den staat van beleg te Maastricht van
October 1830 tot Juli 1839.**

Voorzijde: De stedemaagd van Maastricht, gezeten
op een rots, houdt in de rechterhand het wapenschild
der Nederlanden, in de linker de sleutels der stad. In
de afsnede: J. WIENER FEC.

Keerzijde: Onder het gekroonde wapen der stad:
MAASTRICHT, GETROUW GEBLEVEN — AAN DEN KONING DER NEDER-
LANDEN, — WERD DEN IV OCT. MDCCCXXX DOOR DEN — IN MAART
MDCCCXXXIX OVERLEDENEN — LT. GENERAAL OPPERBEVELHEBBER
BARON DIBBETS — IN STAAT VAN BELEG VERKLAARD. — EN DEN

1 JULY MDCCCXXXIX DOOR DEN LT. GENERAAL — OPPERBEVEL-
 HEBBER BARON VAN DER CAPELLEN, — UIT DIEN STAAT ONTHEVEN.
 — TERWIJL 'S KONINGS STAATS-RAAD — BUITENGEWOON COMMIS-
 SARIS — JONKHEER GERICKE VAN HERWYNEN — MET HET OPPERSTE
 — BURGERLIJK GEZAG — BEKLEED WAS.

Zilver, brons, groot 41 m.M. DIRKS, no. 552.

191. **Expeditie ter kust van Guinea, 1869—1870.**

Voorzijde: Tusschen twee saamgebonden lauwer-
 takken een antiek scheepsroer, zwaard en anker en
 sautoir. Omschrift: DE AMSTEL, DE VICE-ADMIRAAL KOOPMAN.

Keerzijde: Omschrift: HET WETTIG GEZAG HERSTELD
 1869-1870. In het veld: COMMENDA — GETUCHTIGD XI NOV. —
 ANOEMA-ATJIRM — VERBRAND IX DECEM. — KWASSIE-KROM —
 VEROVERD IX JAN.

Zilver, brons, 45 m.M. (door D. VAN DER KELLEN).
 ZWIERZINA, no. 155.

Bij tractaat van grensregeling tusschen Nederland en
 Engeland, gesloten 5 Maart 1867, kwamen enkele
 plaatsen ter kust van Guinea (Westkust van Afrika)
 aan Nederland. De bewoners waren hiermede niet
 tevreden en deden herhaaldelijk aanvallen op de
 schepelingen van onze oorlogsschepen. 26 Mei 1869
 geraakte een sloep van „De Amstel” in de branding bij
 de Abrobyrivier, waardoor zij omsloeg en enkelen der
 bemanning verdronken; een der officieren en vier
 matrozen kwamen aan land en werden door de bewoners
 van Anoema Atjirm gevangen genomen, terwijl een
 matroos, die vluchten wilde, gedood werd. Na betaling
 van een losgeld van f 12.000 werden de gevangenen
 losgelaten. De „Vice-Admiraal KOOPMAN”, uit Nederland

gezonden, met „De Amstel” en de bezetting van St. George d'Elmina, hebben daarop het wettig gezag hersteld, waarbij de op den penning beschreven feiten voorgevallen zijn. De losprijs voor de militairen ontvangen, werd echter niet terugbetaald. Bij overeenkomst van 25 Februari 1871, goedgekeurd bij de wet van 20 Januari 1872, St.bl. no. 6, zijn de bezittingen ter kust van Guinea aan Engeland overgedragen, tegen betaling van hoogstens 24.000 Pond Sterling.

192. Penning van Rotterdam op de ongeregeldheden in September en October 1889.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Rotterdam, waaronder, in een boog: 27 SEPTEMBER – 3 OCTOBER 1889.

Keerzijde: Een muurkroon, waarboven: HULDE – VAN – DE BURGERLIJ, en daaronder: AAN DE SCHUTTERIJ – VAN – ROTTERDAM. Onder staat: VAN KEMPEN ROTTERDAM.

Zilver, brons, groot 33 m.M. ZWIERZINA, no. 842.

Deze penning is door de Burgerij van Rotterdam aan de Schutterij aangeboden voor haar flink optreden tijdens de ongeregeldheden, die aldaar plaats hadden, tengevolge van de werkstaking der sjouwers en bootwerkers.

193. Gedenkpenning van de expeditie naar Lombok, 1894.

Voorzijde: De Nederlandsche Leeuw werpt den Balischen Panter ter aarde. Daarachter de Nederland-sche Maagd, met van gramschap verwrongen trekken, gereedstaande met haar zwaard een met een geweer gewapenden Baliër het hoofd te splijten, terwijl zij haar schild beschermend uitstrekt over een Sassaksch gezin (man, vrouw en kind).

Keerzijde: Tropee van wapens: helm, revolver, lans, geweer, sabel, doorvlochten met eike- en lauwertakken; daarboven in lichtstralen: 1894; daaronder: EXPEDITIE TEGEN DE BALIËRS OP - LOMBOK - LANDING TE AMPENAN 6 JULI - TRAKTAAT AUGUSTUS - OVERROMPELING 25/26 AUGUSTUS - MATARAM VEROVERD 29 SEPTEMBER - TJAKRA NEGARA 18 NOVEMBER. Daaronder: BEGEER UTRECHT.

Zilver, brons, groot 63 m.M. en 28 m.M. ZWIERZINA, nos. 1089 en 1090.

De oorspronkelijke bewoners van Lombok werden verdrukt door de Baliërs, waarom zij de hulp van het Nederlandsch-Indische Gouvernement reeds lang te voren hadden ingeroepen. Een expeditie werd uitgerust om hen te helpen, die 6 Juli 1894 te Ampenan landde. De Baliërs hielden zich alsof ze alle eischen, door ons gesteld, inwilligden, maar overvielen in den nacht van 25 op 26 Augustus de legerplaats van het zeer zorgeloze expeditieleger, waarbij Generaal VAN HAM en vele officieren sneuvelden. Een tweede expeditie onder Generaal SEGOV snelde den Generaal VETTER, bevelhebber van het restant der expeditie, te hulp, waarna Mataram en Tjakra-Negara genomen werden en de Radja van Lombok zich overgaf. Hiermede was het verzet gebroken.

194. Herinneringspenning van Amersfoort, 1903.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Amersfoort met twee leeuwen als schildhouders. Omschrift: TROUWE PLICHTSBETRACHTING. APRIL 1903.

Keerzijde: HULDE - VAN DE - AMERSFOORTSCHE - BURGERLIJ. Onder en boven een ster.

Zilver, groot 20 m.M.

Lint: rood-wit. Vervaardigd door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 395.

Een weigering van bij „De Nationale Federatie van Transportarbeiders” aangesloten bootwerkers te Amsterdam om met twee niet-aangeslotenen te werken, gaf in Januari 1903 aanleiding tot een werkstaking, die zich meer en meer uitbreidde, zelfs tot het Spoorwegpersoneel. De Regeering stelde maatregelen voor om de vrijheid van arbeid en het geregeld spoorwegverkeer te waarborgen. Om pressie op de Volksvertegenwoordiging uit te oefenen, werd toen in April 1903 de algemeene werkstaking geproclameerd. Dank zij de diensten van Leger en Politie werd de orde nergens ernstig verstoord en ondervond het spoorwegverkeer geen noemenswaardige onderbreking, waardoor de staking verliep. Het voorgestelde wetsontwerp werd met overgrootte meerderheid aangenomen. Op velerlei wijze werd hulde gebracht aan Leger en Politie. Zoo schonk de Amersfoortsche Burgerij aan Garnizoen en Politie een penning, die in Juni 1903 uitgereikt werd. Aan militairen, in uniform gekleed, is het verboden dezen te dragen.

Mobilisatie 1914—1918.

195. Het Mobilisatiekruis, 1924.

Vierarmig kruis, tusschen de armen bijeengebonden pijlenbundels.

Voorzijde: Op de armen van het kruis, links: AUGUSTUS, rechts: NOVEMBER; boven: 1914, onder: 1918.

Keerzijde: In het medaillon de woorden: MOBILISATIE — VREDE — EER.

Brons, groot 32 m.M., met oog en ring. Ontwerp: H. J. JANSEN v. GALEN.

Lint: Nassausch blauw, ter weerszijden begrensd door een smalle baan in de nationale kleuren. Vervaardigd bij CORN. L. J. BEGEER. *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* XII (1925), blz. 101.

Het kruis is ingesteld door het Nationaal Comité „Herdenking Mobilisatie 1914”.

Bij Legerorder van 26 November 1924 is officieel ter kennis gebracht, dat het H. M. de Koningin heeft behaagd, als blijk van waardeering van de diensten, door de krijgsmacht tijdens den gemobiliseerden toestand aan den lande bewezen, te bepalen, dat het herinneringskruis, ingesteld door het Nationaal Comité „Herdenking Mobilisatie 1914”, ook in uniform — zoowel in als buiten dienst — mag gedragen worden. Allen, die in de periode Augustus 1914—November 1918 eenigerlei militairen dienst bij de weermacht te land of ter zee, hier te lande of in de Overzeesche Gewesten hebben vervuld, zijn gerechtigd, het herinneringskruis te dragen. Het wordt na het onderscheidingsteeken voor langdurigen dienst, doch vòòr de buitenlandsche eereteekenen gedragen. Verkleinde reproducties van het kruis komen in den handel voor, groot 16 en 11 m.M. Het kruis zelf is niet van Regeeringswege verstrekt, doch moet door dengene, die het dragen wil, aangeschaft worden; kosten: Kruis met lint f 0,46, in gewoon doosje f 0,52, in luxe doosje f 0,56.

196. Het witte Mobilisatiekruis.

Vierarmig kruis, geheel als no. 195, alleen is het opschrift op de keerzijde vervangen door de woorden: MOBILISATIE — WAARDEERING.

Berlijnsch zilver, komt ook in zilver voor.

Lint: Wit, ter weerszijden begrensd door een smalle baan in de nationale kleuren. Vervaardigd bij CORN. L. J. BEGEER. *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* XVIII (1931), blz. 69.

Het kruis is ingesteld door den Nationalen Bond „Het Mobilisatiekruis”, vertegenwoordigende een belangrijk deel der gemobiliseerden, en is bestemd als een teeken van waardeering en dank voor hen, die zich tijdens de mobilisatie bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt ten behoeve van de gemobiliseerden, zoowel burgers als militairen. H. M. de Koningin heeft den laatsten ook toegestaan het kruis in uniform te dragen. Miniaturen zijn in den handel, in dezelfde afmetingen als van het Mobilisatiekruis geslagen. Het kruis wordt door den Bond niet gratis verstrekt. Prijs f 4.

197. Herinneringspenningen van de mobilisatie, 1914.

- A. Voorzijde: Huzaar in kleine tenue te paard, links gewend.
 Keerzijde: De Nederlandsche Maagd, in de rechterhand de nationale vlag, in de linker een ontbloot zwaard, rechts in het veld. Links, beneden in een cartouche: TER HERINNERING — AAN DE — MOBILISATIE — 1914. Liggende op de cartouche, achter een kussen, waarop een koninklijke kroon, de Nederlandsche Leeuw, brullend, met uitgestrekte linkerklauw. Zilver, wit metaal, groot 26 m.M., met oog en ring.
- B. Voorzijde: Artillerist in kleine tenue, staande naast een vuurmond, links gewend.
 Keerzijde: Als voren.

C. Voorzijde: Infanterist in veldtenue, geknield met geweer vaardig, rechts gewend.

Keerzijde: Als voren.

De voorzijden komen ook voor op penninkjes met als keerzijde: TER HERINNERING - AAN DE - MOBILISATIE 1914., als broche te dragen.

De keerzijde van no. 197 dient ook als broche, achterkant glad. Vervaardigd door J. A. A. GERRITSEN.

198. Penning op de trouw van het Leger, 1914—1915.

Voorzijde: Koningin WILHELMINA, naar links gewend, met uitgetrokken zwaard een grenspaal beschermend. Op den paal: 1914-1915. Rechts achter H. M. militairen, van wie een de Nederlandsche driekleur omhoog houdt. Links van de Vorstin zweert het leger trouw aan de vlag.

Keerzijde: Opschrift: VOOR - KONINGIN - EN - VADERLAND. Daaronder eiketak.

Door HUGUENIN in Le Locle vervaardigd.

Goud, zilver, brons, rechthoekig met afgeronde hoeken, groot 26 bij 31 m.M. Met oog en ring.

199. Penning op de requisities voor het Leger, 1914—1915.

Voorzijde: Vredesengel met saamgevouwen handen, waaruit de palmtak naar beneden hangt. Boven: GOD ZIJ MET ONS. Op velden aan weerszijden onder: 1914-1915.

Keerzijde: Rechts: boer, die, bij zijn ploeg staande, het uitgespannen paard, dat door een soldaat weggevoerd wordt, nastaart. Omschrift: MOBILISATIE.

Zilver en brons, groot 29 m.M. Door CORN. L. J. BEGEER.

200. Herinneringspenning aan de mobilisatie, 1914—1915.

Voorzijde: Versierde rand, waarbinnen de oranjeboom in den Hollandschen tuin, verdedigd door kanonnen. In de hoeken van den vierkanten penning wolken, waaruit bliksemschichten schieten. Omschrift: GOD ZIJ MET ONS.

Keerzijde: In versierden rand een cirkel, waarin: TER HERINNERING — AAN ONZE — MOBILISATIE — 1914-1915. Hieronder een sabel en een geweer, kruislings over elkaar. In den rechterhoek het gevest van den sabel, in den linker een pionierschop, boven een helm, onder een granaat.

Zilver, brons, groot 21 m.M., met oog en ring, vierkant.
Door CORN. L. J. BEGEER.

201. Penning op de mobilisatie, 1915.

Voorzijde: H. M. de Koningin naar P. PANDER.

Keerzijde: Vaandel, bataillonsvlag, geweren, revolvers, schijf en lauwertakken. Op de afsnede cartouche, waarin: GOD BEHOEDE — NEDERLAND.

Brons, 21 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1165.

202. Penning op de November-revolutie, 1918.

Voorzijde: Koninginnëkopje van PIER PANDER, naar links.

Keerzijde: Infanterist met geweer bij den voet. Omschrift: DEN VADERLANDT GHETROUWE BLIJF ICK TOT IN DEN DOOT. Op de afsnede: 16-19 NOV. — 1918.

Brons, modellé van D. SCHOLTUS, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1304.

203. Penning op de November-onlusten, 1918.

Voorzijde: Burger met geweer bij den voet en patroonkoppel om. Omschrift: TER VERDEDIGING DER VOLKSVRIJHEID. Op de afsnede: NOVEMBER 1918.

Keerzijde: Boven, omschrift: BURGERWACHT. Daaronder met eikenslingers omgeven gedenktafel, waarop, onder een bundel van pijlen: GEMEENTE - AAN.

Zilver, brons, modellé van J. C. WIENECKE, groot 60 en 29 m.M. BEGEER, *Penningen*, nos. 1305—1306.

Toen in November 1918 de revolutie, ontstaan in het Duitsche Rijk, ook naar ons land dreigde over te slaan, snelden vele gedemobiliseerde soldaten en burgers naar Den Haag, om zich ter beschikking van de Regeering te stellen. Op de trouw van het Leger en de Burgerij zijn bovenbeschreven penningen geslagen. De laatste is door verschillende gemeenten aan haar vrijwilligers uitgereikt.

VI. *Penningen betrekking hebbende op Militaire Instellingen.*

204. Vijftigjarig bestaan der Koninklijke Militaire Academie, 1878.

Voorzijde: Minerva, rechts onder een poort gezeten, met speer en schild, strekt haar linkerhand zegenend uit naar een voor haar staanden naakten knaap, die een zwaard houdt en door Mars weggeleid wordt. Daaronder: R. W. KLEYN. DEL. B. VAN BOXTEL F. In de afsnede: QUOS PROBO ILLUSTRATA. (Verhef hen, die ik goedkeur.) Omschrift: CONSPICUUM SPARGIT IN URBE JUBAR - * 1828-1878 * . (Zij spreidt een heerlijken glans en gouden regen over de stad.)

Keerzijde: Tusschen twee saamgestrikte lauwer-takken, onder het gekroonde wapen van Breda: S.P.Q.B. 50 JARIG BESTAAN - DER - KONINKLIJKE MILITAIRE - AKADEMIE - TE - BREDA - 24 SEPT. 1878.

Brons, groot 63 m.M. ZWIERZINA, no. 453.

Door een Hoofd-Commissie, te Breda ingesteld tot het vieren van het vijftigjarig jubileum der K.M.A., is als een blijvend aandenken deze penning in goud aangeboden, namens Breda's Burgerij, aan de Academie. In Augustus 1899 is dit unieke exemplaar uit de receptie-zaal der K.M.A. gestolen, zoodat alleen nog bronzen exemplaren bestaan.

205. Vijftigjarig bestaan der Koninklijke Militaire Academie, 1878.

Voorzijde: In het veld: HULDE AAN DE FEESTCOMMISSIE - DE REUNISTEN - AAN . . . Omschrift: AKADEMIE FEESTEN TE BREDA 1828-1878.

Keerzijde: Het gekroonde Nederlandsche wapen met twee leeuwen als schildhouders, waaronder op een lint: JE MAINTIENDRAI.

Brons, groot 40 m.M. (7 exemplaren in zilver). ZWIERZINA, no. 454.

Sedert 1813 werden de officieren opgeleid aan de Artillerie- en Genieschool te Delft, verder bij den troep. Ook de Marine vanaf 1816 en de Koloniën vanaf 1819 deden daar hun officieren vormen, tot bij K.B. van 29 Mei 1826, no. 27, tot oprichting der Koninklijke Militaire Academie werd besloten. Ze werd gevestigd in het oude kasteel van Breda. 24 November 1828 had de feestelijke inwijding plaats. Tijdens de mobilisatie

van 1830—1836 is de Academie gesloten geweest, daarna zijn de lessen weer op den ouden voet hervat. Van 1851—1857 zijn er ook zeeofficieren opgeleid, de instelling heette toen Koninklijke Academie voor de Land- en Zeemacht. Gedurende de mobilisatie van 1914—1918 zijn de lessen ook korten tijd gestaakt geweest.

206. Tweehonderjarig bestaan der Artillerie-inrichtingen te Delft, 1879.

Voorzijde: Het gebouw van 's Rijks-Artillerie-inrichtingen in vogelvlucht. Omschrift: AFFUITMAKERIJ - CONSTRUCTIEWERKPLAATSEN * 1679-1879 *.

Keerzijde: In een krans van eike- en lauwertakken, boven twee kanonnen: DELFT - 22 NOVEMBER - 1879. Omschrift op matten rand: 200 JARIG BESTAAN VAN 'S RIJKS ARTILLERIE INRICHTINGEN.

Voorzijde door J. P., keerzijde door J. P. M. Menger. Zilver en brons, 45 m.M. ZWIERZINA, no. 507.

207. Vijftigjarig bestaan der Normaal-Schietschool te 's-Gravenhage. Herinneringspenning, 1905.

Voorzijde: Het gekroonde Nederlandsche wapen met schildhouders en spreukband. Omschrift: NORMAAL-SCHIETSCHOOL * 1855 - 19 FEBRUARI - 1905 *.

Keerzijde: Links gewend hoofd van H. M. de Koningin naar PIER PANDER. Omschrift: WILHELMINA KONINGIN DER NEDERLANDEN.

Brons, 25 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 542.

**208. Vijftigjarig bestaan der Normaal-Schietschool
te 's-Gravenhage. Prijspenning, 1905.**

Voorzijde: Als boven.

Keerzijde: Op een groote, sierlijk omljnde afsnede rusten samengestrikte palm- en lauwertakken, een glad veld omgevende.

Brons, met oog en ring, 35 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 543.

De Normaal-Schietschool is opgericht bij K.B. van 19 Februari 1855, met het doel:

1°. Officieren en onderofficieren van de Landmacht, het O. I. Leger en Korps Mariniers op te leiden tot vuurleiders, onderwijzers in het schieten, in het bepalen van afstanden en hen te vormen tot goed schutter.

2°. Officieren en onderofficieren op te leiden tot onderwijzers in gymnastiek, schermen en zwemmen.

3°. Door het personeel proeven te doen nemen en adviezen te doen geven of voorstellen te doen, betrekking hebbende op:

- a. draagbare wapenen;
- b. schietoefeningen;
- c. gymnastiek, schermen, zwemmen.

De prijspenning diende om uitgereikt te worden aan de winnaars van de wedstrijden, gehouden op 17 Februari 1905 te Waalsdorp, met verschillende handvuurwapens, tijdens het bestaan der Schietschool hier te lande in gebruik geweest, en voor de personeele wedstrijden voor reunisten en personeel, tevens voor de Korps-gymnastiekwedstrijden op 18 Februari d.a.v.

209. Penning van het Nederlandsch Legermuseum, 1926.

Voorzijde: Naar links gewend borstbeeld van 'H. M. de Koningin (naar P. PANDER). Omschrift: WILHELMINA KONINGIN.

Keerzijde: Gestyleerde lauwer- en eikenkrans, waarin het opschrift: HERINNERING - AAN HET - NEDERLANDSCH - LEGERMUSEUM.

Brons, groot 33 m.M. Door BEGEER.

VII. *Herinnerings- en Prijspenningen van Regimenten, Korpsen, andere Militaire onderdeelen en Vereenigingen.*

A. Leger.

210. Prijspenning van het 3e Regiment Vesting-Artillerie te Gorinchem, 1892.

Voorzijde: Fraai schild met het Nederlandsche wapen in medaillon, rustende op twee kanonnen en twee geweren, gedekt door een Artillerie-schako, omringd door eikeloof en twee sabels. Daaronder: BEGEER. Omschrift: 3E REGIMENT VESTING-ARTILLERIE.

Keerzijde: Glad veld, omgeven door een lauwerkrans.

Brons, groot 41 m.M. ZWIERZINA, no. 1022.

211. Eeuwfeest der Rijdende Artillerie te Arnhem, 1893.

Voorzijde: Batterij Rijdende Artillerie in galop, op den voorgrond een officier, die zijn paard inhoudt en met opgeheven sabel „Batterij halt” commandeert. Rechts terzijde: BEGEER. Alles in parelrand.

Keerzijde: Twee gekruiste kanonnen, waarop een, door een lauwerkrans omgeven, gekroonde W, daarboven een Koninklijke kroon, onder 1793-1893. Omschrift:

Binnen een parelrand: HERINNERING AAN HET EEUWFEEST DER 1E OPRICHTING VAN RIJDENDE ARTILLERIE HIER TE LANDE. Gemodelleerd door G. HAAS. Ontwerp van J. HOYNCK V. PAPENDRECHT.

Kanonbrons, 59 m.M. ZWIERZINA, no. 1039.

Door een oud-officier der Rijdende Artillerie, den kolonel Jhr. D. M. C. HOOFT, is de geheele oplaag van dezen penning aangeboden aan de officieren van het Korps. In totaal zijn 203 exemplaren door hen uitgereikt en wel aan: H.H. M.M. de Koningin en Koningin-Moeder, de Groot-Hertogin van Saksen en de Prinses Von Wied, den Minister van Oorlog, alle officieren en oud-officieren van het Korps, de bij het Korps op dato gedetacheerde officieren, de onderofficieren en oud-onderofficieren van het Korps, zoomede aan eenige oud-kanonniërs, de gasten aan het collation, de officieren van de kanongieterij, Baron VAN VERSCHUER te 's-Gravenhage, den Deenschen luit.-kolonel HARHOFF, het hoofd der firma BEGEER, de bibliotheken van alle Korpsen van het Leger, het Koninklijk Penningkabinet, de gemeentearchieven van Arnhem en Amersfoort.

De Rijdende Artillerie is, op voorstel van Prins WILLEM V, opgericht bij besluit der Staten-Generaal d.d. 21 Februari 1793, ter sterkte van twee brigades, elk van twee compagnieën, tot het bedienen van acht vuurmonden. In de veldtochten der Bataafsche Republiek, in Spanje tijdens het Koninkrijk Holland, in Duitschland, bij Waterloo, tijdens de onlusten in Brussel van 1830, den Tiendaagschen Veldtocht, heeft het Korps steeds uitgeblonken en is nog een der keurkorpsen van ons Leger.

**212. Penning voor de Onderofficieren der Rijdende
Artillerie, 1924.**

Voorzijde: Binnen een parelrand gekruiste kanonnen, waarboven een Koninklijke kroon.

Keerzijde: In het veld: AAN — HET KORPS — ONDEROFFICIEREN — DER — RIJD: ARTILLERIE — VAN — EEN OUDRIJDER — ALS WAARDEERING VAN — HUNNEN KRACHTIGEN STEUN — TOT HET HOOGHOUDEN — VAN DEN GOEDEN NAAM — VAN ONS GELIEFD WAPEN — DEC. — 1924., binnen parelrand.

Gegraveerde stempels van D. SCHOLTUS.

Brons, groot 50 m.M.

Deze penning is door den Majoor der Artillerie b.d. A. M. A. VAN DEN WALL. BAKE geschonken aan de bij het Korps aanwezige onderofficieren, naar aanleiding van de zeer bijzondere praestaties van het Korps bij de najaarsoefeningen in 1924.

De stempels worden bewaard in het Historisch museum van het Korps en zijn vervaardigd bij de Kon. BEGEER.

**213. Prijspenning van den Wachtmeester der Rijdende
Artillerie J. C. H. JENCK, 6 December 1847.**

Voorzijde: In het veld twee kruiselings geplaatste sabels en: *Als prijs — d'honneur — 6 Decem. 1847 — behaald — onder 82 Meesters.*

Keerzijde: *Aan — den Wachtmeester — der — Ryd Artillerie — J. C. H. Jenck.*

Zilver, gegraveerd, 28 m.M. Met oog en ring. Kon. Penningkabinet. DIRKS, no. 665.

**214. Penning van de 4e Afdeeling van het 3e Regiment
Veld-Artillerie, 1915.**

Voorzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans,
omschrift: 1914 - 4 SEPT. 1915 - 22-9-1915. In het veld:
IV. 3 R.V.A.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1148.

**215. Penning van de Tweede Lichte Houwitser-Afdeeling,
1922.**

Voorzijde: Koninginnekopje van PIER PANDER naar
links. Omschrift: WILHELMINA KONINGIN.

Keerzijde: In een gestyleerden eikenkrans: IIE LT.
H.W. AFD. - 25 JAN. 1917 - 15 JUNI 1922.

Brons, met oog en ring, groot 25 m.M. Door BEGEER.

216. Zeventigjarig bestaan der Grenadiers en Jagers, 1899.

Voorzijde: In lauwerkrans, onder een vijfpuntige ster:
HERINNERING - AAN HET - 70 JARIG - BESTAAN. Daaronder:
B. U. (BEGEER Utrecht).

Keerzijde: Omschrift: REGIMENT GRENADIERS EN JAGERS.
Opschrift: 1829 - 7 JULI - 1899.

Brons, met oog en ring, 28 m.M. Door BEGEER.
ZWIERZINA (1898—1908), no. 41.

Van Regeeringswege uitgereikt aan alle tot het
Regiment behorende officieren en minderen.

217. Prijspenning ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan der Grenadiers en Jagers, 1899.

Voorzijde: Vrouwenfiguur, leunende tegen een schild.

Keerzijde: Omschrift: REGIMENT GRENADIERS EN JAGERS * 1829 7 JULI 1899 * . Opschrift: WEDSTRIJD - BEHAALD DOOR:.

Brons, 41 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 42.

218. Vijf en zeventigjarig bestaan van het Regiment Grenadiers en Jagers, 1904.

Voorzijde: Hoorn, waarin een vlammeende granaat.

Omschrift: 75-JARIG BESTAAN VAN HET REGIMENT GRENADIERS EN JAGERS * 1829 - 1904 * .

- A. Keerzijde: Naar rechts gewende, op een knie liggende, vrouw, met beide handen steunende op een geweer, voor haar een schijf, waaromheen een lauwertak. In de afsnede: GEVECHTSCHIETEN, waaronder: 1E, 2E, 3E, OF 4E PRIJS.
- B. Keerzijde: Een zevental voetballers, daarboven gegraveerd: EENIGE PRIJS.
- C. Keerzijde: Zittende vrouwenfiguur, kniestuk met palmtak en schild, waarop gegraveerd: VUISTBAL - WEDSTRIJD. Op de afsnede: EENIGE PRIJS.
- D. Keerzijde: Vrouw met palmtak, leunende tegen een cartouche, waarop gegraveerd: SNELHEIDS - WEDSTRIJD - EENIGE PRIJS.

Brons, groot 46 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), nos. 483—486.

A. is uitgereikt aan alle manschappen van de vier

prijswinnende compagnieën van het feestvierende Regiment in het gevechtschieten op de vlakte van Waalsdorp.

De prijzen voor de compagnieën bestonden in vier omlijste portretten van H. M. de Koningin, met eigenhandige onderteekening.

Bij het honderdjarig jubileum van de Brigade Grenadiers en Jagers is geen penning geslagen, slechts een zilveren draagteeken, voorstellende een vlamme granaat in een hoorn, groot 12 bij 11 m.M.

Na de ontbinding van de Regimenten Zwitsers zijn door Koning WILLEM I, den 7 Juli 1829 (K.B. no. 104), opgericht een Afdeeling Grenadiers en twee Jagerbataillons, die als Gardekorps in de residentiën garnizoenen zouden houden. Bij de onlusten te Brussel in 1830 en den Tiendaagschen Veldtocht in 1831 heeft het keurkorps zich met roem overladen.

Bij K.B. van 15 October 1843, no. 4, werden de Grenadiers en Jagers vereenigd tot één Regiment, op 31 Maart 1913 werd een Brigade Grenadiers en Jagers gevormd, bestaande uit een Regiment van elk der beide onderdeelen.

219. Prijsschieten der Grenadiers en Jagers, 1907.

Voorzijde: Schietschijf, vaandels, geweren en revolvers boven een cartouche.

Keerzijde: Opschrift in lauwer- en eikenkrans: REG^T GRE^{NAD}S EN JAGERS - 1^E BAT^N 4^E COMP^B - PRIJS - SCHIETEN - AUGUSTUS 1907.

Brons, groot 21 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 795.

**220. Voordemonstratie in lichaamsoefeningen bij de
Brigade Grenadiers en Jagers, 1916.**

Voorzijde: Koninginnekopje naar PIER PANDER.

Keerzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans op-
en omschrift: VÓORDEMONSTRATIE - IN LICHAAMSOEFF. -
BRIGADE - GR. EN J. - 23: 8: '16 - ^E PRIJS.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1201.

**221. Vijf en twintigjarig bestaan der Kon. Mil. Kapel
van het Regiment Grenadiers en Jagers, 1901.**

Voorzijde: In geslagen lauwerkrans gegraveerd een
lier, daaronder: 1876 - 3 AUG. - 1901.

Keerzijde: Gegraveerd de ooievaar uit het wapen van
's-Gravenhage, naam en datum van indiensttreding van
den stafmuzikant.

Zilver, groot 50 m.M. Door VAN KEMPEN. ZWIERZINA
(1898—1908), no. 228.

Op 8 Augustus 1876 verleende Koning WILLEM III het
praedicaat „Koninklijke” aan de Militaire Kapel der
Grenadiers en Jagers. De burgerij van Den Haag bood
bij de 25-jarige herdenking hiervan, aan acht leden der
Kapel, die als zoodanig onder DUNKLER waren opgenomen,
bovenbeschreven penning aan.

De penning, aangeboden bij het 50-jarig jubileum, is
beschreven onder no. 118.

**222. Prijschieten van het 2e Regiment Infanterie
's-Bosch, Venlo, Roermond, Maastricht, 1908.**

Voorzijde: Gekroond blank wapen met twee leeuwen
als schildhouders, daaronder op cartouche: 1908 -
SCHIETWEDSTRIJD - ^E BATON 2 R.I. - BATALJONSPRIJS.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 26 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 869.

**223. Penning op den Oudejaarsavond van de 3e Compagnie
1e Bataillon 16e Regiment Infanterie, 1915.**

Voorzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans om- en opschrift: OUDEJAARSAVOND — 1915. 3. I. 16 R.I.

Keerzijde: Glad veld, omgeven door gelijken krans.
Brons, groot 21 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1157.

**224. Penning op het Kerstfeest der 2e Compagnie
1e Bataillon 16e Regiment Infanterie, 1916.**

Voorzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans om- en opschrift: KERSTFEEST — 1916 — 2. I. 16 R.I.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 21 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1207.

Deze penning komt ook voor, met als voorzijde: Tropee van vaandels en geweren, schijf en lauwertakken.
In de afsnede: GOD BEHOEDE — NEDERLAND.

Brons, groot 21 m.M., met oog en ring. BEGEER, *Penningen*, no. 1165.

**225. Afstandsmarsch van Eindhoven over 's-Hertogenbosch
naar Tilburg van de 5e Infanterie-Brigade, 1915.**

Voorzijde: In lauwer- en eikenkrans, omschrift: EINDHOVEN — 'S BOSCH — TILBURG. Opschrift: 105 — K.M.

Keerzijde: Tusschen palm- en lauwertak: v. I. B.
Afsnede blanco.

Brons, groot 21 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1158.

**226. Herinneringspenning der Officiëren van het
Wielrijdersdepot te Gouda, 1918.**

Voorzijde: Het stadhuis te Gouda met omschrift:
AAN H.H. OFFICIËREN VAN HET WIELRIJDEURSDEPÔT.

Keerzijde: Het gekroonde wapen van Gouda met
schildhouders, rustend op cartouche met opschrift:
TER HERINNERING — AAN — MOBILISATIE — 1914-1918. Terzijden
lauwertakken.

Gegraveerde stempels door D. SCHOLTUS.

Brons, groot 41 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1314.

**227. Herinneringspenning der Escadrons Wielrijders van
de Cavalerie-Brigade, 1914—1918.**

Voorzijde: Huzaar-wielrijder met kwartiermuts, op
rijwiel naar links. Op den achtergrond links twee
huzaren te paard, landschap met boomen, molen en
kerktoren. Omschrift: ESCADRONS WIELRIJDEURS DER CAVALERIE
BRIGADE. Onder het rijwiel het Nederlandsche wapen met
leeuwen als schildhouders. Aan weerszijden in lauwer-
takken: links: 1914, rechts: 1918.

Keerzijde: In gestyleerden, dubbel gebonden, eiken-
krans een glad veld.

Zilver, brons, met oog en ring, groot 46 m.M. Door
CORN. L. J. BEGEER.

In zilver o.a. aangeboden aan den oud-commandant
der Cavalerie-brigade, met opschrift: AANGEBODEN — AAN —
GENERAAL MAJOR — W. H. PIEPERS — COM. DER CAV. BRIGADE —
8 AUG. 1914-16 MAART 1918.

De Escadrons Wielrijders zijn in 1914 samengesteld
uit huzaren, voor wie geen paarden beschikbaar waren,
en zijn bij de demobilisatie weer opgeheven. *

228. Penningen van het 2e Regiment Huzaren.

a. Regimentspenning, 1920.

Voorzijde: St. GEORGE te paard naar rechts, den draak doodende. Omschrift: 2E REGIMENT HUZAREN.

Keerzijde: Het Nederlandsche wapen met leeuwen als schildhouders en bandspreuk: JE MAINTIENDRAI. Daaronder cartouche. Om wapen en cartouche een lauwerkranz.

Brons, met oog en ring, groot 46 m.M. Door CORN. L. J. BEGEER.

229. Penningen van het 2e Regiment Huzaren.

b. Escadronspenning, 1920.

Voorzijde: Als boven, doch met omschrift: 4E ESCADRON 2E REGIMENT HUZAREN. BREDA.

Keerzijde: Als boven.

Deze penningen werden door het Regiment verstrekt als prijspenning, ook als gedachtenispenning. In mijn verzameling b.v. luidt het opschrift op de cartouche van den regimentspenning: AAN DEN - RITM. ADJ: L. ROELFSEMA - IN DANKBARE HERINNERING - VOOR ALLE DIENSTEN A/H REG. BEWEZEN - DE OFFICIEREN V/H - 2E HALF REGIMENT - HUZAREN.

Voordat deze penningen bestonden, werden door de officieren van het Regiment wel gegraveerde medailles uitgereikt, b.v. aan den Burgemeester van Sint-Oedenrode, voor zijn diensten aan het Regiment bewezen, tijdens de kantonneering aldaar gedurende de mobilisatie.

230. Medaille voor den Burgemeester van Sint-Oedenrode, 1916—1919.

Voorzijde: Rechts een vrouwenfiguur, in antieke kleeding een trap afdalende; in de linkerhand een palm-

tak, in de uitgestrekte rechter één krans houdende boven twee naast elkaar geplaatste wapenschilden; tusschen en boven deze een versiering van lauwertakken. Links: het wapen van de familie VAN RIJCKEVORSEL VAN KESSEL, rechts: dat van Sint-Oedenrode. Naast de vrouw: B. U. (BEGEER Utrecht).

Keerzijde: In een gestyleerden lauwer- en eikenkrans het opschrift: AANGEBODEN — AAN — JHR. H. L. J. M. V. RIJCKEVORSEL V. KESSEL — BURGEMEESTER VAN — ST. OEDENRODE — DOOR DE OFFICIEREN VAN — HET 2E REGIMENT HUZAREN — 28 JUNI 1918 — 20 JANUARI 1919. Onder den krans: B. U.

De wapens en versiering op de voorzijde en het opschrift op de keerzijde gegraveerd.

Zilver, groot 47 m.M.

231. Herinneringspenning voor de winners van den Amerika-beker, 1912.

Voorzijde: Beker met het opschrift: THE AMERICA-CUP op voetstuk. In de afsnede: DEN WINNERS VAN DEN AMERICA BEKER.

Keerzijde: Tusschen saamgestrikte palm- en lauwertakken: TER HERINNERING — AAN DE — SCHITTERENDE — OVERWINNINGEN — IN NEW YORK EN CHICAGO OF: TER HERINNERING — AAN HUNNE — SCHITTERENDE — OVERWINNING — IN — NEW-YORK., waaronder naam, rang en wapen van den winner, alsmede het jaartal, b.v.: H. W. C. E. MATHON — 1E LUIT. — DER — HUZAREN — 1910 EN 1912.

Modellé van B. A. WILLEKES.

Verguld zilver, groot 59 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1073.

In de jaren 1910, 1911 en 1912 hebben Nederlandsche

ruiters deelgenomen aan de Hippische feesten te Chicago en New-York. Zoowel in 1911, als in 1912, behaalden zij den eersten prijs op het springconcours te New-York (1911 de Heeren VAN VOORST TOT VOORST, LABOUCHÈRE en TRAPMAN; 1912 de Heeren v. GELICUM, COBLIJN, LABOUCHÈRE en MATHON), waardoor de wisselbeker „The America Cup” definitief voor Nederland gewonnen werd. Namens de officieren der Cavalerie is hun in 1912 de beschreven penning aangeboden, waarop voor de leden van de equipe van 1910 (de Heeren v. GELICUM, MATHON en COBLIJN), die voor den penning in aanmerking kwamen, ook dit jaar is vermeld. Vandaar verschillende stempels voor de keerzijde.

232. Prijspenning der Koninklijke Militaire Academie te Breda, 1909.

Voorzijde: De toegangspoort tot de Academie, met omschrift: KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE.

Keerzijde: Glad veld, waarin beneden een op lauwer-takken rustend gekroond schild, met het monogram: M. A. Modellé J. J. VAN GOOR.

Brons, groot 47, 29, 21½ m.M. BEGEER, *Penningen*, nos. 883—885.

233. Herinneringspenning Koninklijke Militaire Academie, 1909.

De voorzijde van bovenbeschreven penning is als keerzijde gebruikt voor den penning, geslagen ter gelegenheid van de Vergadering van het Kon. Ned. Genootschap voor Munt- en Penningkunde, gehouden te Breda op 13 Juli 1909, waaraan een bezoek aan de

K.M.A. verbonden was. Als voorzijde is het Genootschapszegel gekozen.

Brons, 29 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 854.

234. Penning van Fort Honswijk, 1915.

Voorzijde: Omschrift: HET VADERLANDT GHETROUWE ZIJN WIJ TOT IN DEN DOET. In het veld, onder twee gekruiste kanonnen en twee geweren, het opschrift: WIJ HANDHAVEN — BEZETTING — FORT HONSWIJK.

Keerzijde: Omschrift: N. H. WATERLINIE — STAAT VAN OORLOG. In het veld: TER HERINNERING — AAN HET EERSTE — BEZETTINGSJAAR — 1914 $\frac{2}{8}$ 1915.

Brons, groot 27 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1145.

235. Penning van Fort Loevesteyn, 1915.

Voorzijde: Het slot Loevesteyn van voren gezien; omschrift: SLOT LOEVESTEYN.

Keerzijde: Boven: afbeelding van de boekenkist, waarin HUGO DE GROOT van Loevesteyn gevlucht is, omgeven door lauwertakken. Daaronder: TER HERINNERING — AAN DE — MOBILISATIE — 1914-1915 — FORT LOEVESTEYN. Daaronder vlammeende granaat, omgeven door twee sabels en twee gekruiste geweren.

Brons, met oog en ring, groot 30 m.M. Door CORN. L. J. BEGEER.

Wedstrijdpenningen.

236. Prijspenning voor den wedstrijd voor geweermakers, 1869.

Voorzijde: 's Konings rechtsgewend borstbeeld, daaronder: V. D. K. (VAN DER KELLEN). Omschrift op matten rand: WILLEM III KONING DER NEDERLANDEN.

Keerzijde: Twee buksen en sautoir op een lauwerkrans, op het bovineinde van den krans onder een koninklijke kroon, een schild met het jaartal: 1869. Omschrift, onderlangs: WEDSTRIJD VOOR GEWEERMAKERS.

Brons, groot 45 m.M. ZWIERZINA, no. 151.

237. Prijspenning van de Nationale Militaire Wedstrijden te Breda, 1907.

Voorzijde: Grieksche athleet, links gaande, van achteren gezien, aan den linkerarm een worsteling, op de linkerhand een Nike met palmtak en lauwerkrans houdende, in de achterwaarts afhangende rechterhand een palmtak. Omschrift: NAT. MIL. WEDSTRIJDEN. BREDA 1907. In de afsnede: BEGEER.

Keerzijde: Krans. Modellé L. JÜNGER.

Brons, groot 28 m.M. ZWIERZINA (1898—1908), no. 817.

238. Prijspenning van den Militairen Voetbal-wedstrijd Nederland—België, 1910.

Voorzijde: Vrouw, houdend in de rechterhand een schild met het wapen van den Nederlandschen Voetbalbond, in de linker een lauwertak, rechtsgewend gezeten op een balustrade; op den achtergrond voetbalwedstrijd. In de afsnede: NED. VOETBALBOND.

Keerzijde: Opschrift: MILITAIRES — NEDERLAND-BELGIE — WEDSTRIJD — 16 MEI 1910.

Brons, groot 35 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 913.

239. Prijspenning van den Militairen Voetbal-wedstrijd Nederland—België, 1913.

Voorzijde: Als boven.

Keerzijde: Opschrift: WEDSTRIJD MILITAIRES — NEDERLAND-BELGIE — 1913.

Brons, groot 35 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1079.

240. Prijspenning van de Mobilisatie Voetbalclub in de Stelling Den Helder, 1915.

Voorzijde: Voorstelling van een voetbalwedstrijd.

Keerzijde: Opschrift: M. V. C. — ST. HELDER — E PRIJS 1915. Daaronder glad, gekroond wapenschildje op lauwertakjes rustend.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1160.

241. Prijspenning voor Athletiek, Stelling Den Helder, 1915.

Voorzijde: Athleet door L. JÜNGER.

Keerzijde: Als boven, doch met opschrift: E PRIJS — DEN HELDER — 1915.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1161.

242. Prijspenning van de Militaire Sportfeesten Stelling Den Helder, 1916.

Voorzijde: Grieksch athleet met Nike en palmtak, gemodelleerd door L. JÜNGER. Omschrift: MILIT. SPORTFEESTEN STELLING VAN DEN HELDER 1916.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1216.

243. Prijspenning van de Militaire Competitie Mobilisatie 1916 Den Helder.

Voorzijde: Athleet door JÜNGER.

Keerzijde: Omschrift: MILITAIRE COMPETITIE MOBILISATIE 1916. Opschrift: DEN HELDER.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1217.

**244. Prijспенning van de Militaire Gymnastiek-school,
1914.**

Voorzijde: Voorstelling van schermers.

Keerzijde: Omschrift: HERINNERING SCHERMFEEST. Opschrift: M. G. S. - 26-6-14.

Brons, groot 35 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1099.

**245. Prijспенning van de Militaire wedstrijden in de
Legerplaats bij Zeist, 1915.**

Voorzijde: Voetbalwedstrijd.

Keerzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans, omschrift: MILITAIRE WEDSTRIJDEN LEGERPLAATS BIJ ZEIST. In het veld: 30 APRIL - 1915 - E PRIJS.

Brons, groot 32.5 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1139.

Komt ook voor met een krans als voorzijde. BEGEER, *Penningen*, no. 1140.

**246. Prijспенning van het Militair Sportfeest van den
Volksbond, 26 September 1915.**

Voorzijde: Rechts een vrouwenfiguur, een trap afdalend, in de linkerhand een palmtak, in de uitgestrekte rechter een lauwerkrans; langs den linkerkant: MILITAIR - SPORTFEEST - VAN DEN VOLKS Bond - 26 SEPT. - 1915.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1152.

**247. Penning van de Nationale Militaire Zwemdemonstratie
te Rotterdam, 1915.**

Voorzijde: Voorstelling van een zwembassin.

Keerzijde: Omschrift: NAT. MILITAIRE ZWEMDEMONSTRATIE. Opschrift: ROTTERDAM - 3-11-15.

Brons, groot 21 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1156.

**248. Prijspenning van de Militaire Competitie
Mobilisatie 1914.**

Voorzijde: Vrouwenfiguur, houdend in de rechterhand een schild met het wapen van den Nederlandschen Voetbalbond, in de linker een lauwertak, rechts gewend gezeten op een balustrade, op den achtergrond voetbalwedstrijd. In de afsnede: NED. VOETBALBOND.

Keerzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans, omschrift: MILITAIRE COMPETITIE MOBILISATIE 1914.

Brons, groot 28 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1184.

**249. Prijspenning van de Demonstratie in lichaams-
oefeningen van het Leger, 1916.**

Voorzijde: Links gewende Marskop.

Keerzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans, omschrift: DEMONSTRATIE IN LICHAAMSOEFENINGEN. Opschrift: 7-8-9 SEPT 1916 - TE 'S GRAVENHAGE - E PRIJS.

Brons, groot 28 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1202.

**250. Prijspenning van de Voordemonstratie in lichaams-
oefeningen van het Leger, 1917.**

Voorzijde: Koninginnekopje naar P. PANDER.

Keerzijde: Omschrift: VOORDEMONSTRATIE. Opschrift: E PRIJS - 3E. R. 17-7-17.

Brons, groot 21 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1242.

**251. Prijspenning van de Demonstratie in lichaams-
oefeningen voor het Leger, 1917.**

Voorzijde: Marskop.

Keerzijde: Omschrift: DEMONSTRATIE IN LICHAAMSOEFENINGEN.

NINGEN. Opschrift: 8-11 - AUGUSTUS - 1917 - HERINNERINGS -
MEDAILLE.

Brons, groot 29 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1256.

252. Prijspenning van de Demonstratie in lichaams-
oefeningen voor het Leger, 1918.

Voorzijde: Marskop.

Keerzijde: Omschrift: DEMONSTRATIE IN LICHAAMSOEFENINGEN. Opschrift: 4-7 - SEPTEMBER - 1918 - E PRIJS., in gestyleerden lauwer- en eikenkrans.

Brons, groot 29 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1297.

253. Prijspenning van de Demonstratie in lichaams-
oefeningen van Rijksgroepen, 1921.

Voorzijde: Turners in een gymnastieklokaal.

Keerzijde: Gestyleerde eikenkrans, waarbinnen het opschrift: DEMONSTRATIE - RIJKSGROEPEN - 1921.

Brons, groot 21 m.M.

254. Prijspenning van den Afstandsmarsch van het Leger
op 30 September 1916.

Voorzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans, omschrift: AFSTANDSMARSCH. Opschrift: 30-9-'16.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 21 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1203.

255. Prijspenning van de Legerwedstrijden te Amersfoort,
1927.

Kruis, voorzijde: Medaillon, waarop het borstbeeld der Koningin, naar links gewend, om het medaillon een

lauwerkrans. Op de vier armen van het kruis, boven: LEGER-WEDSTRIJDEN.; links: 14: 15-vi.; rechts: 1927. Onder: AMERSFOORT.

Keerzijde: Glad.

Met oog en ring, groot 25 m.M. Wit metaal. Kon. BEGEER.

256. Prijspenning van de Legerwedstrijden te Groningen, 1928.

Kruis als voren, opschrift: LEGER-WEDSTRIJDEN, 12. 13. VI., 1928; GRONINGEN.

Kon. BEGEER.

257. Prijspenning van de Legerwedstrijden te Venlo, 1929.

Kruis, voorzijde als voren. Boven: 1E LUSTRUM - LEGER-WEDSTRIJDEN. Links: 18. 19. VI.; rechts: 1929; onder: VENLO.

Keerzijde, enz. als boven.

Kon. BEGEER.

258. Prijspenning van de Legerwedstrijden te Breda, 1930.

Kruis, voorzijde als voren. Opschrift: LEGER-WEDSTRIJDEN. 17. 18. VI. 1930. BREDA.

Kon. BEGEER.

259. Penning van de Militaire Luchtvaartafdeeling, 1922.

Voorzijde: Adelaar, zwevend boven een vliegveld met hangars (in vogelvlucht). Omschrift: LUCHTVAART-AFDEELING.

Keerzijde: Glad veld voor inscriptie, omgeven door een eikenkrans.

Goud, zilver, brons, groot 51 m.M. Door CORN. L. J. BEGEER.

260. Plaque van de Militaire Luchtvaartafdeeling, 1922.

Voorzijde: In den vierkanten penning de voorzijde van de medaille, boven beschreven. In de vier hoeken eikenbladen en eikels, op matten achtergrond.

Keerzijde: Links een eiketak, waarnaast plaats voor inscriptie.

Zilver, vierkant, groot 65 m.M. Door CORN. L. J. BEGEER.

De penning is het eerst als prijs beschikbaar gesteld voor een internationalen vliegwedstrijd te Rotterdam, tijdens de Icar-feesten, welke plaats vonden van 2—17 September 1922.

261. Prijspenning van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht: C. J. SNIJDERS, 1916—1918.

Voorzijde: Linksgewende Marskop, gedekt door een antieken helm, in de rechterhand de greep van een zwaard, voor den schouder een schild. Omschrift: JE MAINTIENDRAI. Rechts: BEGEER. Op het kruis van het zwaard: C. J. H. (C. J. VAN DER HOEF).

Keerzijde: In het veld, opschrift: AANGEBODEN — DOOR DEN — OPPERBEVELHEBBER — VAN — LAND — EN ZEEMACHT. — GENERAAL C. J. SNIJDERS. Daaronder een ornament.

Modellé C. J. v. D. HOEF.

Brons, zilver, verguld zilver, groot 40 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1226.

In bijzondere gevallen werden door den Generaal SNIJDERS penningen aangeboden voor sportwedstrijden en uitvoeringen, voor zangwedstrijden, tentoonstellingen van huisvlijt, enz.

**262. Prijspenning van het Algemeen Hoofdkwartier,
Afd. Ontwikkeling en Ontspanning,
der Gemobiliseerde Troepen, 1916—1918.**

Voorzijde: Marskop als voren.

Keerzijde: In gestyleerden lauwer- en eikenkrans,
opschrift: ALGEMEEN — HOOFDKWARTIER — AFDEELING —
ONTWIKKELING EN ONTSPANNING — VAN DE — GEMOBILISEERDE —
TROPEN.

Modellé van C. J. VAN DER HOEF.

Goud, zilver, brons, groot 40 en 28 m.M. BEGEER,
Penningen, nos. 1224—1225.

Werd voor dezelfde gelegenheden uitgelooft als de
penning van Generaal SNIJERS, echter in ruimere mate
uitgereikt.

263. Prijspenning van het Departement van Oorlog, 1920.

Voorzijde: Het Nederlandsche wapen, met leeuwen als
schildhouders en bandspreuk: JE MAINTIENDRAI. Omschrift:
DEPARTEMENT VAN OORLOG. §

Keerzijde: Gestyleerde lauwer- en eikenkrans, waar-
binnen veld, bestemd voor inscriptie.

Goud, zilver, brons, groot 59 m.M. KON. BEGEER.

**263a. Belooningspenning van het Departement van
Defensie, 1928.**

Voorzijde: Het Nederlandsche wapen met leeuwen als
schildhouders en bandspreuk: JE MAINTIENDRAI. Hiervan
gescheiden door een cirkelrand het omschrift:
DEPARTEMENT VAN DEFENSIE.

Keerzijde: Guirlande-vormige randversiering, waar-

binnen een eenigszins excentrisch gelegen cirkelveld bestemd voor het inschrift.

Wordt verleend in verschillende metalen, groot 59 m.M. Geslagen aan 's Rijks Munt.

Door de vereeniging van het Departement van Oorlog met dat van Marine, verviel de prijspenning van het Departement van Oorlog en is deze belooningspenning ingesteld.

264. Rijkspenning voor wedvluchten van Postduiven
1882—1891—1898.

Volledigheidshalve zij vermeld, dat het Departement van Defensie een medaille uitlooft voor wedstrijden van postduiven, om hierdoor het houden van postduiven te bevorderen, ten einde van deze gebruik te kunnen maken voor militaire doeleinden in tijden van oorlog.

De medaille kan verleend worden in verguld-zilver, zilver en brons; is in 1882 ingesteld, droeg toen het borstbeeld van Koning WILLEM III met omschrift, sinds 1891 dat van de Koningin met hangend haar; het laatste na 1898 weer veranderd in een ouder borstbeeld van H. M.

De keerzijde vertoont eenige postduiven, vliegende boven een vesting.

40 m.M. Geslagen aan 's Rijks Munt. ZWIERZINA, nos. 579, 974.

265. Prijspenning van de Nederlandsche Vereeniging
„Ons Leger”, 1915.

Voorzijde: Nederlandsche vlag, met op de witte baan het opschrift: NEDERLANDSCHE VEREENIGING — ONS LEGER., geplant in pijlbundel, daarvoor rechtsgewende leeuw;

op den achtergrond infanterie met een officier te paard;
in het veld opschrift: ONTWAAKT.

Keerzijde: Gestyleerde lauwer- en eikenkrans.

Gegraveerde stempels door E. ANDRÉ.

Brons, groot 50, '33, 21 m.M. BEGEER, *Penningen*,
nos. 1176, 1177, 1178.

Wordt verleend bij schietwedstrijden en andere
wedkampen, eenvoudige jubilea, enz.

**266. Penning van de Nederlandsche Vereeniging
„Ons Leger”.**

Voorzijde: Als voren.

Keerzijde: Athleet met Nike en palmtak van L. JÜNGER.

Brons, groot 33 m.M.

De Vereeniging „Ons Leger” werd 30 Maart 1912
opgericht, met als doel: „het opwekken van sympathie
voor het Nederlandsche Leger en het behartigen van
de stoffelijke belangen van den Nederlandschen soldaat,
waarbij het Leger als een nationaal vraagstuk beschouwd
wordt”. Zij voert thans het praedicaat „Koninklijke”
sedert September 1921.

267. Prijspenning van de Militaire Sportvereeniging, 1887.

Voorzijde: Een huzaren-officier in kleine tenue te
paard, links dravende, daaronder: BEGEER – UTRECHT.
Omschrift: MILITAIRE SPORT-VEREENIGING.

Keerzijde: Opschrift: AFSTANDS-RIT., daaronder een
lauwertak.

Gemodelleerd door S. DE GRAAF.

Brons, groot 40 m.M. ZWIERZINA, no. 746.

Op de keerzijde werd gegraveerd: naam en rang van

den ruiter, naam van zijn paard en praestatie, b.v.:
1E LUIT. PIEPERS. EDEL ART. 21, 22 & 23 MEI 1889 — 70 K.M.
IN 7.5; 8; 9½.

268. Prijspenning van de Militaire Sportvereniging, 1898.

Voorzijde: Romeinsch krijgsman op rechtsgewend, steigerend paard; daarboven een zwevende faam met palmtak in de linkerhand, met de rechter een lauwerkrans op het hoofd van den ruiter plaatsende. Opschrift, boven: MILITAIRE SPORTVEREENIGING.

Keerzijde: Glad veld, omgeven door palm- en lauwer-tak, waarop onder: sabels, karwatsen, hoefijzer en zadel met stijgbeugels rusten.

Goud, zilver, brons, groot 50 m.M. ZWIERZINA, no. 1333.

Voorzijde van Jhr. J. L. Mock, keerzijde van L. ROELFSEMA, beiden Huzaren-officieren.

3 Juni 1903 in goud uitgereikt aan Jhr. J. W. GODIN DE BEAUFORT, 2en luitenant der Huzaren te Amersfoort, voor diens rit Amsterdam—Weenen. In 1909 eveneens in goud verleend aan den 1en luitenant der Huzaren J. KNEL, voor diens praestaties op het „Championnat International du cheval d'armes" te Brussel.

269. Prijspenning van de Koninklijke Militaire Sportvereniging, 1913.

Geheel gelijk als de vorige, alleen is het opschrift veranderd. Modellé ACHTENHAGEN.

De keerzijde als vroeger, doch opnieuw gegraveerd en aanmerkelijk verbeterd door J. A. DAL.

Goud, zilver, brons, groot 50 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1121.

In goud vereerd aan den Generaal PIEPERS ter eere van diens 25-jarig jubileum als bestuurslid der vereeniging, gevat in een achthoekige bronzen plaque, waarop gegraveerd: HULDE GENERAAL MAJOR W. H. PIEPERS BESTUURSLID 1895 – 1920.

Ook de luitenant der Huzaren C. F. PAHUD DE MORTANGES ontving een exemplaar in goud ter eere van zijn Olympisch kampioenschap als ruiter te Los Angeles in 1932.

Den winners van de „America-Cup” is, zoowel voor hun overwinning in 1911, als voor die in 1912, een verguld zilveren exemplaar aangeboden.

De Militaire Sportvereeniging is op 24 April 1886 opgericht en heeft ten doel om onder de officieren de beoefening van de rijnsport aan te moedigen, de bedrevenheid in het rijden en de kennis van al hetgeen op paarden betrekking heeft, te onderhouden en te vermeerderen en het aanschaffen van goede paarden te bevorderen. Lid kunnen worden officieren of eervol ontslagen officieren van het Nederlandsche of Ned. Indische Leger. Den 21 April 1911 verkreeg zij het praedicaat „Koninklijke”.

270. Prijspenning der Salatiga'sche Militaire . Sportvereeniging, 1904.

Voorzijde: Hoefijzer, paardekop en embleem van de rijnsport. Op het hoefijzer de naam der vereeniging.

Keerzijde: Glad veld in sierlijke omlijsting, boven een gekroond schild met de initialen: (s. m. s. v.) der vereeniging, rustend op lauwertakken.

Brons, groot 50 m.M. ZWIERZINA (1898–1908), no. 537.

**271. Prijspenning van het 1e Wapenfeest van den
Officiers-Schermbond, 1898.**

Voorzijde: Het gekroonde Nederlandsche wapen, omgeven door saamgestrikte lauwer- en eiketakken, rustend op een ster, gevormd door twee fleurettens, twee geweren en twee schermsabels, daaronder een lint met het opschrift: SEMPER PARATUS. (Steeds bereid.)
Omschrift: OFFICIERS SCHERMBOND. OPGERICHT 1 JANUARI 1897.

Keerzijde: Binnen samengestrikte lauwer- en eiketakken het opschrift: EERSTE WAPENFEEST — 'S GRAVENHAGE — 26 EN 27 FEBRUARI 1898. — WEDSTRIJD — E PRIJS. Onder den krans: B. U.

Brons, groot 47 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA, no. 1330.

Elk jaar, tot 1914, is deze prijspenning uitgegeven, waarbij het opschrift op de keerzijde veranderd werd voor het rangnummer, den plaatsnaam en data.

Vanaf 1900, toen de Bond het praedicaat „Koninklijke” verwierf, is het omschrift op de voorzijde: KONINKLIJKE OFFICIERS SCHERMBOND. OPGERICHT 1 JANUARI 1897.

**272. Prijspenning van de Huishoudelijke Wedstrijden
van den Koninklijken Officiers-Schermbond, 1900.**

Voorzijde: Als boven.

Keerzijde: Krans met op- en omschrift.

Brons, 47 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898.—1908), no. 140.

**273. Prijspenning van den Huishoudelijken Wedstrijd
van den Koninklijken Officiers-Schermbond, 1903—1904.**

Voorzijde: Als voren.

Keerzijde: Omschrift: HUISHOUELIJKE WEDSTRIJD. In

het veld: IN DE - AFDEELING - DEN HELDER - 1903/1904 -
E PRIJS.

Brons, groot 47 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—
1908), no. 458.

**274. Prijspenning van het 10e Wapenfeest van den
Koninklijken Officiers-Schermbond, 1907.**

Voorzijde: Als voren.

Keerzijde:

- A. Veranderd opschrift (zie no. 271) en omschrift:
HERDENKING VAN HET 10-JARIG BESTAAN.
Brons, 47 m.M.
- B. Als voren, doch op de keerzijde bovendien omschrift:
NATIONALE WEDSTRIJD.
Brons, 28 m.M.
- C. Als voren, doch op de keerzijde het omschrift:
INTERNATIONAAL WAPENFEEST.
Brons, 28 m.M.
- D. Als voren, doch op de keerzijde het omschrift:
KAMPIOENSPENNING.
Brons, 28 m.M. ZWIERZINA (1898—1908), nos. 725—
728.

**275. Prijspenning van den Koninklijken Officiers-
Schermbond op het 11e Wapenfeest, 1908.**

- A. Als no. 271, met veranderd opschrift op de keerzijde.
Brons, groot 47 m.M.
- B. Als A. zonder omschrift op de voorzijde.
Brons, 28 m.M. ZWIERZINA (1898—1908), nos. 837—
838.

**276. Prijspenning van het 1e Wapenfeest van den
Onderofficiers-Schermbond, 1902.**

Voorzijde: Het gekroonde Nederlandsche wapen met schildhouders in rond medaillon, rustend op geweren, sabels, schermhandschoenen en lauwertakken, daaronder de naam van den Bond.

Keerzijde: In een kran's, opschrift: EERSTE - WAPENFEEST - UTRECHT -, datum en prijs.

Brons, met oog en ring, groot 47 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1902), no. 278.

Elk jaar is deze penning uitgegeven, waarbij het opschrift op de keerzijde veranderd werd. Vanaf 1906, toen de Bond het praedicaat „Koninklijke” ontving, luidt het opschrift op de voorzijde: KONINKLIJKE ONDEROFFICIERS-SCHERMBOND.

ZWIERZINA (1898—1908), no. 595.

Sindsdien zijn de penningen met dit opschrift uitgereikt tot 1914.

277. Penning der Waterloo-Vereeniging, 1824.

Voorzijde: Tusschen een krans van palmtakken het alziend oog, dat stralen uitzendt boven een leeuw met zwaard en schild, waarop een pijlbundel; en boven een kroon met scepter, liggende op een kussen, waarnaast een vruchtdragende oranjetak. Omschrift: DEO. REGI. PATRIAE. XVIII JUNI MDCCCXV. (Aan God, Koning, Vaderland. 18 Juni 1815.)

¹ Keerzijde: In een eikenkrans: SOCIETAS - WATERLOANA - MARTIO MILITUM ANIMO - PROBATA FIDEI - AUSPICE FREDERICO AUG. - BELGAR. PR. (De Waterloo-vereeniging onder het voorzitterschap van den doorluchtigen FREDERIK der

Nederlanden aan den krijgshaftigen moed der krijgslieden en hun beproefde trouw.) Door J. P. BRAEMT.

Koper verguld, met oog en ring, te dragen aan oranje lint, groot 30 m.M. DIRKS, no. 244.

278. Prijspenning van de Citadelsvereeniging, 1877.

Voorzijde: Geslagen: de vijfhoek van Antwerpen met het inschrift: CITADELS - VER - EENIGING.

Keerzijde, gegraveerd: *45-Jarig Jubilé - Aan J. van Asperen - Penningmeester - Voor onvermoeiden ijver - 22 December - 1877.*

Omgeven door een versierden gedreven rand, gedekt door een koninklijke kroon, met oog en ring.

Zilver, groot 30 m.M. Kon. Penningkabinet, ZWIERZINA, no. 431.

279. Prijspenning van de Afdeeling Amsterdam van den Nederlandschen Bond van Oud-Onderofficieren, 1899.

Voorzijde: Het Nederlandsche wapen met omschrift: NEDERLANDSCHE BOND VAN OUDONDEROFFICIEREN. AFD. AMSTERDAM. Onder het Nederlandsche wapen: GERR. AMST.

Keerzijde: Door palm- en eiketakken omgeven schild.

Brons, groot 45 m.M. Door J. A. A. GERRITSEN. ZWIERZINA (1898—1908), no. 77.

**280. Prijspenning van de Koninklijke Vereeniging van Ned. Ind. Oud-Strijders van Land- & Zeemacht
„Je Maintiendrai” te Rotterdam, 1903.**

Gepareld kruis met ingesneden armen, gedekt door een kroon met ring, op de medaillons:

- A. aan de voorzijde: JE MAINTIENDRAI — 1873-1903.
aan de keerzijde: HULDE AAN — H. M. SCHOONENBEEK —
PRESIDENT.
Goud, 34 m.M.
- B. Voorzijde: AANGEB: DOOR DE — KON. VERG. V. N. I. OUDSTR.
— JE MAINTIENDRAI — 26-12-'03.
Keerzijde: In lauwerkrans: UIT ERKENNELIJKHEID —
AAN.
Goud, groot 27.5 m.M.
- C. Als voren.
Zilver, groot 30 m.M. Lint: blauw-wit-geel.

De penningen zijn uitgegeven ter gelegenheid van het
30-jarig bestaan van de Vereeniging, gegraveerd door
A. F. VAN ROOY.

**281. Penning op het twintigjarig bestaan der Officierstafel
te Gouda, 1891.**

Voorzijde: Wapen van Gouda, gekroond, met twee
leeuwen als schildhouders, rustende op een lint met de
spreuk: PER ASPERA AD ASTRA.; het veld boven omgeven
door een mat lint, waarop: OFFICIERS — TAFEL 1871-1891.

Keerzijde: Glad veld, waarin gegraveerd naam van
den eigenaar, omgeven door een eiken- en lauwerkrans.
Omschrift op matten rand, binnen begrensd door een
parelcirkel: HERINNERING AAN FEESTVIERING OP 21 MAART 1891.

Brons, groot 43 m.M. ZWIERZINA, no. 938.

**282. Penning van de Nationale Vereeniging tot steun aan
miliciens, Afdeeling Utrecht, 1915.**

Voorzijde: Omschrift: NATIONALE VEREENIGING. AFD.
UTRECHT. Opschrift: TOT — STEUN — AAN — MILICIENS.

Keerzijde: Lauwer- en eikenkrans.

Brons, groot 25 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1186.

282a. Prijspenning van de Vereeniging Volksweerbaarheid.

Voorzijde: De Nederlandsche Maagd, in haar rechterhand een pijlbundel, in haar linker de Nederlandsche vlag, onder haar linkervoet verbroken boeien, achter haar de Nederlandsche leeuw. Omschrift: VEREENIGING VOLKSWEEERBAARHEID. In de afsnede: ALLEN WEEERBAAR.

Keerzijde: Gestyleerde eiken- en lauwerkrans, glad veld voor het inschrift.

Verguld zilver, zilver, brons, met oog en ring, groot 40 m.M.

De Vereeniging Volksweerbaarheid is in 1900 opgericht en propageert algemeenen dienst- of oefenplicht van ons volk.

**283. Penning van de Nederlandsche Vereeniging
„Het Legerpaard”, 1921.**

Voorzijde: Een merrie, links gewend, met veulentje rechts, in de weide. Op den achtergrond achter een omheining legertenten en boomen. Omschrift: NEDERLANDSCHE VEREENIGING. HET LEGERPAARD.

Keerzijde: Gestyleerde eikenkrans van onder gestrikt. Boven den strik het fabrieksmerk van CORN. L. J. BEGEER.

Zilver, brons, 60 m.M. Ontworpen door LUCAS ROELFSEMA.

Het doel van de Ned. Vereeniging „Het Legerpaard”, opgericht den 23 Juni 1916, is: de fokkerij in Nederland van paarden, geschikt voor de Bereden-Artillerie of voor de Cavalerie, te bevorderen en te steunen, zonder daarbij de belangen van den Nederlandschen Landbouw uit het oog te verliezen.

B. Marine.

284. Vlootrevue op het Hollandsch Diep, bijgewoond door
H. M. Koningin WILHELMINA, 15 September 1898.

Voorzijde: Het naar links gewende borstbeeld van
H. M. de Koningin met dubbel parelsnoer om den
ontblooten hals. Omschrift: WILHELMINA KONINGIN DER NED.

Keerzijde: De politieschoener „Zeehond” van achteren
en rechts van terzijde gezien, in parelcirkel. Omschrift:
HERINNERING AAN 15 SEPT. 1898. H. BRAAKMAN & CO. BEGEER —
UTRECHT.

Goud, verguld zilver, zilver en brons, met oog en ring,
groot 29 m.M.

De firma H. BRAAKMAN & Co. te Rotterdam woonde
op de „Telegraaf III” met 40 genoodigden de revue over
de Nederlandsche oorlogsschepen op het Hollandsch
Diep, die door onze Koningin op de „Zeehond” gevolgd
werd, bij. De gasten deden bovengenoemden penning
slaan en boden dien de firma en genoodigden aan
boord aan.

Inhuldigingspenningen, no. 13.

285. Prijspenning van de Marine Jachtclub,
opgericht 10 Augustus 1899, 1900.

Voorzijde: Clubvlag, driehoekig, wit met roode ruit.
Omschrift: MARINE JACHTCLUB.

Keerzijde: Krans.

Groot 50 m.M. Door BEGEER, ZWIERZINA (1898—1908),
no. 139.

In 1907 kreeg de Club het praedicaat „Koninklijke”.

285a. Prijspenning van de Koninklijke Marine Jachtclub, 1907.

De voorzijde werd sindsdien veranderd: Kroon in de ruit der vlag. Omschrift: KONINKLIJKE MARINE JACHTCLUB. ZWIERZINA (1898—1908), no. 821.

286. Prijspenning van de Koninklijke Marine Jachtclub voor Roeiwedstrijden, 1906.

Voorzijde: Grieksch athleet met Nike en palmtak, geplaatst op den voorsteven van een oorlogsschip.

Keerzijde: Krans, waarin opschrift:

Brons, groot 25 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 822.

287. Prijspenning van Z.E. den Minister van Marine voor de Zeilwedstrijden der Koninklijke Marine Jachtclub, 1904.

Voorzijde: Aan een drietand als mast, hangt een tusschen een pagaai en roeispaan gespannen zeil, waarop een koningskroon in ruit; aan weerszijden slingers van lauwerbladeren; aan het geheel is onderaan een cartouche bevestigd, met het opschrift: KONINKLIJKE - MARINE JACHTCLUB.

Keerzijde: Het veld is door een schelp en bundels riet in twee ongelijke helften verdeeld, in de bovenste, kleinste: Kuststadje met gepavoiseerd schip op de reede; in de onderste, omgeven door een rand van schelpen en zeegewassen, staat boven: DE MINISTER VAN MARINE - AAN . . .

Modellé van J. C. WIENECKE. Door BEGEER.

Brons, groot 40 m.M. ZWIERZINA (1898—1908), no. 487.

**288. Prijspenning van de Marine Sportvereniging,
opgericht 1906, 1907.**

Voorzijde: De Grieksche athleet met Nike en palmtak naar L. JÜNGER, geplaatst op den voorsteven van een oorlogsschip. Aan zijn voeten: voetbal, schermhandschoenen, -masker en -sabels, halter. Omschrift: MAR. SPORTVERG. OPGER. 1906.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 47 en 32 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 818—819.

289. Prijspenning van den Senaat der Adelborsten, 1904.

Voorzijde: Gekroond anker met kabel en omschrift: SENAAT DER ADELBORSTEN.

Keerzijde: Schild en eiketak.

Brons, groot 50 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA (1898—1908), no. 682.

Deze penning is ingesteld den 18 Januari 1904 en wordt uitgereikt, zoowel aan burgers als aan militairen, die zich jegens het korps op bijzondere wijze verdienstelijk hebben gemaakt. Toen de Adspirant Administrateurs der Marine, die tot dusverre in Amsterdam opgeleid werden, ook geplaatst werden te Willemsoord, is het omschrift van den penning veranderd.

**290. Prijspenning van den Senaat der Adelborsten en
Adspirant Administrateurs, 1914.**

Voorzijde: Anker in krans en omschrift: SENAAT ADELBORSTEN EN ADSP. ADMINISTRATEURS.

Keerzijde: Naar verkiezing.

Brons, groot 50 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1120.

Tenslotte is de penning voor het korps Adelborsten, Adsp. Zeeofficieren, officieren der Administratie, officieren van den Marinestoomvaartdienst, voorzien van het volgende opschrift:

**291. Prijspenning van den Senaat van het Corps
Adelborsten, 1917.**

Voorzijde: Gekroond anker in krans. Omschrift:
SENAAT VAN HET CORPS ADELBORSTEN.

Keerzijde: Naar verkiezing.

Brons, groot 50 m.M. BEGEER, *Penningen*, no. 1279.

**291a. Prijspenning van den Senaat van het Korps
Adelborsten, 1922.**

Voorzijde: Als voren, doch CORPS veranderd in KORPS.

**292. Penning, aangeboden aan de Officieren van de
Onderzeebooten K. 3 en K. 5, 1921.**

Voorzijde: Een onderzeeboot naar links varende. Links en rechts in de bovenhoeken van de vierzijdige plaquette palmtakken.

Keerzijde: In rand van twee dooreengeslingerde kabels, opschrift: SOERABAIA'S BURGERIJ — AAN DE — OFFICIEREN VAN DE K. 3 EN K. 5. — 18. DEC. 1920. Daaronder een rechthoekige ruimte om den naam van den begiftigde in te graveeren.

Goud en brons, rechthoekig, groot 34 bij 50 m.M. Door J. J. VAN GOOR. Kon. BEGEER.

De penning is aangeboden aan de officieren, die de onderzeebooten K. 3 en K. 5 van Nederland naar Indië gebracht hebben. 10 exemplaren zijn in goud geslagen.

293. Draagpenning door de Rijksc commissie voor graadmeting en waterpassing geschonken aan de bemanning van H. M. onderzeeboot K XIII, 1927.

Voorzijde: De commandotoren met periscoop van de K XIII opstekend uit de golven. Omschrift: HELDER. PANAMA. SOERABAJA. In de afsnede: K XIII tusschen 19 - 26.

Keerzijde: Een slinger als toegepast bij de op de K XIII verrichte natuurkundige waarnemingen met bladversiering. Omschrift: RIJKSCOMM: V. GRAADM: - SLINGERWAARN:.

Zilver, groot 26 m.M., met oog en ring, lint blauw. Geslagen aan 's Rijks Munt.

De reis van de K XIII in 1926 van den Helder naar Soerabaja is meegemaakt door den bekenden onderzoeker op het gebied der zwaartekracht, Prof. Dr. F. A. VENING MEINESZ, die tijdens den tocht voornamelijk slingerwaarnemingen heeft gedaan. Als aandenken is de bemanning van de K XIII bovenbeschreven penning aangeboden in 1927. 37 exemplaren zijn geslagen in zilver, één in brons.

294. Gedenkpenning op het 50-jarig bestaan van de Marine Machinisten Club, 1921.

Voorzijde: Het embleem der Marine-machinisten: flambouw met twee gekruiste pijlen, gedekt door een koninklijke kroon. Omschrift: MARINE MACHINISTENCLUB.

Keerzijde: Lauwer- en eikenkrans, waarin opschrift: 1871-1921.

Gegraveerde stempels van D. SCHOLTUS.

Brons, 25 m.M. Door BEGGER.

**295. Penning op het 25-jarig bestaan van den
onderzeebootdienst der Kon. Ned. Marine, 1932.**

Voorzijde: Uit golven steekt de periscope van een ondergedoken onderzeeboot op, de O I, vroeger genaamd „Luctor et Emergo”, de eerste duikboot der Marine. Op het watervlak gepavoiseerde visschersschepen, in de lucht een zwerm meeuwen. Onder de boot het gekroonde wapen van Zeeland met het omschrift: LUCTOR ET EMERGO. In de golven: 1906 – 1931.

Keerzijde: Gekroond anker met kabel boven golven, waarin een bruinvisch. Omschrift: NEDERLANDSCHE ONDERZEEEDIENST. 25 JARIG BESTAAN.

Modellé van CHR. J. VAN DER HOEF. Door de Kon. BEGEER.

Zilver, brons, groot 50 m.M.

De onderzeedienst der Kon. Ned. Marine is den 21 December 1906 opgericht. Het 25-jarig jubileum werd den 25 Juli 1932 gevierd, ter gelegenheid waarvan de penning geslagen is. De O I is gebouwd op de werf der Kon. Mij. „de Schelde” te Vlissingen, vandaar de naam en de afbeelding van het Zeeuwsche wapen. De eerste onderzeebooten waren op hun tochten steeds vergezeld van bruinvisschen en meeuwen, die daarom op den penning afgebeeld zijn.

**296. Draagpenning van den Algemeenen Bond van
Nederlandsche Marine Matrozen, 1899.**

Voorzijde: Borstbeeld van H. M. de Koningin door B. H. MAYER.

Keerzijde: Gekroond anker en omschrift: ALGEM. BOND VOOR NED. MARINE MATROZEN.

Verzilverd koper, groot 20 m.M., met oog en ring.
ZWIERZINA (1898—1908), no. 81.

De Bond werd opgericht en verkreeg rechtspersoonlijkheid in 1899, had ten doel: „langs wettigen weg en met gepaste middelen de belangen te bevorderen van matrozen in Nederlandschen dienst” en werd in April 1904 bij rechterlijk vonnis ontbonden, wegens ongepaste en met de krijgstucht strijdende artikelen in het bondsorgaan „Het Anker”.

297. Draagteeken van den Marinedag te 's-Gravenhage op 17 Juli 1920.

Voorzijde: Verankerde mijn, tusschen de jaartallen 1914 en 1918.

Keerzijde: Hol geplet, met aangesoldeerde speld.

Geelkoper, ovaal, groot 29 bij 22 m.M.

Werd verkocht ten bate van de oorlogsslachtoffers der Koninklijke Nederlandsche Marine. Tegelijk met deze ovale draagspeld, kon men geelkoperen ankertjes voor hetzelfde doel koopen.

298. Penning op de onthulling van het Monument voor de verongelukte matrozen tijdens de mobilisatie, 1922.

Voorzijde: Het monument, voorstellende een vrouw met haar kind, staande bij het aangespoelde lijk van een verongelukten zeeman. Omschrift: VOOR HEN DIE VIELEN. Aan weerszijden van het monument: 1914 – 1919.

Onder: A. G. VAN LOM. 9. 6. 1922.

Keerzijde: Glad.

Zilver, brons, met oog en ring, ovaal, groot 30 bij 22 m.M. Gemodelleerd door A. G. VAN LOM, geslagen door J. A. A. GERRITSEN.

C. Schutterij.

299. Prijspenning der Vereeniging van Officieren der Schutterijen in Nederland, 1871.

Voorzijde: Muurkroon, omschrift: VEREENIGING VAN OFFICIEREN DER SCHUTTERIJEN IN NEDERLAND.

Keerzijde: Glad.

Verguld zilver, zilver, brons, met oog en ring, groot 28 m.M. Geleverd door de firma A. BONEBAKKER te Amsterdam. Hist. Verz. der Schutterij, Amsterdam.

300. Prijspenning van het Officieren-Schietgezelschap der Dienstdoende Schutterij te 's-Gravenhage, 1874.

Voorzijde: Binnen een parelcirkel een muurkroon, omgeven door het omschrift: OFFICIEREN-SCHJETGEZELSCHAP. OPGERICHT 1874. Omschrift: * DIENSTDOENDE SCHUTTERIJ TE 'S GRAVENHAGE.

Keerzijde: Glad veld, omgeven door twee samengestrikte lauwer- en eiketakken.

Brons, groot 32 m.M. Door VAN KEMPEN. ZWIERZINA, no. 354.

301. Penning van het Brandpiket der Dienstdoende Schutterij te 's-Hertogenbosch, 1874.

Eenzijdig gegraveerd. Opschrift: 'S BOSCH — BRANDPIKET — N^o.

125 schutters hadden sinds April 1874 brandpiket te 's-Hertogenbosch, ontvingen daarvoor bovenbeschreven penning, dien zij bij brand moesten inleveren en na afloop weer terugontvingen.

**302. Prijspenning van de Officiëren-Schietvereniging
der Rotterdamsche Schutterij, 1876.**

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Rotterdam.
Omschrift: OFFICIËREN SCHIETVEREENIGING DER SCHUTTERIJ.
Onder het wapen: ROTTERDAM — OPGERICHT 1876.

Keerzijde: Boven: WEDSTRIJD. In het midden een muurkroon. Onder: WÜRDEN * BRUSSEL.

Brons, met oog en ring, groot 32 m.M. ZWIERZINA, no. 404.

**303. Korpsprijs der Rustende Schutterij in Noord-Brabant,
1876.**

Voorzijde: Door een koningskroon gedekt wapen van Noord-Brabant, rustende op twee gekruiste geweren.

Keerzijde: Opschrift: KORPSPRIJS — rustende Schutterij
— NOORD-BRABANT — 1876.

Zilver, gegraveerd met oog en ring, 40 m.M. ZWIERZINA, no. 405A.

**304. Prijspenning van den Bond der Rustende Schutterij
in Zuid-Holland, 1877.**

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Zuid-Holland.
Omschrift: * BOND DER RUSTENDE SCHUTTERIJ IN ZUID-
HOLLAND * . OPGERICHT 1877.

Keerzijde: In het veld een muurkroon, daarboven:
WEDSTRIJD. Onder: WÜRDEN * BRUSSEL.

Brons, 32 m.M., met oog en ring. ZWIERZINA, no. 436.

305. Prijspenning van den Nederlandschen Schutterijkaderbond, 1886.

Voorzijde: De letter W, rustende op tropee van zes geweren, vier vlaggen, twee kanonnen en twee sabels, waarboven in stralend licht een koningskróon. Omschrift: NEDERLANDSCHE SCHUTTERIJKADER-BOND * 1 JUNI 1886 * .

Keerzijde: Cirkel, omgeven door een eikenkrans, waarop over de geheele breedte van den penning een banderol voor opschrift.

Goud, verguld zilver, zilver, brons, met oog en ring, groot 33 m.M. ZWIERZINA, no. 683.

306. Prijspenning van den Nederlandschen Schutterijkaderbond, 1886.

Voorzijde: Tropee, bestaande in banier, twee vlaggen, twee geweren, twee sabels, twee fleurettén en patroontasch. Omschrift: NEDERLANDSCHE SCHUTTERIJKADERBOND. 1 JUNI 1886.

Keerzijde: Glad veld, omgeven door twee samengestrikte eiketakken.

Verguld zilver, zilver, brons, groot 45 m.M. ZWIERZINA, no. 683A.

Beide penningen van den Schutterijkaderbond werden aan een rood-wit-blauw lint gedragen, uitgereikt voor korpswedstrijden, de eerste ook voor jubilea en andere gelegenheden.

307. Prijspenning van den Nederlandschen Schutterij-kaderbond, 1888.

Voorzijde: Lauwerkrans, waarin: N. S. K. B. — 18 $\frac{1}{5}$ 86.

Keerzijde: Opschrift: 3^E PRIJS AFD. — AMSTERDAM — SALVO
VUUR 200 M^R — AMERSFOORT — 18 $\frac{5}{8}$ 88.

Zilver, gegraveerd met oog en ring, groot 32 m.M.

Lint: rood-wit-blauw. Hist. Verz. der Schutterij Amsterdam.

308. Prijspenning van het Regiment Schutterij te Amsterdam, 1887.

Voorzijde: Het Amsterdamsche wapen met twee leeuwen als schildhouders, gedekt door de keizerlijke kroon. Omschrift: REGIMENT — SCHUTTERIJ — AMSTERDAM.

Keerzijde: Glad veld, omgeven door twee saamgestrikte lauwertakken. Onder staat: BEGEER — UTRECHT.

Verguld zilver, zilver, brons, groot 50 m.M. ZWIERZINA, no. 767.

Deze penning werd door den Commandant van het Regiment uitgelooft bij schietwedstrijden.

309. Prijspenning van de Vereeniging „De Schietschool” bij het Regiment Schutterij te Amsterdam, 1887.

Voorzijde: Wapen van Amsterdam met kroon en schildhouders. Omschrift: VEREENIGING DE SCHIETSCHOOL AMSTERDAM.

Keerzijde: Lauwerkrans, waaronder BEGEER — UTRECHT.

Zilver, brons, met oog en ring, groot 50 m.M.
Hist. Verz. der Schutterij Amsterdam.

310. Prijspenning van de Vereeniging „De Schietschool” te Amsterdam.

Voorzijde: Het Amsterdamsche wapen met kroon.
Omschrift: VEREENIGING DE SCHIETSCHOOL.

Keerzijde: Lauwer- en eikenkrans.

Zilver, met oog en ring, groot 25 m.M.

Lint: rood-wit-blauw. Hist. Verz. der Schutterij Amsterdam.

311. Prijspenning van den Stedelijken Schietwedstrijd van het Regiment Schutterij te Amsterdam, 1891.

Voorzijde: Gekroond wapen van Amsterdam, met leeuwen als schildhouders. Daaronder: J. D. POSTHUMUS.

Keerzijde: Glad of met krans.

Zilver, groot 48 m.M. Hist. Verz. der Schutterij Amsterdam.

312. Prijspenning der Afdeeling Amsterdam van den Nederlandschen Schutterijkaderbond, 1890.

Voorzijde: Het door de keizerlijke kroon gedekte wapen van Amsterdam. Omschrift: * NED. SCHUTTERIJ KADERBOND. AFD. AMSTERDAM * .

Keerzijde: Glad veld, omgeven door een lauwerkrans.

Brons, met oog en ring, groot 41 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA, no. 899.

313. Draagpenning voor de Boden van den Schuttersraad te Amsterdam, 1887.

Voorzijde: Het door de keizerlijke kroon gedekte wapen van Amsterdam, met twee leeuwen als schildhouders. Boven het wapen: SCHUTTERSRAAD. Onder het wapen: BODE.

Keerzijde: Lauwerkrans, waaronder: BEGEER — UTRECHT.
Brons, groot 50 m.M. ZWIERZINA, no. 767A.

Deze penning werd aan een oranje gewaterd zijden lint om den hals gedragen.

314. Penning van het Muziekcorps van de Dienstdoende Schutterij te Hoorn, 1892.

Voorzijde: Opschrift: SOUVENIR — AAN — HET FESTIVAL — VAN — HET MUZIEK-CORPS — DER — DIENSTDOENDE — SCHUTTERIJ. TE HOORN — 29 MEI 1892.

Keerzijde: Glad veld, omgeven door een lauwerkrans.
Brons, groot 41 m.M. ZWIERZINA, no. 991.

315. Prijspenning der Utrechtsche Schutterij-Kader-Vereeniging „Graaf Jan van Nassau”, 1895.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van de Gemeente Utrecht. Omschrift: * U. S. K. V. * — GRAAF JAN VAN NASSAU.

Keerzijde: Mat schild in fraaien rand, omgeven door eike-, palm- en lauwertak.

Brons, met oog en ring, groot 25 m.M. Door BEGEER. ZWIERZINA, no. 1202.

316. Penning op het 10-jarig bestaan van de Vereeniging der Onderofficieren van de Schutterij te Amsterdam, 1890.

Voorzijde: In een rand: TER HERINNERING — AAN HET — 10-JARIG BESTAAN — VAN — V. O. S. A. — 1880 $\frac{1}{12}$ 1890.

Keerzijde: In een rand: DOOR — DE VEREENIGING — AANGEBODEN — AAN DEN PRESIDENT — DEN HEER — J. W. HUYSE.

Goud, met oog en ring, groot 24 m.M., gegraveerd.

Lint: rood-zwart. Hist. Verz. der Schutterij Amsterdam.

317. Penning op het 12½-jarig bestaan van de Vereeniging der Onderofficieren van de Schutterij te Amsterdam, 1893.

Voorzijde: Gekroond wapen van Amsterdam, geslagen.
Omschrift: TER HERINN. V. H. 12½ J. BESTAAN V. D. SCHERM V.
V. O. S. A. Gegraveerd.

Keerzijde: AAN DEN - PRES. O. ADJ. - J. W. HUYSE - V. D.
KAP^T - E. PRINS. Gegraveerd.

Zilver, 29 m.M.

Lint: rood met smalle zwarte middenbaan. Hist.
Verz. der Schutterij te Amsterdam.

318. Penning op het 10-jarig bestaan van den Nederlandschen Schutterij-Kader-Bond, 1896.

Voorzijde: Het Nederlandsche wapen met schildhouders en spreukband, rustend op een ornament.
Omschrift: NEDERLANDSCHE SCHUTTERIJKADERBOND.

Keerzijde: Het gekroonde wapen van Amersfoort, omgeven door saamgestrikte lauwertakken, daaronder: 1896. Ter zijden: BEGEER - UTRECHT., alles in parelcirkel.
Omschrift: * 10 JARIG BESTAAN HERDACHT TE AMERSFOORT.

Brons, met oog en ring, groot 32 m.M. ZWIERZINA, no. 1229.

319. Penning op de opheffing der Schutterij te Rotterdam, 1907.

Voorzijde: Het gekroonde wapen van Rotterdam, met schildhouders, daaronder in sierletters: ROTTERDAM.

Keerzijde: Opschrift: AANGEBODEN - DOOR DE - OFFICIEREN - VAN HET - REGIMENT - SCHUTTERIJ - OPGEHEVEN - 2 AUGUSTES - 1907.

Door A. T. VAN ROOIJ. Groot 36 m.M. ZWIERZINA (1898—1908), no. 788.

Komt ook voor met het verbeterd opschrift: **AUGUSTUS. ZWIERZINA** (1898—1908), no. 789.

De penning werd uitgereikt in verguld zilver aan de adj. onderofficieren en sergeant-majours; in zilver aan de sergeanten en fouriers; in brons aan de korporaals. Na de ontdekking van de fout in het opschrift, werden de penningen tegen nieuwe, met verbeterd opschrift, verwisseld.

D. Vrijwillige Landstorm.

320. Penning van het Nationaal Congres voor de Weerkracht van het Nederlandsche Volk, 1919.

Voorzijde: Klimmende, gestyleerde leeuw met zwaard en pijlbundel, tusschen het jaartal 1919; naar den grooten steunpenning van C. J. v. D. HOEF.

Keerzijde: Opschrift: **NAT. CONGRES — VOOR DE — WEERKRACHT — VAN HET — NEDERLANDSCHE VOLK — 19-20 SEPT. — 1919.**

Brons, 28 m.M. Door BEGEER.

321. Penning van het Nationaal Congres voor de Weerkracht van het Nederlandsche Volk, 1920.

Voorzijde: Als bij no. 320.

Keerzijde: Opschrift: **2E NAT. CONGRES — VOOR DE WEERKRACHT — VAN HET — NEDERLANDSCHE VOLK — 24-25 SEPT. — 1920.**

Het eerste congres is gehouden te Scheveningen, dat van 1920 te 's-Gravenhage.

322. Prijspenning van den Vrijwilligen Landstorm
„Als 't Moet'', 1920.

- A. Voorzijde: Boer, met een spade zijn land bewerkend, een geweer op den rug hangend. Omschrift: VRIJWILLIGE LANDSTORM. Onder: ALS 'T MOET. H. (initiaal van den ontwerper?) Modellé J. J. VAN GOOR.
 Keerzijde: Omschrift: NATIONALE SCHIETWEDSTRIJD. Opschrift: DISTRICTS - WEDSTRIJD.
 Zilver, verguld zilver, brons, groot 32 m.M. Door Kon. BEGEER.
- B. Komt ook voor met opschrift: PRIJS - EINDWEDSTRIJD. Brons, groot 32 m.M. Door Kon. BEGEER.
- C. Verder met veranderde keerzijde: Krans. Omschrift: NATIONALE SCHIETWEDSTRIJD. Opschrift: E PRIJS - KRINGWEDSTRIJD.
 Zilver, verguld zilver, brons, groot 29 m.M. Door Kon. BEGEER.

Deze penningen zijn door den Inspecteur van den Vrijwilligen Landstorm bestemd als prijs voor schietwedstrijden van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm. (Anti-revolutie-Instituut).

323. Penning van de Nationale Landstormcommissie,
1921.

Voorzijde: Boer, met geweer over den rug, met den linkervoet leunend op zijn spade. Omschrift: NATIONALE LANDSTORMCOMMISSIE. In de afsnede: ALS 'T MOET.
 Keerzijde: Glad.
 Brons, ovaal, met oog en ring, groot 38 bij 25 m.M. Door Kon. BEGEER.

324. Wedstrijdpenning, 1921.

- A. Voorzijde: Hoornblazer van den Vrijwilligen Landstorm de reveille blazend bij opgaande zon. Omschrift: VRIJWILLIGE LANDSTORM.
Keerzijde: Opschrift: KRINGWEDSTRIJDEN - 1921.
Modellé E. HÜTTEL. Door Kon. BEGEER.
Zilver, verguld zilver, brons, groot 32 m.M.
- B. Als voren.
Keerzijde: Veld, omgeven door palm- en lauwertak. In de afsnede: DISTRICTSWEDSTRIJDEN - 1921.
Zilver, verguld zilver, brons, groot 32 m.M. Door Kon. BEGEER.
- C. Als voren.
Keerzijde: Veld, omgeven door palm- en lauwertak. Geen opschrift.
Zilver, verguld zilver, brons, groot 25 m.M. Door Kon. BEGEER.
- D. 1922. Als voren.
Keerzijde: Opschrift: VAN DEN - INSPECTEUR - VAN DEN - VRIJWILLIGEN - LANDSTORM.
Zilver, verguld zilver, brons, groot 25 m.M. Door Kon. BEGEER.

Komt ook in groter afmeting voor.

Deze penningen zijn bestemd om te dienen als prijs voor schietwedstrijden voor het Vooroefenings-Instituut, en worden uitgelooft door den Inspecteur van den Vrijwilligen Landstorm.

325. Wedstrijdpenning van den Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm, 1925.

Voorzijde: Hoornblazer met opgaande zon. Omschrift: VRIJWILLIGE LANDSTORM.

Keerzijde: Opschrift: KORPSWEDSTRIJDEN — B.V.L. — 1924 —
DE BESTE SCHUTTERS.

Brons, groot 33 m.M. Door Kon. BEGEER.

**326. Prijspenning van de Nationale Landstormwedstrijden,
1922.**

Voorzijde: Een jonge vrouw, rechts staande, bekroont een landstormsoldaat, die links staat, en reikt hem de hand. Omschrift, in twee regels: DEN VADERLANT GHETROUWE — BLIJF ICK TOT IN DEN DOET. Terzijde: Gestyleerde palmtakken.

Keerzijde: Gestyleerde eiken- en lauwerkrans. Omschrift: NATIONALE LANDSTORM-COMMISSIE. Opschrift: E PRIJS — KORPSWEDSTRIJDEN — 1922 — BIJZ. VRIJW. LANDSTORM.

Ontwerp van WILLY SLUIJTER, gemodelleerd door E. HÜTTEL. Door Kon. BEGEER.

Brons, groot 41 en 33 m.M.

**327. Prijspenning van de Nationale Landstormwedstrijden,
1923.**

Voorzijde: Landstormsoldaat, bekroond door jonge vrouw. Omschrift: als voren.

Keerzijde: Gestyleerde eiken- en lauwerkrans. Omschrift: NATIONALE LANDSTORMCOMMISSIE. Opschrift: SCHIETWEDSTRIJDEN — 1923 — BIJZ. VRIJW. LANDSTORM.

Brons, groot 33 m.M. Door Kon. BEGEER.

**328. Prijspenning van de Schietwedstrijden van het
Landstormkorps „De Meijerij”, 1923.**

Voorzijde: Als voren.

Keerzijde: Krans. Omschrift: NATIONALE LANDSTORM-COMMISSIE. Opschrift: SCHIETWEDSTRIJDEN — B.V.L. — DE MEIJERIJ — 1923.

Brons, groot 33 m.M. Door Kon. BEGEER.

**329. Draagpenning voor de deelnemers aan den
Schietwedstrijd van het Landstormkorps
Stelling Amsterdam, 1927.**

Voorzijde: Borstbeeld van Prinses JULIANA, naar links.
Omschrift: JULIANA PRINSES DER NEDERLANDEN.

Keerzijde: B.V.L. - SCHIETWEDSTRIJD - LANDSTORMKORPS -
STELLING - AMSTERDAM - 1927.

Goudbrons, groot 30 m.M., met oog.
Lint: oranje. Door de Kon. BEGEER.

**330. Draagpenning voor de deelnemers aan den
Schietwedstrijd van het Landstormkorps
Stelling Amsterdam, 1929.**

Voorzijde: Borstbeeld van de Koningin-Moeder, naar
rechts. Omschrift: EMMA. KONINGIN-MOEDER.

Keerzijde: B.V.L. - SCHIETWEDSTRIJD - LANDSTORMKORPS -
STELLING AMSTERDAM - 1929.

Goudbrons, groot 30 m.M., met oog.
Lint: oranje. Door de Kon. BEGEER.
Beide komen ook voor in brons, zonder oog.

331. Penning van het Kaderlandstormkorps, 1922.

Voorzijde: Vlamme granaat. Om de gestyleerde
vlam heen: KADERLANDSTORMKORPS. Daaromheen de wapens
der elf provinciën. Modellé C. J. v. D. HOEF.

Keerzijde: Krans.

Brons, groot 50 en 25 m.M. Door Kon. BEGEER.

**332. Prijspenning van den Landdag van den Vrijwilligen
Landstorm „Twentsch Verband”, 1926.**

Voorzijde: Boer, met geweer op den rug, met een
spade zijn land bewerkend. Op den achtergrond: molen,

kerktoren, boomen. Omschrift: VRIJWILLIGE LANDSTORM.
Onder: ALS 'T MOET.

Keerzijde: In een lauwerkrans, onder gestrikt: PRIJS -- SCHIETWEDSTRIJD -- AANGEBODEN DOOR -- TER GELEGENHEID -- LANDDAG 8 MEI 1926 -- VAN DEN VRIJWILLIGEN LANDSTORM TWENTSCH -- VERBAND. Naar den landstormpenning van J. J. VAN GOOR.

Brons, 70 m.M., gietpenning. Door de Kon. BEGEER.

**333. Gedachtenispenning van de Vereeniging van
Officieren van het Vrijwillig Landstormkorps
Luchtwachtdienst, 1931.**

Voorzijde: In het midden van het veld een prisma-kijker, waaromheen in een cirkel de wapens der elf provinciën van Nederland. Omschrift: LUCHT. WACHT. DIENST. 1921-1931.

Keerzijde: In een gestyleerden lauwerkrans: AANGEBODEN -- DOOR DE -- VEREENIGING -- VAN OFFICIEREN -- VAN DEN LUCHT -- WACHTDIENST.

Zilver, brons, groot 40 m.M. Door CORN. L. J. BEGEER.

De vereeniging van officieren van den Luchtwachtdienst is opgericht den 4 Mei 1929. Doel: medewerking aan de verhooging van de weerbaarheid van het Rijk en bevordering van de kameraadschap en korpsgeest onder haar leden. Ter herinnering aan het 10-jarig bestaan van het Vrijwillige Landstormkorps Luchtwachtdienst, is de penning geslagen en ter beschikking gesteld van den Korpscommandant, om te worden uitgereikt aan manschappen van den dienst, die blijk hebben gegeven van bijzonderen ijver en toewijding. Eenige exemplaren in zilver zijn aangeboden aan H. M.

de Koningin, den Korpscommandant en enkele andere personen.

**334. Eereteeken voor Koningsschutter van den
Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm, 1930.**

Lauwerkrans, gedekt door een koninklijke kroon. Over den krans liggen twee gekruiste geweren; op het kruispunt der geweren de letters: B.V.L.; het geheel bevestigd op oranjeleurig laken. Zilveren haak, aan de kroon gesoldeerd.

Zilver, letters verguld, 57 bij 45 m.M. Door Kon. BEGEER.

Bij dit eereteeken behoort een fraai geteekend brevet, ontworpen door Mevr. Dr. J. W. WURFBAIN—VEEREN.

Scherpschutters van den B.V.L. ontvangen een dergelijk brevet met geringe verschillen in kleurendruk en opschrift, geen eereteeken.

76a. Kruis, ingesteld door het Nederlandsch Olympisch Comité, voor officieren en onderofficieren, die voldaan hebben aan de eischen van den Militairen Vijfkamp, 1931.

Vierarmig, blauw geëmailleerd, zilver omlijst kruis; in het midden een zilveren medaillon, waarop het borstbeeld van een Griekschen athleet, gelauwerd, rechts gewend, met omschrift: MILITAIRE VIJFKAMP N.O.C. * .

Keerzijde zilver, glad, zonder medaillon.

Met oog en ring, groot 34 m.M.

Lint: blauw. Door Kon. BEGEER.

Miniatuur, groot 18,5 m.M. Door Kon. BEGEER.

Amsterdam.

Dr. W. F. BAX.

I N H O U D.

	Bladz.
A. Ridderorden en Eereteekenen voor militaire verdiensten	1
B. Eereteekenen voor trouwen dienst	16
C. Veldtochtmedailles	25
D. Schietprijzen en Vaardigheidsmedailles	51
E. Gedachtenis- en Prijspenningen	60

ALPHABETISCH REGISTER.

	No.
Academie, Militaire. 50-jarig bestaan	204, 205
„ „ Penning Koninklijk Genootschap voor Munt- en Penningkunde	233
„ „ Prijspenning	232
Adelborsten. Senaatspenning	289—291a
ADIE NINGRAT. Penning van —	6d
ADIE NEGORO. „ „ —	6e
Afstandsmarsch 5e Infanterie Brigade	225
„ voor het Leger	254
Algiers. Tuchtiging van —	181
Amerika Beker. Penning voor de winners van den —	231
Amersfoort. Hulde van burgerij bij staking 1903	194
Amstel's Mannenkoor. Herdenking Tiendaagschen Veldtocht, 1854	187
Amsterdam. Eerepenning van —, 1815	36
„ Bevrijding met Rusland's hulp	151

	No.
Artillerie. 200-jarig bestaan — Inrichtingen	206
„ 3e Regiment Vesting —	210
„ Rijdende —	211, 212, 213
„ 3e Regiment Veld —	214
„ 2e Lichte Houwitserafdeeling	215
Athletiek. Wedstrijden Stelling den Helder	241
Atjehmedaille	51
Bond. Nederl. Bond van Oud-Onderofficieren	279
Bonjol. Ruit van —	6
BOSCH. Penning met borstbeeld van J. Graaf VAN DEN —	79
Breda. Eerepenning van —	30, 31
„ Schilden van St. Sebastiaan	162, 173
Brielle. Belooningspenning van —	27, 27a, 161
Brussel. Eerepenning voor de Schutterij van —	40
CHASSÉ. Penning ter eere van Generaal —	99—105
Citadel van Antwerpen. Penning	46
„ „ „ Eerepenning	47
„ „ „ 25ste verjaring van de verdediging der —	188
Citadelsvereeniging	278
Congres. Nationaal Congres voor de Weerkracht van het Nederlandsche Volk	320, 321
COOL. Penning ter eere van Luit.-Generaal WOUTER —	119
DAM VAN ISSELT. Penning met borstbeeld van E. W. VAN — . . .	108
Defensie. Prijspenning van het Departement van —	263a
DELONGA. Penning van —	6f
Demonstratie in lichaamsoefeningen voor het Leger, 249, 251, 252 „ „ „ van Rijksgroepen	253
Deventer. Halve Eeuwfeest der Onafhankelijkheid	163—165
Dienst. Langdurige dienst voor officieren	10, 11
„ „ „ „ Marine Stoomvaartdienst	12
„ „ „ „ Schutterij	13, 14
„ „ „ „ minderen Landmacht	15—18b
„ „ „ „ „ Zeemacht	19—19b

	No.
Dienst. Langdurige dienst voor Militaire Kustwacht . . .	20
„ „ „ „ Marine-Kustwacht . . .	20a
„ „ „ „ Militair Loodswezen . . .	21
„ „ „ „ Marine-Reserve . . .	22
Doornik. Beleg van — . . .	166
Dordrecht. Eerepenning van — . . .	26
DUNKLER. Penning met borstbeeld van FRANS — . . .	118
DUQUESNE. Penning van — . . .	28
DUYMAER VAN TWIST. Penningplaat met borstbeeld van L. F. — .	120
Eervol vermelden. Kroon voor — . . .	2
FERDANA MANTRE. Penning van — . . .	6g
Franeker. Eerepenning der Groninger en Franeker flankeurs .	45
Friesland. Penning van —, 1815 . . .	37
Gelderland. Eerepenning van —, 1815 . . .	34
Generaal SNIJDERS Fonds. Prijspenning der Stichting — .	122
Geweermakers. Prijspenning — . . .	236
GIESSENBURG. Penning met borstbeeld van Baron d'ABLAING	
VAN — . . .	133
Gorinchem. Capitulatie van —, 1814 . . .	154
Grenadiers en Jagers. 70-jarig bestaan der — . . .	216, 217
„ „ „ 75- „ „ „ — . . .	218
„ „ „ Prijsschieten der — . . .	219
„ „ „ Voordemonstratie der — . . .	220
„ „ „ 25-jarig bestaan der Kon. Mil. Kapel	
der — . . .	221
„ „ „ Penning met borstbeeld van DUNKLER.	118
Groningen. Eerepenning der Groninger en Franeker flankeurs.	45
Guinea. Medaille voor moed en trouw . . .	8
„ Penning op de expeditie naar —, 1869—1870 . . .	191
Haagsche Vrijwilligers. Eerepenning der —, 1813 . . .	25
d'HAMECOURT. Penning ter eere van Generaal — . . .	112
HENDRIK der Nederlanden. Penning ter eere van Prins — .	130, 131
's-Hertogenbosch. Belooningspenning van — . . .	29

	No.
HEYDEN. Penning met borstbeeld van Generaal KAREL VAN DER —	109
HOBEYN. „ ter eere van JACOB —	129
HOFTEN. „ „ „ „ A. VAN —	78
Honswijk. „ van het fort —	234
Hoofdkwartier. Prijspenning van het Algemeen Hoofdkwartier (ontwikkeling en ontspanning)	262
Horloge. Schietprijs	58
Houwitserafdeeling. Penning van de 2e lichte —	215
Huzaren. Amerika Beker	231
„ Regiments- en Escadronspenning	228, 229
„ Penning voor den Burgemeester van St. Oedenrode	230
Infanterie. Prijschieten 2e Regiment —	222
„ Kerstfeest 16e Regiment —	224
„ Oudejaarsavond 16e Regiment —	223
„ Afstandsmarsch 5e Brigade —	225
Instelling Metalen Kruis	42
„ Militaire Willemsorde	3
Java. Medaille van den oorlog op —	48
Koninklijke Militaire Kapel. Penning met borstbeeld van F. DUNKLER	118
„ „ „ Penning op het 25-jarig bestaan.	221
KOOL. Penning met borstbeeld van Generaal A. —	114
Kraton-medaille	51
Kroon voor Eervol vermelden	2
„ als schietprijs. Zilveren —	57
Kroonprins WILLEM. Quatre-Bras	80, 81, 82
„ „ Waterloo	83, 84, 87—96
„ „ Tiendaagsche Veldtocht	85, 97, 98
Kruis voor Krijgsverrichtingen	50
„ „ Lombok	52
„ „ de oud-strijders van Lombok	54
Kruis. Metalen —, 1830—1831	41, 41a, 42
„ Zilveren —, 1813—1815	33

	No.
Landstorm. Prijspenning Bijzondere Vrijwillige —	325
„ „ Vrijwillige —	322, 324
„ Eereteeken voor Koningsschutter	334
Landstormcommissie. Nationale —	323
Landstormkorps. Kader —	331
„ Luchtwachtdienst. Vereeniging v. officieren	
van den —	333
„ „De Meijerij”	328
„ „Stelling Amsterdam”	329, 330
„ „Twentsch Verband”	332
Landstormwedstrijden. Nationale —	326, 327
Leeuwenkop. Als schietprijs zilveren —	56
Leger. Penning van de Nederlandsche Vereeniging Ons —.	265, 266
Legermuseum. Penning van het Nederlandsch —	209
Legerpaard. Prijspenning van de Nederlandsche Vereeniging	
Het —	283
Legerwedstrijden	255—258
Leiden. Eerepenning der Jagers-Studenten te —, 1830—1831.	43
LENS. Penning met borstbeeld van Dr. P. C. TH. — . . .	115
Loevesteyn. Penning van het fort —	235
Lombok-kruis	52
„ -penning	193
„ -strijders. Eerepenningen voor de	53, 54
Luchtvaartafdeeling. Prijspenning der —	259, 260
Maastricht. Staat van beleg te —, 1830—1839	190
Marine-dag te 's-Gravenhage, 1920	297
„ -jachtclub	285—287
„ -machinistenclub	294
„ -matrozen. Algemeene Bond van Nederlandsche — .	296
„ -monument voor verongelukte matrozen	298
„ -sportvereeniging	288
Marketentsterpenningen	137—139, 150
Metalen kruis	41, 41a, 42
Mobilisatiekruis	195, 196
„ penningen	197—201

	No.
Moed en Trouw. Medaille voor —	5
„ „ „ Voor Bonjol	6
„ „ „ Kruis voor —	7
„ „ „ Medaille voor — Guinea	8
Monument 1813 te 's-Gravenhage	167—169
„ 1830—1831 te Amsterdam	186, 187
Naarden. Eerepenning van —, 1814	32, 32a
Officierstafel te Gouda	281
Onafhankelijkheid. Halve eeuwfeest van Neerlands —	155—161
„ Eeuwfeest van Neerlands —	170, 171
Onderzeebooten K 3 en K 5. Penning voor de officieren der —	292
Onderzeeboot K XIII. Penning geschonken aan de bemanning der —	293
Onderzeebootdienst. 25-jarig bestaan —	295
Onlusten. November — 1918	202, 203
„Ons Leger”. Prijspenning der Nederl. Vereeniging —	265, 266
Ontwikkeling en ontspanning. Afd. van het Alg. Hoofd- kwartier.	262
Ooltgensplaat. Belooningspenning van —	28
Oorlog. Prijspenning, van het Departement van —	263
Oppebevelhebber van Land- en Zeemacht. Prijspenning van den —	261
Oppebevelhebber van Land- en Zeemacht. Penning op den oud- —	121, 121a
Oranje-Nassauorde	9, 9a
Oud-onderofficieren. Ned. Bond van —	279
„-strijders. Kon. Ver. van Ned. Ind. —	280
Palembang. Penning op de inname van —	182
PIEPERS. Portretpenning van luit.-kolonel W. H. —	116
POLS. Draagplaat van ARY —	77
Postduiven. Rijkspenning voor wedvluchten van —	264
Quatre-Bras, 1815	80—82
Ridderdag der M.W.O. te Rotterdam	4
ROELANTS. Penning ter eere van H. W. —	134

	No.
ROGGE. Penning vereerd aan Ds. C. —	113
Rotterdam. Eerepenning van —, 1815	35
„ Penning van de onlusten in 1889 te —	192
Ruimnaald, als schietprijs. Zilveren —	55, 60
RUIJTER DE WILDT. Penning vereerd aan J. C. DE —	132
SARIMAN. Penning van —	6b
SASSRA WIENOTO. Penning van —	6c
Schermbond. Officiers —	271—275
„ Onderofficiers —	276
Scherpschutters 1e klasse. Eereteeken voor —	75
Schietprijzen voor het Ned. Leger	55—63
„ „ „ Ind. „	64—72
Schietschool. 50-jarig bestaan der Normaal —	207, 208
Schietwedstrijden. Koninklijke Eereprijs voor —	73, 74
Schutterij-Kaderbond. Afd. Amsterdam. Nederlandsche —	312, 318
„ Brandpiket 's-Hertogenbosch	301
„ Muziekkorps Hoorn	314
„ -Kaderbond. Nederlandsche —	305—307
„ Rotterdam. Officierenschietvereniging der —	302
„ 's-Gravenhage. Officierenschietgezelschap der —	300
„ te Rotterdam. Opheffing der —	319
„ „ Amsterdam. Regiment —	308
„ in Noord-Brabant. Rustende —	303
„ „ Zuid-Holland. Rustende —	304
„ -Schietschool Amsterdam	309, 310
„ Amsterdam. Stedelijke wedstrijd der —	311
„ -Kadervereeniging „Jan van Nassau”. Utrechtsche —	315
„ in Nederland. Vereeniging van Officiers der —	299
„ te Amsterdam. Ver. v. Onderofficiers der —	316, 317
Schuttersraad Amsterdam. Draagpenning voor de Boden van den —	313
Semarang. Eerepenning van —, 1825	49
SIEBOLD. Portretpenning van Jhr. Dr. PH. F. B. VON —	106, 107
SINGAIN POTTERO. Penning van —	6a
SNIJDERS. Penning ter eere van Generaal C. J. —	121, 121a

	No.
SNIJDERS. Prijспенning van Generaal C. J. —	261
SPEYK. Penning ter eere van J. C. J. VAN —	123—128
Sportfeesten. Militaire — in de Stelling van den Helder . . .	242
Sportfeesten der Militaire Gymnastiekschool	244
„ in de Legerplaats bij Zeist	245
„ van den Volksbond	246
Sportvereniging. Militaire —	267—269
„ Salatiga'sche Militaire —	270
STAATS BOONEN VAN WIJNGAARDEN. Penning vereerd door J. —	135, 136
Steun aan Miliciens. Afd. Utrecht. Nationale Vereeniging tot —	282
Tiendaagsche Veldtocht, 1831	97, 98, 184, 185
Tirailleurs. Schietprijs voor —	59
Twentsch Verband. Landdag van het Landstormkorps — . . .	332
Utrecht. 1863. Binnenrukken der Kozakken te — . . .	153, 153a
„ Belooningspenning der Jagers-Studenten te —, 1815. . . .	38
„ „ „ Vrijwillige Jagers te Paard te —, 1815	39
„ Belooningspenning der Jagers-Studenten te —, 1830—1831	44
Vaardigheidsmedaille voor het Indische Leger	76
Veldtocht, 1831. Tiendaagsche —	97, 98, 184, 185
Venlo, 1839. Teruggave van —	189
VETTER. Penning ter eere van Generaal J. A. —	111, 112
Vlootrevue, 1898	284
Voetbalwedstrijden. Nederland-België. Militaire — . . .	238, 239
„ Stelling den Helder. Militaire —	240
„ Competitie den Helder. Militaire —	243
„ „ mobilisatie. Militaire —	248
Volksweerbaarheid. Vereeniging —	282a
Voordemonstratie in lichaamsoefeningen voor het Leger . . .	250
„ „ „ „ de Grenadiers en Jagers	220
Vijfkamp, Militairen. Kruis voor den —	76a (blz. 187)

	No.
Wapening in Noord-Nederland, 1830. Algemeene — . . .	183
Waschvrouwpenningen	140—149
Waterloo	83—96, 172—176
„ -monument	177—180
„ -vereeniging	277
Wedstrijden te Breda. Nationale Militaire —	237
Wedstrijden. Leger —	255—258
Wielrijders van het Depôt Gouda. Officiëren —	226
Wielrijders-Escadrons der Cavalerie-Brigade	227
WILLEM II. (Zie Kroonprins WILLEM).	
„ Onthulling van het standbeeld voor —, 1854 . . .	86
Willemssorde. Militaire —	1, 3, 4
Woerden in 1813. Plundering van —	152
IJver en trouw. Medaille voor —	24
Zwemdemonstratie te Rotterdam. Nationale Militaire — . .	247
ZIJL DE JONG. Penningplaat met borstbeeld van TH. J. A.	
VAN —	110

Dr. W. F. BAX, Linnaeushof 97, Amsterdam (Oost),
verzoekt opgave van penningen, die in deze beschrijving
niet voorkomen. Hij stelt zich voor deze in een Vervolg
op dit artikel op te nemen.

47.

30.

30.

96.

27.

27.

128.

142.

142.

128.

121.

5.

3.

8.

6.

283.

6.